B. C. D.

EXERCITATIONES
IN
APPIANI ALEXANDRINI
ROMANAS HISTORIAS

PRÆSIDE

JOHANNE SCHWEIGHÆUSER

GRÆCARUM ET ORIENTALIUM LITERARUM
PROF. PUBL. ORD.
UNIVERSITATIS h. t. RECTORE

SOLENNI ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIENT
D. XIX. MARTII
SECTIONES TRES PRIORES
AC RATIONEM TOTIUS COMMENTATIONIS

JOH. GEORGIUS DAHLER

D. XXI. MARTII
SECTIONEM IV. ET V.

GODOFREDUS HEISCH

D. XXIII. MARTII
SECTIONEM VI.

JOHANNES JACOBUS KÜSS

ARGENTINENSES.

In Universitate Argentoratensi, A. MDCCLXXXI.
excudebat JOH. HENRICUS HEITZ, Universitatis Typographus.

MUNIFICENTIAE

SCHENCKBECHERIANÆ

HELLERIANÆ

GOLLIANÆQUE

DISPENSATORUM

ILLUSTRI COLLEGIO

VIRIS

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS, EXPERIENTISSIMIS, EXCELLENTISSIMIS

STUDIORUM SUORUM

IN HUMANIORIBUS LITERIS POSITORUM

PRIMITIAS

DEVOTA MENTE, PIA INTER VOTA

CONSECRAT

SEQUE AC SUA STUDIA COMMENDAT

JOH. GEORGIUS DAHLER.

COLLEGII WILHELMITANI

PRÆFECTIS

MUNIFICENTISSIMIS

VIRIS MAGNIFICIS, AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS

D. FRANC. HENRICO HENNENBERG

D. ELIÆ BRACKENHOFFER

PATRIÆ CIVITATIS TREDECIMVIRIS

UNIVERSITATIS SCHOLARCHIS

MERITISSIMIS

NEC NON

AMPLISSIMIS, VENERANDIS

COLLEGII WILHELMITANI

VISITATORIBUS ET INSPECTORI

PATRONIS, BENEFACTORIBUS,

FAUTORIBUS,

IN PARENTUM LOCO COLENDIS

DISSERTATIONEM HANC

IN GRATISSIMI ANIMI PIGNUS

DEDICAT

JOH. JACOBUS KÜSS.

ILLUSTRI

BENEFICII HELLERIANI

DISPENSATORUM

COLLEGIO

VIRIS

MUNERUM AMPLITUDINE,

DOCTRINA, PRUDENTIA,

MERITIS IN REM PUBLICAM

AC LITERARIAM

SPLENDIDISSIMIS

UT ET

PATRI OPTIMO

VENERANDO

D. GODOFREDO HEISCH

ECCLESIÆ AD D. WILHELMI TEMPLUM

DIACONO MERITISSIMO

HASCE EXERCITATIONES

STUDIORUMQUE SUORUM

PRIMITIAS

SACRARE

AC

PIA ARDENTISSIMA

INTER VOTA

IMMORTALIUM MERITORUM

GRATISSIMAM MEMORIAM PROFITERI

VOLUIT

GODOFREDUS HEISCH.

LECTURIS

JOHANNES SCHWEIGHÆUSER

S. P. D.

Vir humaniori omni doctrina politissimus Samuel Musgravius, Medicinæ Doctor Londinensis, qui, quidquid severioribus professionis suæ negotiis decerpere otii poterat, id Græcis illustrandis Literis consueverat tribuere, editis immortalibus in Euripidem laboribus, Appiani Alexandrini *Romanam historiam* nova editione decreverat perpolire, eamque adeo studiis Eruditorum, a quibus immerito eamdem pæne neglectam videbat, commendare. Illud consilium Musgravius agitans, Brunckio nostro, Viro Celeb. qui erat ei conjunctissimus, per literas significaverat, sibi ad novam cum fructu adornandam Appiani editionem videri maximum fore momentum allaturum, si *Codicis Augustani* ejus, e quo olim Dav. Hœschelius *Romano-Illyricam* APPIANI *historiam* ediderat, collationem cum impresso aliquo Appiani exemplari nancisci posset. De quo Musgravii desiderio quum mecum confer-

ret BRUNCKIUS, lubens equidem meam qualemcunque operam ad illud conficiendum negotium doctissimo Britanno spopondi; atque haud ita multo post, per benevolam virorum mihi amicissimorum operam, HOERNERI, *V. D. M.* ac MERTENSII, *Lycei Augustani Rectoris ac Bibliothecarii*, ab illustrium Praefectorum Bibliothecae Augustanae liberalitate praestantissimum illum APPIANI codicem nactus, mox eumdem cum exemplari meo editionis HENR. STEPHANI coepi conferre.

Ea occasione studiose APPIANUM perlegens, duabus rebus certatim me haud vulgariter sensi commotum: hinc singulari quadam ipsius lectionis dulcedine, ac nobili illa lucidaque simplicitate, quae mira cum gravitate in Scriptoris illius narratione felicissime conjuncta est; illinc miserrima conditione Editionum praeclarissimi operis, quas ad hunc diem habemus, quas nimirum omnes innumeris vitiis atque indignissimis sordibus usquequaque scatere videbam. Cui rei quum accederet, ut plurimorum depravatorum locorum, ac in his maxime etiam desperatorum, paratam medicinam optimo illo *Augustano* Codice contineri viderem, atque ut praeterea ex eo, quod mihi imparato inter legendum usu veniebat, facili conjectura intelligerem, plurimis aliis locis felicem certissimamque medelam a viro in his rebus paulo exercitatiori posse adferri; laetus mox MUSGRAVIO rescribens, adjectis compluribus speciminibus, demonstravi, quanto jure multum sibi & APPIANO suo ab illo Codice sperarit. Simul eidem, inter alia quae de APPIANO disserebam, significavi, quantam Scriptorem illum, in tam emendato praesertim codice, perlegens caperem voluptatem, ut mihi paene ipsi, ni a longe feliciori exercitatiorique ingenio occupatum hoc opus gauderem, aliqua edendi APPIANI cupido esset coortura.

Ad haec MUSGRAVIUS perhumaniter mihi respondens, gratias primum agere amicas pro opera a me sui causa

fuſcepta; tum vero ſignificare, ſe, quum ad eum diem, quo de Appiano ad Brunckium ſcripſerat, nonniſi velut e longinquo de edendo illo Scriptore cogitaſſet, neque adeo multum adhuc ſtudii aut operæ in ea re poſuiſſet, proximis menſibus ea corporis infirmitate fuiſſe correptum, quæ ipſum vitæ ſummæ brevis nimis etiam efficaciter admoneret, atque ſpes omnes vetaret inchoare longas. Quare ſe totum illud Appiani edendi conſilium deponere eſſe coactum; ſed eo magis gaudere, quod ſibi ex literis meis intellexiſſe videretur, me deſerti Auctoris patrocinium haud gravate ſuſcepturum. Hinc hortari me Vir optimus cœpit, atque etiam urgere, ut ſerio id agerem; denique ultro offerre, ſe ea, quæ quidem pauca admodum eſſent, quæ ipſe ad Appianum in ſchedis ſuis per occaſionem adnotaſſet, ad me, ſi ita vellem, transmiſſurum.

Brevi interpoſita mora Musgravio reſcribo, me, quamquam vehementer dolerem, Appianum tali patrono, qualis ipſe eſſet futurus, ac tali præſertim de cauſa, debere carere, conditionem propoſitam, quoniam ita res ferret, libenter accipere, magnaſque ipſi gratias habiturum, ſi, quæ ad Appianum adnotata in ſchedis ſuis haberet, mecum communicaſſet: alia præterea nonnulla de tota Appiani edendi ratione adjungo, ipſius potiſſimum Musgravii, ut qui primus illud conſilium cepiſſet, ſententiam iis de rebus requirens. Reſponſionis loco haud ita multo poſt triſtis adfertur mihi nuncius de obitu longe nobiliſſimi Viri; quem mecum omnes politiorum literarum ſtudioſi merito deplorant. Atque adeo ad Appianum quoque noſtrum, etiam poſtquam conſilium ejus edendi depoſuerat Musgravius, pars illius luctus haud exigua hactenus pertinet; quod non ſolum illis ſive adjumentis ſive ornamentis nunc carere neceſſe ſit noſtram Appiani editionem, quæ a ſummi Viri conſiliis monitiſque labori

noſtro fuerant acceſſura; ſed quod etiam nulla amplius ſpes ſuperſit, chartas illas ad APPIANUM pertinentes, de quibus mihi ſcripſerat MUSGRAVIUS, umquam videndi. Monuit enim me per literas amicus defuncti, TYRWHITTUS V. Cl. quem ea de re compellavi, omnes MUSGRAVII ſchedas, præter pauciſſimas quaſdam, per teſtamentum expreſſis verbis deſignatas, inter quas nihil erat ad APPIANUM pertinens, ex voluntate Auctoris paulo poſt ejus obitum flammis eſſe traditas.

Reſtat, ut eam jacturam nos, tanto majori ſtudio in noſtram Scriptoris hujus editionem conferendo, aliiſque eruditis Viris in conſiliorum partem tam ſtudioſe quam officioſe invitandis, farcire quoad optime fieri poterit enitamur. Atque equidem ex eo tempore, quo mihi velut ultimam ſuam de APPIANO voluntatem ſignificans MUSGRAVIUS rem totam noſtræ potiſſimum curæ commendaverat, ſerio jam cœpi Editionem Scriptoris hujus meditari; cum aliiſque etiam Viris, quorum auctoritatem in hujuſmodi rebus in primis magni faciendam arbitrabar, conſilia conferre; denique quæcunque ad adornandam novam deſerti jam pridem atque orbi Scriptoris editionem, & commentariis quoad opus fuerit eumdem illuſtrandum, pertinere videbantur, comparare. Et quum tres illæ quas ad hunc diem habemus APPIANI editiones (*Pariſienſis* CAR. STEPHANI, MDLI. fol. *Genevenſis* HENR. STEPHANI, MDXCII. fol. *Amſtelodamenſis* ALEX. TOLLII, MDCLXX. 8.) nonniſi ex uno, eodemque vitioſiſſimo, Codice ſint expreſſæ; prima mihi ac præcipua cura comparandis aliorum *Manuſcriptorum* Codicum collationibus tribuenda videbatur. Quare abſoluta *Auguſtani* collatione, non ſolum jam in eo ſum, ut *Regios* duos *Pariſienſes* conferam Codices; ſed ne *Italicorum* quidem manuſcriptorum Exemplarium ſubſidiis, (quoad eos ſaltem APPIANI libros, qui in aliis Mſs. vel raro admodum, vel plane non inveniuntur, *Ibericum* librum, *Annibalicum* & *Illyricum*)

cariturum esse nostram APPIANI editionem, spero. *Vaticani* autem illius Codicis vice, quo olim usus est PETRUS CANDIDUS DECEMBER, ipsa antiqui hujus ac minime quidem diserti Interpretis *Latina Versio*, plurimis in locis, satis tuto nobis atque commode poterit inservire. Denique ex *Syriaca* Auctoris nostri *Historia* amplam admodum *Epitomen*, a GEMISTO PLETHONE confectam, cujus duo Exemplaria in *Cæsarea Vindobonensi* Bibliotheca exstant, in usum nostræ Editionis cum impresso APPIANI libro sese collaturum, ultro nobis receperat, de consilio nostro APPIANI edendi vix certior factus, Illustris Græcarum Musarum patronus idem atque amicus, ALOYSIUS EMERICUS *Liber Baro* A LOCELLA, *S. Cæsareæ ac Regiæ Majestati a Consiliis Aulicis*; eamdemque spem, liberalissime nobis oblatam, his ipsis diebus Vir generosissimus incredibili humanitate, neque minus rara sagacitate, quam singulari diligentia, expletam nobis effectamque dedit.

Ac hæc quidem præfari, cum *Exercitationes* hasce *Appianeas* edere adgredior, non alienum videbatur: quo scriptionis genere, quasi quadam futuræ nostræ APPIANI Editionis prolusione, & consilium illud nostrum cum orbe literato communicare, & Virorum doctorum de toto hoc instituto sententiam explorare, liceat, simulque Eorum, qui de APPIANO nostro quoquo modo bene mereri haud gravate voluerint, cum consilia, tum operam, officiose flagitare. De his ipsis autem nostris Commentationibus denique monendus est lector, ubicunque loca vel adferuntur vel citantur APPIANI, semper indicari HENR. STEPHANI Editionem; quod eo factum est, tum quod illam ipso usu commodissimam expertus sum, tum quod ea ratione simul illis, qui hac eadem editione, simul his qui *Amstelodamensi* utuntur, consultum fuerit, siquidem ad editionis *Amstelodamensis* marginem paginæ editionis H. STEPHANI continua serie adnotatæ sunt. *Scripsi Idib. Januar. MDCCLXXXI.*

EXERCITATIONUM IN APPIANI HISTORIAM ROMANAM

SECTIO PRIMA.

Appiani perſona & ætas.

De perſona atque vita APPIANI, Romanæ hiſtoriæ ſcriptoris, nihil aliud compertum habemus, præter pauca ea, quæ in fine *Procœmii*, operi ſuo præmiſſi, ipſe *a*) de ſe his verbis ſcribit: Τίς δὲ ὢν ταῦτα συνέγραψα, πολλοὶ μὲν ἴσασι, καὶ αὐτὸς προέφηνα. σαφέστερον δ᾽ εἰπεῖν, Ἀππιανὸς *b*) Ἀλεξανδρεὺς, ἐς τὰ πρῶτα ἥκων ἐν τῇ πατρίδι, καὶ δίκαις ἐν Ῥώμῃ συναγορεύσας ἐπὶ τῶν βασιλέων *c*), μέχρι με σφῶν ἐπιτροπεύειν ἠξίωσαν. *Quinam vero ſim, qui hanc conſcripſi*

a) Quæ enim PHOTIUS de APPIANI perſona habet, Codice 57. p. 24. edit. HOESCHELII, ea ex hoc ipſo, quem adfero, loco deſumta ſunt.

b) Ex optimo *Manuſcripto Auguſtano*, atque ex antiqua PETR. CANDIDI *verſione*, hoc nomen Ἀππιανὸς, quod in impreſſis Græcis exemplaribus deſideratur, in contextum recipiendum videbatur. Per ſimplex autem π ſcribi a quibuſdam nomen iſtud, monuit SUIDAS; quam ſcripturam equidem nullibi niſi apud EVAGRIUM reperi, loco infra Sect. IV. nota *b.* adferendo. Eadem autem in duobus *Codicibus Cæſareis* occurrit, quibus PLETHONIS Excerptum ex APPIANI *Syriacis* continetur; de quibus vid. Sect. IV. not. *z.*

c) Ἐπὶ τῶν βασιλέων non, *ſub Cæſaribus*, hoc loco vertendum erat, ut fecit indiſertus vetus Interpres; nam, *imperantibus Romæ Cæſaribus* ſe vixiſſe, non poterat APPIANO in mentem venire ut expreſſis verbis moneret. Melius verba illa latine reddidit alter interpres SIGISM. GELENIUS, *apud Cæſarum tribunalia*; ut ſignificare illis verbis videatur Auctor, ſe non vulgarem fuiſſe cauſarum patronum in judiciis ordinariis, ſed in Cæſarum præſertim cognitionibus.

d) De *Procuratoribus Cæſarum*, qui reditus aut res privatas Principis in provinciis adminiſtrabant, videndi Viri docti ad Lib. I. *Digeſtis* tit. XIX. *de Officio Procuratoris Cæſaris vel Rationalis*; BYNKERSHOEK Lib. II. *Obſervationum Juris Romani* Cap. 20. &, qui ad eoſdem provocavit auctores, REIMARUS ad DIONEM

hiſtoriam, & multi norunt, & ego ipſe in fronte libri indicavi. Planius autem etiam dicam. APPIANUS *ſum* ALEXANDRINUS, *ad primariam in patria mea dignitatem promotus, poſtquam Romæ in cauſis coram Cæſaribus agendis eram verſatus, donec illi me Procuratorem ſuum conſtituere dignarentur d).*

II. Vixiſſe autem APPIANUM imperante Trajano ac Hadriano, ex ipſa ejuſdem hiſtoria ſatis apparet *e*). Sed produxiſſe etiam vitam uſque in Antonini Pii imperium, qui Hadriano ſucceſſit, atque hoc demum imperante edidiſſe Hiſtoriam ſuam, non ſolum cum *Gerardo Joanne* VOSSIO atque *Jo. Alb.* FABRICIO ex Præfatione Auctoris noſtri per facilem rationum collationem colligi poteſt, ſed etiam ex diſertis Auctoris verbis, quæ alibi in ipſo operis curſu leguntur, ſua ſponte patet *f*).

CASSIUM Lib. LIII. cap. 15. p. 708. De *Ægypti Procuratore*, qui Alexandriæ reſidebat, ibique cum *Juridico*, qui dicebatur, proximam poſt *Auguſtalem Ægypti Præfectum* tenebat dignitatem, pauca quædam adnotavit RITTERUS ad HEINECCII *Hiſtoriam Juris Civilis* Tom. I. p. 266. Eum Procuratorem STRABO (Lib. XVII. p. 797. B. *edit. Pariſ.*) ἴδιον λόγον vocavit; quod idem fere ſonat, quod latinum nomen *Rationalis*, quo ſequiori ævo appellati ſunt hi, qui prius *Procuratores* dicti erant. Sed ſicut commune Græcum nomen Procuratorum Cæſarum, Ἐπίτροπος, erat; ſic etiam Ægypti Procurator, ΕΠΙΤΡΟΠΕΥΩΝ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, memoratur DIONI Lib. LXXVII. cap. 21. p. 1306.

e) De Trajano vide Noſtrum de *Bellis Civilibus* Lib. II. p. 484. C. edit. *Henr. Stephani.* De Hadriano *Civil.* II. p. 481. D. & *Syriac* p. 119. C. De utroque etiam PHOTIUS monuit.

f) VOSSIUS *de Hiſtoricis Græcis* Lib. II. c. 13. & FABRICIUS *Bibl. Græca* Lib. IV. Cap. XII. §. 1. id ex eo probant, quod in *Præfatione* APPIANUS dicat, eo ipſo tempore, quo hiſtoriam ſuam conſcripſerit, nondum quidem per ducentos annos Romam tenuiſſe Imperatores, at urbem per nongentos annos ſtetiſſe. Libro autem I. *Civil.* p. 374. A. de inſtituto Hadriani, regiones Italiæ proconſulibus regendas diſtribuendi, loquens APPIANUS, non multum poſt mortem ejuſdem Hadriani duraſſe illud inſtitutum, refert. Idemque in *Hiſpanicarum* rerum Hiſtoria (pag. 275. extr. & p. 276. ineunte) de Hadriano non ſecus

SECTIO SECUNDA.

Quam Rationem ſecutus ſit in conſcribenda Romana Hiſtoria APPIANUS.

I. Ille igitur *Alexandrinus* APPIANUS, amplo ſatis opere, *Romanam Hiſtoriam* ab urbis gentiſque incunabulis ad ſua fere tempora, Græco ſermone conſignatam, qui patrius ipſi atque vernaculus erat *a*), poſteritati reliquit. In qua conſcribenda hiſtoria quodnam conſilium, quamve rationem ſit ſecutus, ipſis fere verbis Auctoris explicare juvabit. *Res igitur populi Romani*, inquit, *b*) *multi & Græci & Latini ſcriptores memoriæ prodiderunt. . . . Quos ego legens, quum cuperem per ſingulas Romani Imperii provincias continenti quadam ratione perſpicere, quibus rebus in earum qualibet inclaruerit Romana virtus; jam me ſæpenumero ab harum rerum ſcriptoribus ex Africa in Hiſpaniam, ex Hiſpania in Siciliam, & hinc rurſus in Macedoniam, aut ad aliam quamdam gentem, ad quam legatio ſuſcepta aut cum qua ſocietas inita eſſet, abreptum vidi; tum iterum, velut errabundum, Carthaginem aut in Siciliam reductum; atque inde ſubito, nec dum perfectis ibidem rebus, alio rurſus translatum. Itaque diſperſas hiſtoriæ partes, quæ ad Siciliam, quæ ad Carthaginem reliquaſque Africæ nationes, quæ ad unamquamque denique gentem atque provinciam Romano Imperio ſubjectam pertinerent, in unum collegi; ut, quid in earum quaque*

quam de Trajano, tamquam fato jam tum, cum illa ſcriberet, functis ſatis diſerte loquitur.

Sect. II. a) Neque tamen Latinæ linguæ imperitiam, qua PLUTARCHUM in Romanorum vitis interdum in errorem inductum fuiſſe monuerunt Eruditi, APPIANO quiſpiam facile objecerit. Præterquam enim quod Noſter Latinis hiſtoriæ Romanæ fontibus, quos raro quidem, ſed paſſim tamen, citavit, diligenter uſus ſit, de quo *Sectione VI.* fuſius dicetur; ex eo ſane, quod, Romæ cum ageret, non in ſcholæ alicujus umbra aut in philoſophico,

quaque gesserint Romani, & quænam fuerit illarum gentium sive infirmitas sive fortitudo, quænam rursus victoris populi sive virtus sive fortuna, & quidquid denique aliud maxime memorabile in qualibet provincia incidisset, planius cognoscerem intelligeremque. Nunc autem cogitans, fore etiam alios c), qui simili ratione res Romanorum cognoscere cupiant, eadem hac ratione Romanam historiam, per singulas gentes atque provincias distributam, perscribere adgredior.

II. Atque hæc quidem ratio res Romanorum pertractandi non nimis forte commoda videri possit ad informandam Lectoribus continentem atque lucidam universæ historiæ Romanæ notitiam: siquidem ea ratione non adeo facile perspici posse videantur incrementorum rei Romanæ successio atque processus, causæque e pluribus atque variis plerumque momentis aptæ atque connexæ, quibus quæque insignior, vel domi, vel foris, effecta rerum hujus populi sive in melius sive in pejus conversio est; tum vero quoniam, status reipublicæ ac universi imperii quinam quolibet tempore fuerit, eadem illa ratione non satis perspicue intelligi posse videatur; quippe de quo e rebus in una aut altera provincia sigillatim gestis commodum ferri judicium non possit, nisi rerum omnium memorabilium per singulas imperii partes eodem tempore gestarum descriptio simul unum sub adspectum lectoribus subjiciatur. Neque vero culpandum idcirco, aut etiam spernendum, Appiani nostri consilium rationemque ullo pacto duxerim. Primum enim negari non potest, annales atque historias eas, in quibus res omnes per quascun-

quod dicebatur, otio tempus transmiserit, sed quod in foro, in civilibus negotiis, in causis agendis fuerit versatus, satis tuto colligi potest, non mediocri Latini sermonis usu eumdem fuisse imbutum.

b) In *Præfatione* universo operi præmissa, pag. VII. sq.

c) In græcis, ubi impressi libri habent: *νομίσας δ' αὐτίκα καὶ ἄλλον οὕτως ἐθελῆσαι μαθεῖν τὰ Ῥωμαίων*, pro *αὐτίκα*, ex *Codice Augustano* omnino reponendum est *ἄν τινα*, quod etiam citra dubium vetus *Interpres* in suo exemplari legerat.

que partes tam vaſti imperii, quale Romanorum fuit, eodem fere tempore geſtæ, promiſcue atque inter ſe confuſæ ſecundum temporum ſucceſſionem exponuntur, illud ipſum habere incommodum, quod APPIANUS expertum ſe eſſe profeſſus eſt; ut hujus hiſtoriæ ſtudioſus lector, ubi rei cujuſpiam in una quadam parte imperii Romani geſtæ atque inſignis fortaſſe rerum converſionis exordium viderit expoſitum, jamque hujus cataſtrophes momenta ſuo ordine perſequi cupiat, donec ad finem perducta res ſit, nunc ejus narrationis filum ſubito, atque iterum quidem iterumque, abruptum videat atque abſciſſum; ut non modo ſuſpenſum ſeſe teneri, ſed etiam veluti vagum atque errabundum per univerſum terrarum orbem hinc inde traductum, denique, ad priſtinum locum vix tandem reducem, denuo inde ad alia omnia ſæpenumero abreptum, haud exiguo ſuo tædio, ſentiat. Quare quum APPIANI ætate ſatis magna copia annalium atque hiſtoriarum ejuſmodi exſtaret, laudandum potius hujus ſcriptoris inſtitutum eſt, quod altera illa ratione maluerit uti, quæ unumquodque rerum genus, (velut Mithridatica bella, velut civiles Romanorum turbas) itemque uniuscujusque gentis atque provinciæ hiſtoriam, a primis ſuis primordiis uſque ad finem, perpetuo narrationis filo perſequitur: quo tractationis genere, citra omnem controverſiam, unumquodque rerum geſtarum genus, atque uniuscujusque provinciæ hiſtoria, clariori in luce poni poteſt, at-

d) Neque vero in hac per provincias diſtributa hiſtoria reſpectum omnem ad univerſam totius imperii Romani hiſtoriam, aut ad ordinem eum, quo ſecundum continuos univerſi imperii annales res quæque in qualibet provincia vel eodem tempore geſtæ eſſent, vel ſeſe invicem excepiſſent, penitus neglexiſſe putandus eſt APPIANUS. Primum enim, quod ad locum attinet, quem in operis ſui editione cuique ſingulari hiſtoriæ aſſignavit; hunc ordinem a ſe obſervatum eſſe ipſe declarat, ut quiſque liber ita ante alterum collocaretur, ut prius cum ea gente atque in ea provincia, cujus hiſtoriam ille liber com-

que mirum in modum adjuvatur lector, quo facilius uno obtutu rem omnem animo possit complecti.

III. Huc accedit, quod in quinque priorum quidem ab urbe condita seculorum historia, ubi non nimis dum dilatatæ atque amplæ fuerunt res Romanorum, ad id de quo nunc quærimus non fere differat APPIANI institutum a reliquorum ejusdem historiæ Scriptorum ratione; sequentibus autem seculis historia omnis Romana sponte quasi sua in duas summas dirimatur partes, alteram rerum domesticarum, alteram externarum. Domi civiles turbæ, ac fratrum in fratres armatæ manus: foris legationes, societates, bella, varia quidem interdum fortuna, sed splendida plerumque, gesta atque confecta, denique mira finium imperii prolatationes ac infinita pæne potentiæ incrementa, aliis gentibus in fidem tutelamque receptis, aliis plane subjugatis atque in descriptam aliquam provinciæ formam redactis. Atqui quemadmodum commodissimum erat, civiles omnes turbas, a primis inde Gracchorum seditionibus, ad illa usque tempora quibus adversariorum omnium victor Octavianus Cæsar excessit, continua quadam narratione persequi, id quod ab APPIANO nostro factum videmus; sic historiæ rerum externarum distributio, per varias gentes atque provincias Romano imperio subjectas, iterum sua quadam sponte sese offerebat. *d)*

plectebatur, bella atque res habere cœpissent Romani. (Vid. *Præfat.* Auctoris p. IX. A.) Tum vero in ipso historiæ cujusque cursu, si quid erat ex alio libro repetendum, quod vel præ ceteris memorabile eodem fere tempore gestum esset, vel quod causas aliquas aut necessariam quamdam illustrationem earum rerum contineret, de quibus nunc agebatur; ejus rei mentionem commodo loco injicere, aut etiam narrationem breviter, quantum opus videbatur, (ὅσον εἰς ἀνάμνησιν, quæ formula ei in hujusmodi occasionibus solennis est) repetere consuevit APPIANUS.

SECTIO TERTIA.

Recensetur series XXII Librorum, per quos distributa erat Appiani *Romana historia.*

Illud igitur suum institutum *viginti & aliquot libris* persecutus est Appianus, quorum communis *Inscriptio* hæc erat: Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, vel Ῥωμαϊκαὶ ἱστορίαι, aut brevius etiam Ῥωμαϊκά: *a)* quæ generalis Inscriptio in fronte cujusque singularis libri ita repeti solebat, ut diceretur verbi caussa, Ῥωμαϊκῶν Βασιλικὴ, scilicet βίβλος vel συγγραφὴ *b)*; Ῥωμαϊκῶν Κελτικὴ, Ῥωμαϊκῶν Λιβυκὴ, & sic deinceps. De numero autem librorum, itemque de ordine, quo illi in universi operis serie collocati fuerint, hodie non certo constat; quum neque integra librorum omnium collectio ad ætatem pervenerit nostram, & inter eos auctores, qui

Sect. III. a) Photius, loco ad Sect. I. not. *a.* citato, itemque Suidas, *voce* Ῥουτίλιος, & Zonaras, loco quem ad *Sect.* IV. not. *ff.* afferemus, generalem hujus operis Inscriptionem hanc habent: Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία; quas voces *Codex Augustanus* interdum in plurali numero effert. Sed veriorem & ab ipso Appiano profectam inscriptionem brevem illam esse, Ῥωμαϊκά, ex ejusdem *Præfatione* p. VIII. C. D. E. colligi posse videtur. Unius autem vel alterius singularis libri inscriptione decepti librarii quidam, totius operis hunc titulum fecerunt, ut illud Βασιλικὴν, vel Ἰταλικὴν Ἱστορίαν inscripserint. Prior error in codice illo obtinuit, ex quo *Excerpta ex Appiano* edidit Valesius, ubi vide p. 546, p. 566 & p. 6. num. ιγ'. eumdemque errorem erravit Suidas, *voce* Ἀππιανός. Alterum errorem habet *Codex Florentinus*, in Bandinii *Catalogo* T. II. col. 659. ubi vide Inscriptionem totius Codicis, ac rursus Inscriptionem Procemii.

b) Sic e. gr. Appianus *Syr.* p. 120. D. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ συγγραφῇ λέξω. τῆς δὲ βίβλου τῆσδε οὔσης Συριακῆς, κ. τ. λ.

c) Fabricius in *Bibl. Græca* Lib. IV. Cap. XII. Tom. III. p. 393. sq. ex Photii *Bibliotheca*, Codice LVII. p. 22. Photius autem *XXIV* Appiani *libros*, *Anonymus* noster nonnisi *XXII*, numerat.

*) Vide infra, not. *p*) & *z*).

libros APPIANI recensent, neque de numero neque de ordine satis conveniat. Duo sunt autem Auctores, quorum diligentia *Catalogus Librorum*, quibus constabat universa APPIANI *Romana Historia*, nobis conservatus est: alter PHOTIUS; *Anonymus* alter, cujus monitum de numero atque serie librorum Appianeorum in manu exaratis Codicibus passim reperitur. Et quoniam in PHOTII Catalogo, qui & ex ipsa ejus *Bibliotheca* facile peti potest, & a FABRICIO etiam *Bibliothecæ Græcæ* inserta est *c)*, occurrunt nonnulla, quæ sine dubio erronea sunt, atque ab ipsius APPIANI distributione aliena *), nos ex illius, quem diximus, *Anonymi* præscripto recensionem hanc instituemus *d)*; interspersis vel subjectis quibusdam, ubi opus fuerit, de uno aut altero libro observationibus. Sic igitur ille:

Ἡ τοῦ Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία ἐν λόγοις εὑρῆσθαι περικλειομένη κβ'. *APPIANI Romana Historia viginti duobus libris comprehensa est:*

d) Hunc *Anonymi* illius *Catalogum librorum* APPIANI talem exhibeo, qualem in fronte *Codicis Augustani* scriptum reperi. Convenit autem fere, si eam variationem excipias, quam ad Librum VIII. notabo, cum eo Elencho, quem ex *Codice Florentino* jam ante hos duodecim annos publici juris fecit diligentissimus BANDINIUS in *Catalogo Codicum Græcorum Bibliothecæ Laurentianæ*, Tomo II. col. 659. sq. Neque dubito, esse eumdem, quem in Codice Regio Parisino N°. 1681. exhiberi monetur in *Catalogo Codicum MSStorum Bibl. Reg. Paris.* T. II. p. 387. Quemadmodum autem BANDINIUS monuit, illum Elenchum non ab eo librario, qui ipsum Codicem descripserat, sed recentiori manu esse perscriptum; sic & in *Augustano Codice* idem Elenchus, (simul cum illa alterius *Anonymi* admonitione, quæ in impressis exemplaribus etiam exhibetur, de qua vide *Sect.* IV. not. *t.* ab recentiori manu in fronte libri adscriptus est. Mirum est autem, quorsum evaserit Codex is, ex quo hic Catalogus transscriptus fuit, atque eo magis quidem in hoc ipsum inquirere operæ pretium fuerit, quod ex iis verbis, in quæ desinit idem Catalogus, satis tuto colligi potest, eum præfixum fuisse *Tomo primo* operum APPIANI, qui IX priores libros, quorum plerique hodie desiderantur, continebat. Conf. *Sect.* IV. not. *x.*

(I) Καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος περιέχει τῶν ἀπὸ Ῥωμύλου μέχρι Ταρκυνίου βασιλέων ἑπτὰ (τὰς addit *Cod. Flor.*) πράξεις· ἐπιγράφεται δὲ Ῥωμαϊκῶν Βασιλικὴ ἱστορία. *Et primus quidem liber continet ſeptem Regum, a Romulo uſque ad Tarquinium, res geſtas, inſcribiturque Rerum Romanarum Hiſtoria Regia.*

(II) Ὁ δὲ β΄. Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. *Secundus liber, Hiſtoria Romano-Italica.*

(III) Ὁ δὲ γ΄. Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτική· ὃς καὶ π΄ ἐτῶν περιέχει πολέμους. *Tertius: Hiſtoria Romano-Samnitica; quo libro & octoginta annorum bellum (Samniticum nimirum ac Tarentinum) continetur.* e)

e) Horum trium priorum librorum argumenta ipſe Auctor in *Proœmio* p. VIII. C. D. his verbis declarat: Τριῶν δὲ βίβλων οὐσῶν, αἳ τὰ ἐς τὴν Ἰταλίαν, ὅσα αὐτοῖς πολλὰ, πεπραγμένα συνάγουσι· τὰς μὲν τρεῖς ἡγητέον εἶναι Ῥωμαϊκῶν Ἰταλικάς· διὰ δὲ πλῆθος ἔργων διῄρηνται. καὶ δηλοῦσιν, ἡ μὲν πρώτη τὰ τῶν βασιλέων ἑπτὰ γενομένων (ſic ex *MſS. Aug* legendum pro γενόμενα, quod habent impreſſi libri) ἔργα, ἐφεξῆς ἅπαντα ἐφ' ἑαυτῶν, ὡς ἐγένετο· καὶ αὐτὴν ἐπιγράφω Ῥωμαϊκῶν Βασιλικήν. ἡ δ' ἑξῆς τὰ ἐς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν, χωρίς γε τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον· (ſic recte, pro vitioſo Ἰώνιον, dat idem *Cod. Auguſt.*) ἐς δὲ σύγκρισιν τῆς προτέρας ἥδε λέγεται ἡ ἑξῆς Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. τελευταίῳ δὲ ἔθνει Σαυνίταις, (ſic numquam non *Codex Auguſt.* illud nomen ſcribit, quod in impreſſis perperam ſemper Σαννιτ. pro Σαυνιτ. ſcribitur) οἱ παρὰ τὸν Ἰόνιον ᾤκηνται, μεγάλῳ τε καὶ χαλεπῷ, ὀγδοήκοντα ἔτεσι συνεπλάκησαν, μέχρι καὶ τούσδε, καὶ ὅσα σφίσιν ἐγγὺς ἔθνη συνεμάχει, καὶ Ἕλληνας ὅσοι ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν εἰσὶν, ὑπηγάγοντο· καὶ ἔστιν ἥδε, τῶν προτέρων εἰς σύγκρισιν, Ῥωμαϊκῶν Σαυνιτική. *Quum autem tres ſint libri, qui res populi Romani intra Italiam geſtas, quæ ſane multæ ſunt, complectuntur; univerſos quidem communi Inſcriptione ITALICÆ hiſtoriæ comprehendi potuiſſe, intelligitur: ſed eos tres libros, ob nimiam rerum copiam, diſtinximus. Illorum igitur primus ea quæ ſub Regibus geſta ſunt, quos ſeptem habuit Roma, ſuo ordine ſingula ſeparatim exponit; eumque inſcribo, Rerum Romanarum Librum REGIUM ſ. DE REGIBUS. Sequuntur quæ* (extra Latium) *per reliquam Italiam, excepta ea parte, quæ Superum mare attingit, geſta ſunt: hunc alterum*

(IV) Ὁ δὲ δʹ. Ῥωμαϊκῶν Κελτική. *Quartus liber: Historia Romano-Gallica.* Quo libro primum ea, quæ in Italia Galli contra Romanos, tum quæ Romani in Gallia gesserunt, exposita erant. His accedebat earum rerum commemoratio, quæ trans Rhenum in Germania, nec non quæ in Britannia, a C Cæsare gesta sunt. *f)*

(V) Ὁ δὲ εʹ. Ῥωμαϊκῶν Σικελική. *Romano-Sicula historia.* Hanc citat APPIANUS in libro *Iberico*, p. 256. D. & in *Punico* p. 2. B & p. 3. C. Idem vero liber PHOTIO Σικελικὴ καὶ Νησιωτικὴ appellatur; quo significatur, *Siculæ* historiæ reliquarum etiam insigniorum *Insularum* historiam, Sardiniæ, puta, Corsicæ, Cretæ, Cypri, ut nimirum justa libri mensura compleretur, fuisse subjectam. *g)*

Librum, ad prioris discrimen, Romanarum Rerum Librum ITALICUM, adpello. Postremo cum Samnitibus, qui Superum mare accolunt, magno ac feroci populo, per octoginta annos conflictati sunt; donec & hos, & quotquot finitimæ gentes eos adjuverant, & Græcos quotquot inferiorem Italiam incolunt, imperio suo subjicerent. Hic mihi Liber, ad duorum superiorum differentiam, Romanarum Rerum Liber SAMNITICUS, inscriptus est.

f) Vide *Epitomen* hujus libri, quæ hodieque in exemplaribus APPIANI exstat, atque EXCERPTA ab URSINO ac VALESIO edita; quibus adde SUIDAM *voce* Ἀππιανός, & ipsum APPIANUM de *Civil. Bellis* L. II. p. 437. A. SUIDÆ verba paulo inferius, *Sect.* IV. num. IV. not. *f.* exhibemus.

g) Quare VALESIUS in Adnotatione ad Fragmentum illud de Clodio, quod Excerptis ex *Historia Sicula* p. 558. adjectum est, monuit, ea occasione isto in libro mentionem Clodii factam fuisse videri, quod ejus viri iniqua rogatione *Cyprus* insula, cujus nimirum historia eodem libro comprehensa fuisse censenda est, in populi Romani ditionem pervenerit. (Vid. *Adnotationes* VALESII p. 79. Ac conf. APPIANUS noster, *de Bell. Civ.* Lib. II. p. 441. A. ad cujus loci sententiam constituendam, ex MSti *Augustani* & ipsius historiæ præscripto, pro Κάτων reponendum Κάτωνα est, & major distinctio, quæ illam vocem præcedit, cum minori commutanda.) Similiter Fragmentum illud XXXmum *de Creta Insula*, quod exstat in *Excerptis* ab URSINO editis p. 371. non ex *Macedonico* libro, ut suspicatus est URSINUS (in *Notis* p. 126.) sed ex eodem hoc libro V.

(VI) Ὁ δὲ ς'. Ῥωμαϊκῶν Ἰβηρική. *Sextus liber, de rebus Hispanicis.*

(VII) Ὁ δὲ ζ'. Ῥωμαϊκῶν Ἀννιβαϊκή. h) *De Romanorum bello cum Annibale.*

(VIII) Ὁ δὲ η'. Ῥωμαϊκῶν Λιβυκὴ καὶ Καρχηδονική. *Historia Libyca ac Punica*, sive de rebus Romanorum in Africa, cum Carthaginiensibus præsertim, gestis. Quem librum PHOTIUS non solum Λιβυκὴν καὶ Καρχηδονικὴν, sed etiam Νομαδικὴν, id est, *Numidicum* appellat; siquidem Punicæ historiæ historia Numidica subjecta erat. *i)* Male autem a *Libyco* dirimitur *Punicus* liber in eo Catalogi nostri exemplari, quod in *Florentino* exstat Codice. *k)*

(IX) Ὁ θ'. Ῥωμαϊκῶν Μακεδονική. *De rebus Macedonicis.* — Hos novem priores libros eodem ordine ipse APPIANUS in *Præfatione* citavit. *l)*

(X & XI) Ὁ ι' καὶ ια'. Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνική. *Liber decimus atque undecimus: Historia Romano-Græca vel Achaïca; atque Jonica sive Asiatica.* Ἑλληνικὴν γραφὴν citat ipse APPIANUS in historia *Syriaca* p. 87. A. Ἰωνικὴν,

qui *Siculam atque Insularem* historiam continebat, decerptum esse videtur.

h) In *Præfatione* APPIANI p. IX. A. itemque in *Punica* historia p. 2. B. *Codex August.* legit Ἀννιβιακή, quæ mollior nominis forma, ac nescio an verior, videtur; quam eamdem formam ISAACUS CASAUBONUS ad *Polybii* Lib. I. Cap. 3. in Codicibus suis Polybianis sese reperisse testatur.

i) Quod patet etiam ex *Excerptis Valesianis* p. 561. ad quæ vide *Adnotationes* VALESII pag. 79. Idem testantur Fragmenta duo apud URSINUM num. XXVIII. & XXIX. p. 370.

k) Ibi scilicet ita legitur: ὁ δὲ η' Ῥωμαϊκῶν Λιβυκή. — Καὶ Καρχηδονικὴ ὁ θ'. — Ῥωμαϊκῶν Μακεδονικὴ δὲ ὁ δέκατος. — ὁ ια' Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνική. Vid. BANDINII *Catal. Bibl. Laurent.* Tom. II. col. 659.

l) Nimirum post verba illa, quæ sunt a nobis supra (not. *e*.) allata, ita pergit APPIANUS p. VIII. extr. & p. IX: Τὰ δὲ λοιπὰ, τούτων ἑκάστη κατὰ λόγον (in *impr.* male λό-

νικὴν, hoc nomine, ab APPIANO in libris, qui ſuperſunt non memini commemoratam; ſed Ἀσιανὴ συγγραφὴ, ad quam provocat *Civil. II.* p. 485. *C.* videtur eſſe hæc eadem quæ ab *Anonymo* noſtro Ἰωνικὴ appellatur. *m)*

(XII) Ὁ ιβ'. Ῥωμαϊκῶν Συριακή. *Hiſtoria Romano-Syriaca;* quo libro etiam univerſa Principum Macedonicorum hiſtoria qui Syriam ab obitu Alexandri M. uſque ad Romanorum tempora tenuerunt, breviter pertractatur.

(XIII) Ὁ ιγ'. Ῥωμαϊκῶν Παρθική. *Hiſtoria Romano-Parthica.* Parthicæ ſuæ hiſtoriæ in reliquis libris plus ſemel mentionem fecit APPIANUS. Atque hunc quidem locum, inter *Syriacam* atque *Mithridaticam*, *Parthicæ* hiſtoriæ, cum *Anonymo* noſtro, non ſolum PHOTIUS quoque tribuit; ſed etiam Manuſcripti Codices, qui quidem noſtra ætate exſtant, ſcriptionem eam, quam pro *Parthico* APPIANI *libro* venditant, eodem hoc loco proxime ante *Mithridaticum* ponunt. Sed illud invito ſane auctore, & plane contra ejus rationem factum eſſe, facile patet, cum ex eo, quod cum Parthis nonniſi devicto Mithridate, atque etiam poſt prima civilia bella, res habere cœperunt Romani *n);* tum ve-

γους) ἐπιγράφονται· Ῥωμαϊκῶν Κελτική τε, καὶ Σικελική, καὶ Ἰβηρική, καὶ Ἀννιβιακή, καὶ Καρχηδονικὴ [καὶ Μακεδονικὴ] καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. *Reliquas vero* (Romanorum) *res geſtas quod attinet, quilibet liber pari ratione cum iſtis* (tribus prioribus) *inſcribitur; ſcilicet, Rerum Romanarum Liber Celticus, Siculus . . . & ſic deinceps:* Ubi in impreſſis perperam Καρχηδονιακὴ ſcribitur ac Μακεδονιακὴ pro Καρχηδονικὴ & Μακεδονική. In Codice autem *Auguſtano* deſunt verba: καὶ Μακεδονικὴ; ut nomen hoc libri IX. a librario quodam additum putari poſſit, qui, quum illud deeſſe videret ad complendum numerum eorum novem librorum, qui primo volumine *Hiſtoriæ* APPIANI continebantur, illud nomen *Macedonici* Libri adjiciendum hoc loco duxerit.

m) Ἑλληνικὴν & Ἰωνικὴν, pro uno libro, ſcilicet *decimo*, numerat PHOTIUS, qui in novem priorum librorum recenſione ab *Anonymo* noſtro non diſſenſerat.

n) Quare juxta eam rationem, quam in collocandis libris ſuis ſe

ro ex ſatis etiam diſerto ipſius Auctoris teſtimonio, qui in libris *de Bellis Civilibus Parthicam Hiſtoriam* tamquam deinceps ſecuturam commemorat. *o)* Quo magis etiam PHOTIUS erraſſe cenſendus eſt, quum *Parthicam* hiſtoriam cum *Syriaca* in unum eumdemque librum, quem is *Undecimum* numerat, conjectam ab APPIANO fuiſſe refert. *p)*

(XIV) Ὁ ιδ΄. Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος. *Mithridatica Romanorum Hiſtoria.* Hic liber etiam *Pontica Hiſtoria* inſcriptus fuiſſe videtur. Certe quum alter ille *Anonymus*, cujus Admonitio exſtat *de ſelectis APPIANI libris in duo volumina digeſtis*, *q)* τὰ Ποντικὰ quoque a ſe inter ſelectos APPIANI libros relata eſſe ait, nullum alium niſi ipſum hunc *Mithridaticum* librum dixiſſe putandus eſt; quippe quo bella exponuntur adverſus *Ponti* Regem geſta. quibus iisdem bellis *Bithynia*, *Cappadocia* & *quæcunque his finitimæ ad Pon-*

ſecuturum profeſſus eſt APPIANUS (in *Præf.* p. IX. cf. ſupra Sect. II. nota *d.*) poſt libros *de Civilibus Bellis* reponenda erat *Parthica* Romanorum hiſtoria.

o) Vide *de Bellis Civil.* L. II. p. 438. B. ubi pro Παρθιακῇ, quod impreſſi habent, in Codice *Auguſtano* legitur Παρθυακῇ: adde *de Bell. Civil.* L. V. p. 709. E. ubi in ſcriptura Παρθυϊκῇ cum impreſſis conſentit idem *Auguſtanus* liber.

p) Cui rei, præter ea quæ jam modo a nobis obſervata ſunt, aliud etiam diſertum APPIANI teſtimonium repugnat. cum in *Syriaco* libro p. 120. C. D. ita ſcribit: Ἀλλὰ τάδε μὲν (ſcil. de Parthorum poſt Craſſi cladem irruptione in Syriam atque Aſiam) ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ (ſic etiam h. l. MS. Aug. legit) συγγραφῇ λέξω. τῆς δὲ βίβλου τῆσδε οὔσης Συριακῆς &c.

Facile autem intelligitur, a librariis interdum varios APPIANI libros alio ordine, quam quem ſecutus erat Auctor, collocari potuiſſe; atque ejuſmodi Codicis auctoritate deceptus iſta ſcripſiſſe videtur doctiſſimus Conſtantinopolitanus Præſul.

q) Conf. ſupra not. *d.*

r) Vide ea, quæ in libris impreſſis atque in Manuſcriptis exemplaribus hodie *initio Libri Mithridatici* leguntur, p. 170. — Quibus quidem verbis, uſque ad mediam paginam ſequentem, quod in tranſitu hoc loco monere liceat, non tam *Exordium* illius libri, quam Epilogum contineri (quamquam illud nemini adhuc obſervatum video) facile ſibi perſuadebit,

tum Euxinum accolebant gentes, Romano imperio subjectæ sunt. r)

(XV) Ὁ ιέ. Ῥωμαϊκῶν Ἰλλυρική. *De rebus Illyricis.* Hunc librum plane ignorat PHOTIUS, cujus tamen libri non solum in aliis APPIANI libris *s)* mentio fit, sed qui etiam ipse sine dubio genuinus & integer ad nostram ætatem pervenit. Sed falso, & contra Auctoris consilium, in hunc locum post *Mithridaticam* librum, & ante historiam *de Bellis Civilibus* hic *Illyricus* liber ab *Anonymo* nostro refertur. Etenim post *Mithridaticam* historiam proxime ab APPIANO collocatos fuisse Libros *de bellis civilibus*, ipse auctor diserte docet. *t)* Atque idem alibi monet, se res *Illyricas*, justam separati libri mensuram non complentes, ac non nimis etiam sibi compertas, finitimæ *Macedonicæ historiæ* adjunxisse. *u)* Neque nos turbare debet, quod alibi significare videtur Auctor noster, quisquis vel ipsum quem dico locum per se paulo attentius considerarit, vel cum aliorum etiam APPIANI librorum Exordiis atque Epilogis conferre voluerit. Certe solenne est APPIANO, cujusque singularis libri initium a gentis ejus, cujus historia eo libro traditur, origine atque sedibus capere; quod in Libyca, in Hispanica, in Illyrica historia videre licet. Atque, secundum eamdem rationem, omnino ab iis, quæ pag. 171. *media* leguntur, exordium libri hujus *Mithridatici* s. *Pontici* fecisse putandus est APPIANUS. Vix autem rursus ovum ovo similius est, quam ei, quem dico, præpostere in frontem libri rejecto Epilogo est *Punici* libri conclusio p. 85. C. aut epilogus historiæ Romanorum *Syriacæ* p. 119. B. Quare in antiquo aliquo Exemplari, e quo hodierni fluxere Codices, folium illud quod ultimum erat hujus libri, luxatum primo, tum loco suo plane motum, atque temere in fronte ejus libri, cujus Epilogum illud continebat, rejectum fuisse putandum est.

s) Vide de *Bell. Civil.* Lib. V. *extr.* Eumdem *Illyricum* librum etiam STEPHANUS BYZANTINUS ob oculos habuit, quum ad *vocem* Δάλμιον scripsit: Ἀππιανὸς δὲ τὴν πόλιν Δελμίνιον καλεῖ. Locus APPIANI est *Illyr.* p. 761. *column.* b. lit. C. in HOESCHELII autem *Græca* editione p 6. media.

t) *Civil.* L. I. p. 383. B.

u) *Civil.* Lib. V. *extrem.* Quem locum, paulo mihi quidem adhuc obscuriorem, eo consilio hic adscribere liceat, ut a sagacioribus ingeniis sive explicationem ejus, sive

Illyricum hunc librum postremum omnium demum esse perscriptum. *w)*

(XVI) Ὁ ιϛʹ. Ἀράβιος. *Historia Romano-Arabica.* Hunc librum, quem nusquam ab APPIANO memoratum reperi, PHOTIUS extremum omnium ponit, & *vicesimum quartum* numerat. Ac, si modo separatim editus ab APPIANO

emendationem eadem occasione anquiram. *Editi* libri ita habent: Καί μοι ἔδοξε τὰ Ἰλλυρικὰ, οὔτε ἀκριβῶς γενόμενά μοι γνώριμα, οὔτε συντελοῦντα μῆκος ἰδίας συγγραφῆς, οὔτε χώραν ἔχοντα ἑτέρωθι λεχθῆναι τοῦ χρόνου καθ᾽ ὃν ἐλήφθησαν· ἔδοξε δὲ συνάγοντος αὐτὰ ἐς τέλος προαναγράψαι, καὶ ὑποθεῖναι αὐτὰ τῇ ὁμόρῳ Μακεδονικῇ. Accuratus aliás interpres GELENIUS posteriora verba ita exponit: *Visum est mihi eas in id tempus conferre, quo Romanis sunt subditæ, & in summam redactas Macedonicis finitimis subjungere.* Vetus interpres barbare, ut fere solet: *Visum est Illyriorum res ..... ejus temporis, quo gestæ sunt, in fine prius jungendo scribere, easque Macedoniæ illis finitimæ subjicere.* Codex *Augustanus*, inde a verbis οὔτε χώραν, sic legit ac distinguit: οὔτε χώραν ἔχοντα ἑτέρωθι λεχθῆναι, τοῦ χρόνου καθ᾽ ὃν ἐλήφθησαν συνάγοντος αὐτὰ ἐς τέλος, προσαναγράψαι, καὶ ὑποθεῖναι αὐτὰ, τῇ ὁμόρῳ Μακεδονικῇ. Ut, omissis post ἐλήφθησαν verbis ἔδοξε δὲ, illa verba τοῦ χρόνου non pendeant ab ἑτέρωθι, sed cum sequentibus usque ad ἐς τέλος tamquam in parenthesi posita sint; tum vero ut pro προαναγράψαι, quod a prima manu scriptum erat, ex emendatione exhibeatur προσαναγράψαι, quod verbum, sicut sequens ὑποθεῖναι, referatur ad τῇ Μακεδονικῇ. Quoquo modo legatur, illud dicere videtur APPIANUS, „sibi res *Illyricas* (pro ea scilicet ratione, de qua *Sect.* II. diximus, quam in collocandis suis libris tenuit,) „non alio loco collocandas „visas esse, quam eo, quem postulasset temporis ratio, quo *eæ* „*res Illyricæ primum a Romanis* „*fuerint susceptæ*; ex quo tempore deinde omnia quæ ad Illyricam pertinerent historiam, usque ad finem, conjunctim & continuata serie cum prioribus fuerint exponenda." Quamquam autem ἔθνη εἰλημμένα apud ipsum etiam Nostrum, (v. c. in libro *Mithridat.* p. 2:1. B.) designet *gentes* vel *provincias subjectas*; tamen in hoc nostro loco τὰ Ἰλλυρικὰ ἐλήφθησαν nihil aliud dicere posse videtur, nisi *res Illyricæ a Romanis susceptæ sunt*, *Romani cum Illyriis res atque bella habere cœperunt.* In quo tamen illud iterum quodammodo importunum est, quod, siquidem ex ejus temporis ratione collocandus fuerat hic liber, quo primum cum *Illyriis* congressi sunt Romani, regnum administrante Teuta, Agronis vi-

liber eſt hac inſcriptione inſignitus, rectius in finem rejecerit eum PHOTIUS, quam hunc ei locum ante *Civilem* hiſtoriam aſſignavit *Anonymus* noſter; quoniam non niſi Monarchiæ tempore, & primum quidem Auguſti juſſu nutuque, ſed potiſſimum deinceps Trajano imperante, expeditiones contra Arabes ſuſceptæ ſunt *x*). Sed hiſtoria hæc *Romano-Arabicum* collocatus erat,

dua, (quo bello jam pars aliqua Illyrici poteſtati eorum ſubjecta eſt) ante ipſum etiam *Ibericum* librum hic *Illyricus* fuerit reponendus: quippe eo ipſo anno, quo in Hiſpania Amilcari ſucceſſit Aſdrubal, antequam pedem cum exercitu in Hiſpaniam poſuiſſent Romani, hoc primum bellum Illyricum, a quo etiam hiſtoriam hanc inchoavit APPIANUS, ſuſceptum eſt. Sed nimirum, quia ob nimis exiguam libelli molem hiſtoria hæc *Illyrica* alii libro adnectenda erat; commodiſſime eadem *Macedonicis* rebus, in vicinia geſtis, cum quibus iiſdem mox etiam ſub Gentio, Illyriæ Rege, Perſei ſocio, commixtæ res *Illyricæ* erant, potuerunt ſubjungi.

w) In fine ſcilicet ipſius libri *Illyrici* ita de rebus ſub Imperatoribus geſtis, quæ *viceſimo ſecundo* Libro comprehenſæ erant, loquitur APPIANUS, tamquam jam tum, cum *Illyricam* ederet hiſtoriam, perſcriptus ille Liber fuiſſet qui res ſub Imperatoribus geſtas complectebatur: ἃ δὲ μετ' Αἴγυπτον αὐτοκράτορες οἵδε ἐκρατύναντο ἢ προσέλαβον, ὡς ἴδια αὐτῶν ἔργα, μετὰ τὰ κοινὰ εἴρηται. At nimirum in *Iberico* etiam libro, (p. 262. B.) qui ex ipſius Auctoris teſtimonio ante *Punicum* collocatus erat, (vid. Præf. p. IX. A.) tamen *Punicus* liber ſimili ratione citatur, ἐν τῇ Καρχηδονικῇ βίβλῳ συγγέγραπται; ſive quod re ipſa liber unus aut alter, qui poſt alium collocandus eſſet, tamen ante eumdem ab auctore perſcriptus fuerit; ſive quod hujus generis citationes confecto toto opere demum ſint ab Auctore adjectæ; ut de libro, qui quidem ordine poſterior erat, non incommode tamen tamquam de libro jam conſcripto mentio fieri potuerit: ſive denique, quod, antequam de edendo opere ſuo cogitavit APPIANUS, & antequam illud aliorum in uſum ſecundis curis retexuit, atque ultimam ei manum impoſuit, jam ſinguli libri, e quibus totum opus conſtabat, in privatum Auctoris uſum compoſiti fuerint atque conſcripti, quod & ipſe in *Præfatione* (p. VII. D.) teſtari videtur. Sed, ut dicam quod ſentio, hujus quidem loci, de quo nunc quæro, alia videtur ratio eſſe, atque facile mihi perſuaſerim, ſyllabam e Græco Verbo excidiſſe, ut pro εἴρηται legendum ſit εἰρήσεται in futuro tempore, ſicut ibidem proxime aliud futurum ſequitur, ἔνθα καὶ περὶ Μυσῶν ἐρῶ πλέονα. Cf. infra *Num.* (XXII.)

bica non videtur integrum ac ſeparatum librum potuiſſe complere, tantummodo pars fuiſſe ejus libri, quo res ſub Imperatoribus ab Auguſto uſque ad Trajanum geſtæ continebantur, de quo deinceps, num. (XXII.) dicetur.

(XVII-XXI) Ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσὶν οἱ ἐπιγραφόμενοι Ῥωμαϊκῶν Ἐμφυλίων πέντε. *Hos ſequuntur quinque Libri, qui de Romanorum Bellis Civilibus inſcribuntur.* Hos libros in totius operis compage proxime poſt *Mithridaticam* hiſtoriam fuiſſe ab Auctore collocatos ſupra vidimus *y)*; quo eodem loco & PHOTIUS eos poſuit. Sed neſcio, quo caſu, quove conſilio, *novem Civilium Bellorum libros* idem numeret Literatiſſimus Scriptor. *z)* Neque enim plures umquam, quam quinque hujus argumenti libros ab APPIANO editos eſſe cenſendum eſt. Certe qui hodie, cum in Manuſcriptis Codicibus, tum in impreſſis exemplaribus, *quartus* numeratur, eum ab ipſo etiam Auctore (in ipſo libri exordio) *quartum* appellatum videmus. Qui autem *quintus* habetur, is idem eſt ille, qui tam a PHOTIO, quam ab ipſo APPIANO poſtremus ponitur. Nam ſicut ultimum librum *de Bellis Civilibus* eum numerat PHOTIUS, qui & mutuum Auguſti atque

x) Quam enim Pompejus in eamdem Nabathæam vel Petræam Arabiam, quæ a Trajano ſubjugata eſt, jam olim ſuſceperat expeditionem, quam APPIANUS etiam tangit, (*Mithridat.* p. 244. B. & PLUTARCHUS in *Pompejo* p. 640. D.) ea non niſi ad terrorem nominis Romani Arabibus incutiendum ſuſcepta erat. Atque ſi de ea in hoc *Arabico Libro* copioſius fuiſſet dicturus APPIANUS, ſine dubio ad illum librum eo loco lectores ſuos ablegaſſet.

y) Vid. Num. (XV.)

z) Libros APPIANI *de Bellis Civilibus* numquam ipſe vidiſſe videtur PHOTIUS. Cum autem tribus voluminibus comprehenſum fuiſſe totum APPIANI opus cognoverit, primoque volumine novem libros contineri viderit, forte putavit, *Civilium* Bellorum libros, qui aliud volumen ejuſdem fere molis complerent, non pauciores eſſe numero poſſe. Neque enim ſuſpicari licet, illum numerum ex aliquo Exemplari retuliſſe PHOTIUM, in quo omnis APPIANI de *Civilibus Bellis* hiſtoria re ipſa in IX libros fuerit diſtributa. Nam quum liber ille, qui bellum Octaviani cum Antonio exponit,

Antonii bellum expoſuerit, & qui in ſuccinctam devictæ per Auguſtum Ægypti hiſtoriam deſierit; ſic initio *quinti* libri quo illud ipſum Octaviani atque Antonii bellum exponitur, declarat Auctor, eodem libro etiam *de Ægypto* agi *aa)*; eumdem autem eſſe *ultimum* de *Civilibus Bellis* librum, in *Proœmio* (p. IX. B.) itidem diſerte docuerat. Ex his autem jam modo dictis ſimul illud colligitur, *Ægyptiacam hiſtoriam*, ad quam aliis etiam in locis provocat Auctor noſter **), non peculiari libro fuiſſe comprehenſam, neque aliam intelligendam eſſe, quam eam, quæ *Librum quintum de Civilibus Bellis* claudebat.

(XXII) Ὁ δὲ ἐφεξῆς κβʹ ἐπιγράφεται Ἑκατονταετία. Ὁμοῦ λόγοι κβʹ. *Qui ſequitur viceſimus ſecundus Liber, inſcribitur centum annorum ſpatium*, vel *centum annorum hiſtoria. Omnes ſimul viginti duo libri.* Eamdem libri inſcriptionem PHOTIUS refert, qui etiam cum *Anonymo* noſtro proxime poſt libros *de civilibus bellis* Ἑκατονταετίαν hancce collocat. *bb)* Et quamquam *novem* libros *de civilibus* bellis idem numeraverit PHOTIUS; tamen apud eumdem *ſecularis* hæc *Hiſtoria* ſimiliter *viceſimus ſecundus* liber numeratur; nimirum quo-

qui hodie *quintus* idemque *ultimus* numeratur, ex ipſius etiam PHOTII ratione poſtremus fuerit, atque etiam in *quarto* Libro numerando ipſe Auctor cum diſtributione vulgo recepta conſentiat; nulla omnino partium fuerat proportio, ſi antecedentes tres libri in ſeptem fuiſſent diſciſſi.

aa) Locus ille initio Libri V. *Civil.* p. 671. A. paulo corruptior ſic legitur in impreſſis: ὁ δὲ ἔρως ὅδε αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐς ἔσχατον ἔληξε κακοῦ, καὶ ἘΣ ὍΛΗΝ ΑἼΓΥΠΤΟΝ ἐπ' ἐκείνοις. ὅθεν ἄν τι καὶ ΑἼΓΥΠΤΟΣ εἴη τῆσδε τῆς βίβλου μέρος. Pro Αἴγυπτος ex Codice *Auguſtano* reponendum eſt Αἰγύπτιον. In eodem Codice præpoſitio ἐς ante ἔσχατον omiſſa eſt, male: ſed nimirum alterum illud ἐς ante ὅλην Αἴγυπτον omitti debuerat; ac pro ὅλην Αἴγυπτον ſcribendum fuerat ὅλῃ Αἰγύπτῳ. *Hic vero amor & illis ipſis*, ſcil. Antonio ac Cleopatræ, *& toti præterea Ægypto perniciem attulit. Quare etiam Ægyptiaca nonnulla idem hic liber continebit.*

**) Vide *Mithridat.* p. 251. A. & de *Bellis Civil.* Lib. II. p. 484. C.

bb) Interponendam autem hoc

niam is omiſſo *Illyrico*, & in finem operis rejecto *Arabico*, *Achaicum* cum *Jonico*, itemque *Parthicum* cum *Syriaco*, in unum conjunxerat. De argumento autem hujus, de quo nunc quærimus, Libri, quod quidem ex inſcriptione non facile apparet, nihil plane referunt neque PHOTIUS, neque *Anonymus* noſter. Apud ipſum APPIANUM, in eis libris, qui hodie exſtant, illam libri inſcriptionem, nullibi memini commemoratam. Argumentum autem *ultimi* univerſæ hiſtoriæ ſuæ libri, his verbis declaravit Auctor: *cc) Poſtremus autem liber*(qui res continet poſt devictam ab Auguſto Ægyptum geſtas) *copias quoque quantas alant Romani, & quos reditus ex quaque provincia capiant, quidve in cuſtodias navales quarumdam provinciarum amplius quam eis ex iiſdem provinciis redit dd), impendant, & ejuſdem generis alia, declarabit.* De eodem libro intelligenda videntur ea, quæ ſub finem *Illyrici* libri in hanc ſententiam dicit Auctor: *Quæcunque* (in Illyrico) *ante ſubactam Ægyptum ſub libera Republica geſta ſunt, ea ſeparatim expoſita ſunt. Quas autem* (hujus tractus) *gentes poſt illud tempus Cæſares aut in obſequio confirmarunt, aut primum ſubegerunt, de his tamquam propriis ipſorum factis, poſt communes res dicetur, ee) ubi etiam de Mœſis plura dicam.* Quare mihi quidem omnia, quæ ſub Imperatoribus inde ab Auguſto ad ſua fere tempora geſta ſunt, ſimul cum deſcriptione formæ, ſtatus, virium atque redituum Imperii Romani, uno eodemque ultimo Libro complexus eſſe videtur APPIANUS. Nam quod hoc loco promittit, ſe de Imperatorum factis relaturum eſſe, id fere non niſi poſtremo libro fieri poterat; atque librum eum, qui

loco fuiſſe *Parthicam* hiſtoriam, ſupra declaratum eſt, N. (XIII.)

cc) *Præfat.* p. IX. C.

dd) cf. *Præfat.* p. IV. D.

ee) Vid. ſupra Not. *w.* ad (N.XV.)

ff) Nam in Flavii Veſpaſiani Hiſtoria ad hunc *viceſimum ſecundum Appiani librum* provocat ZONARAS *Annal.* L. XI. p. 575. Edit. Pariſ. ubi, cum de Joſephi

qui de rebus ab Imperatoribus geſtis agebat, *viceſimum ſecundum* fuiſſe numeratum, ex ZONARÆ etiam *Annalibus* apparet. *ff)* Ac quum, quæ libera Republica in Illyria & in Mœſia geſta ſunt, ea *ſeparatim*, ἐφ' ἑαυτῶν, (ſcil. ſingulari illa ſcriptione *de rebus Illyricis*) a ſe narrata eſſe dicat APPIANUS; tum vero hoc ipſo ſimul declarare videtur, ſe ea, quæ Monarchiæ tempore geſta ſunt, alia quadam ratione eſſe tractaturum; nimirum, ut res omnes ſub Imperatoribus per univerſum imperium geſtas uno eodemque libro conjunctas complecteretur.

Ex hoc autem libro a nonnullis librariis dein partes aliquæ ſingulares decerptæ eſſe videntur, ut ejuſdem libri pars aliqua fuiſſe videatur *Arabica* illa hiſtoria, quæ in quibuſdam exemplaribus ſeorſim excerpta exhibebatur *gg)*; itidem *Dacica* hiſtoria, quam PHOTIUS tamquam peculiarem librum, numero *viceſimum tertium*, refert, quam eamdem *Anonymus* ille, cujus monitum *de ſelectis* APPIANI *libris* in impreſſis etiam exemplaribus exſtat, his verbis commemorat: τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνατο. Denique & τὰ Ἰουδαϊκὰ. quæ idem ille *Anonymus* ex APPIANI operibus a ſe excerpta fuiſſe profitetur, eodem *poſtremo* univerſæ *hiſtoriæ Romanæ libro* comprehenſa fuiſſe videntur.

De Inſcriptione autem hujus libri, quam ex *Anonymo* noſtro atque PHOTIO retulimus, (quam FABRICIUS *hh)* non male his verbis interpretatur, *de primis centum annis ſub Cæſarum imperio exactis*,) dubitari poteſt, an ipſum APPIANUM habeat auctorem; ſiquidem hiſtoria poſtremo illo libro comprehenſa, a ſubacta per Octavianum Ægypto uſque ad

calliditate dixiſſet, oraculum divinarum Scripturarum ad Veſpaſianum referentis, eique imperium vaticinantis, ita pergit ZONARAS: Τούτου δὲ χρησμοῦ μέμνηται καὶ Ἀππιανὸς ἐν τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ λόγῳ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ Ῥωμαϊκῆς.

gg) Conf. ſupra N. (XVI.)

hh) FABRICIUS *Bibl. Græc.* Tom. III. p. 394.

mortem Trajani, aut etiam Adriani, non centum ſolum, ſed ad minimum *quinquaginta ultra centum*, annorum ſpatium complecti debebat. Niſi forte ſic ſtatuere malimus: APPIANUM primo omnem ſuam hiſtoriam non ultra Veſpaſianorum fere aut Domitiani tempora perductam edidiſſe, eaque de cauſa poſtremum operis ejus librum, qui poſt devictam ab Auguſto Cæſare Ægyptum centum incirca annorum complectebatur hiſtoriam, Ἑκατονταετίαν inſcripſiſſe; tum vero operi ad finem perducto ſeparatos libellos de *Dacicis*, itemque de *Arabicis* rebus, ab Adriano geſtis, adjeciſſe.

SECTIO QUARTA.

Teſtimonia de APPIANO, *atque ex ejus opere Excerpta apud alios ſcriptores.*

Quamquam non nimis frequenter citatam APPIANI *Romanam hiſtoriam* ab aliis, vel antiquioribus, vel medii quod vocamus ævi, ſcriptoribus reperio; minime tamen in obſcuro eamdem omnino latuiſſe, varia quæ de APPIANO apud alios Auctores nobis *Teſtimonia* occurrunt, aut quæ ex operibus

Sect. IV. *a*) Ad vocem Κάσταξ dicit: τὸ ἐθνικὸν Κασταξαῖος — — — ὁ Ἀππιανός φησι. Locus APPIANI eſt *Iberic.* p. 272. C. & E. Tum voce Δάλμιον. — — — Ἀππιανὸς δὲ τὴν πόλιν Δελμίνιον καλεῖ. (*Illyr.* p. 761. Column. b. lit. C. & *Edit.* HOESCHELII p. 6. *media.*) Denique ad vocem Ἀσταπαῖοι numerum etiam libri adponit: Ἀσταπαῖοι, Λιβύης ἔθνος, Ἀππιανὸς ἕκτῳ. Eſt *Ibericus* liber, (quem etiam *Sect.* præced. *Sextum* numeravimus) p. 273. Sed per incogitantiam Aſtapæos iſtos in Libya poſuit Geographus, vel ejus Epitomator, quos Carthaginienſibus quidem ſubjectos, ſed Hiſpaniam incolentes, fecerat APPIANUS.

b) Integrum EVAGRII locum adponere, non erit a noſtro inſtituto alienum. Is igitur *Hiſtor. Eccleſ.* Lib. V. cap. ult. (*Scriptorum Hiſtor. Eccleſ.* Edit. READING. T. III. p. 450.) ita ſcribit: Αἱ δὲ κατὰ Ῥωμαίους πράξεις, πᾶσαν κοσμικὴν ἱστορίαν ἐν αὐτοῖς περιλαμβάνουσαι, ἢ εἴ τι καὶ ἄλλο γέγονεν, εἴτ᾽ ἐς ἑαυτοὺς διαιρουμένων, εἴτε καὶ καθ᾽ ἑτέρων πραττόντων, πεπόνηται ΔΙΟΝΥ-

ejusdem *Excerpta* supersunt, demonstrant. Quorum quidem plura jam in superioribus, aliud agentes, commemoravimus; sed ea nunc conjunctim oculis lectorum subjicere non erit ab hoc loco alienum.

I. Primus igitur, quoad quidem adhuc nobis compertum est, qui APPIANI mentionem faciat, STEPHANUS BYZANTINUS est, qui exeunte seculo Vto post C. N. scripsisse putatur. In cujus auctoris *Lexico Geographico* plura forte ex APPIANO excerpta legeremus, si opus illud integrum ad nostram pervenisset ætatem. Nunc apud *Epitomatorem* STEPHANI ter citatum Scriptorem nostrum, ac brevissimis id quidem verbis, reperi. *a)*

II. Alter ex Scriptoribus paulo antiquioribus, qui APPIANUM nostrum laudet, EVAGRIUS est, cui *Scholastici* cognomen fuit, historiæ Ecclesiasticæ sexto post Christum natum seculo scriptor; qui brevem exhibens Scriptorum historiæ Romanæ notitiam secundum temporum seriem, quorum historiam illi perscripserunt: *APPIANUS*, inquit, *res Romanas in certas velut classes apta ac dilucida ratione distinxit, & unumquodque historiarum genus, temporibus licet disjunctum, unum in librum collegit. b)*

ΣΙΩι μὲν τῷ ʼΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΙ, ἀπὸ τῶν λεγομένων ʼΑβοριγίνων τὴν ἱστορίαν ἑλκύσαντι μέχρι τοῦ ʼΗπειρώτου Πύῤῥου. ἐξ ἐκείνου δὲ ΠΟΛΥΒΙΩι τῷ Μεγαλοπολίτῃ, καταγαγόντι ἕως τῆς Καρχηδόνος ἁλώσεως. Ἅπερ ʼΑΠΙΑΝΟΣ (sic h. l. simplici litera Π scriptum APPIANI nomen legitur, cf. supra *Sect. I.* not. *b.*) εὐκρινῶς διέτεμεν, ἑκάστην πρᾶξιν ἐς ἓν ἀγείρας, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους γέγονε χρόνους. Καὶ τὰ μετ' ἐκείνους ὡσαύτως εἰργασμένα ΔΙΟΔΩΡΩι τε τῷ ΣΙΚΕΛΙΩΤΗι πεποίηται, (lege πεπόνηται, ut supra, *elaborata*, *perscripta* sunt) τὰ μέχρις ʼΙουλίου Καίσαρος, καὶ ΔΙΩΝΙ τῷ ΚΑΣΣΙΩι, γράψαντι μέχρις ʼΑντωνίνου τοῦ ἐξ ʼΕμέσης. (id est, usque ad Heliogabalum.) ʼΕκθεμένου δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ʽΗΡΩΔΙΑΝΟΥ, τὰ μέχρι τῆς Μαξίμου τελευτῆς δηλοῦται. κ. τ. λ. Ex quo apparet, falli FABRICIUM, cum *Punicum* APPIANI librum ab EVAGRIO, *Hist. Eccles.* Lib. V. cap. ult. laudari monet; (*Bibl. Græc.* T. III. p. 394.) quippe de quo APPIANI Libro ne ulla quidem mentio hoc loco injicitur. Sed illud ex eodem loco conjicere licet, quod de aliis itidem nonnul-

III. Sequitur nono ſeculo, quem paſſim jam allegavimus, PHOTIUS, qui in inſtructiſſima ſua illa *Bibliotheca*, Codice LVII. poſtquam Catalogum librorum, quibus continebatur univerſum APPIANI opus, recenſuit, brevem primi libri Epitomen exhibet, tum vero de ipſo Auctore ejuſque opere tale judicium adnectit: *c*) *In dictione ſimplex eſt* (APPIANUS) *atque preſſus, & ab omni faſtu affectationeque alienus, d) in ipſa rerum hiſtoria, quantum fieri poterat, e) veritatis ſtudioſiſſimus, in explicandis bellicis artibus, de quibus in hiſtoriæ curſu dicendum erat, ſi quis alius, accuratus; fractos militum animos oratione erigendi, ardentioreſque mitigandi, affectus denique omnes, & quidquid aliud oratione imitari effingereque licet, exprimendi, inprimis peritus.* Quas quidem cum ſtili, tum vero & fidei hiſtoricæ, ceteraſque laudes veriſſime eſſe Scriptori noſtro a PHOTIO tributas, (quidquid contra dicant multi, qui ſive vix a limine ſalutaſſe APPIANI ſcripta videntur, ſive qui vel apertiſſima librariorum

lis Scriptoribus mox videbimus, non niſi novem priores APPIANI libros EVAGRIO fuiſſe cognitos; ſiquidem, a *Diodoro Siculo*, ait, hiſtoriam Romanam *ultra ea tempora*, quæ *Dionyſius*, quæ *Polybius* atque etiam APPIANUS perſecuti ſunt, *uſque ad Julium Cæſarem* fuiſſe deductam; cum ſatis quidem conſtet, res Romanas non ſolum uſque ad eumdem Cæſarem, ſed etiam ultra, ab APPIANO fuiſſe pertractatas.

c) PHOTIUS *Biblioth.* pag. 24. edit. DAV. HOESCHELII: ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰσχνός· τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς οἷόντ' ἐστι, φιλαλήθης· καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἴ τις ἄλλος, ὑποφήτης. ἐπάραι δὲ λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ, καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον καὶ πάθος δηλῶσαι, καὶ εἴτι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι, ἄριστος.

d) Ea videtur vis eſſe verborum, τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰσχνός. HESYCHIUS: περιττοί· περίεργοι. & viciſſim: περίεργον· περιττὸν ἢ στρεβλόν· *Idem*, ſimiliterque SUIDAS: Ἰσχναμυθοῦντες· λεπτολογοῦντες, ἀκριβολογοῦντες.

e) Verba illa, ὡς οἷόντ' ἐστι, *quoad fieri poteſt*, eo videntur valere, ut, quum non niſi priores APPIANI libros legiſſet PHOTIUS, (cf. Sect. præc. not. z.) in antiquiore parte hiſtoriæ Romanæ, in traditionum annaliumque repugnanti ſæpenumero, aut vero fabuloſa, incompleta, turbata denique ratione, fieri plane non poſſe

ſphalmata, aut Editorum negligentias, ipſi Auctori vitio vertere non erubuerunt;) nemo facile negaverit, qui ſine præjudicata opinione, ſine ira, ut recte præcipi ſolet, ac ſtudio, denique qui cum aliquo judicio, atque uſu quodam diſcernendi, quid ab ipſo Auctore profectum ſit, quid librariorum debeatur ſocordiæ, ad legendum APPIANUM acceſſerit.

IV. Errore non carent quæ apud SUIDAM, voce ʼΑΠΠΙΑΝΟΣ leguntur; *f*) neque tamen ea ita jejuna aut turbata ſunt, ſicut prima ſpecie eſſe videntur. Eorum autem hæc maxime eſt ſententia: *APPIANUS, nomen proprium. APPIANUS hic Romanam conſcripſit hiſtoriam, quæ Regia g) vocatur. Ac tres quidem primi APPIANI libri continent quæcunque Romani, Italicis nationibus bella facientes ac de imperio adhuc & principatu contendentes, geſſerunt. Reliqua vero bella in Italia geſta, cum Gallis, puta, & Afris, horumque ſive victorias, ſive clades, & ſi qua forte Italiæ pars vel neceſſitate coacta, vel inſidiis circumventa, vel inconſtantia ducta* dicat, ut illius hiſtoriæ ſcriptor indubitatam per omnia atque illibatam veritatem tradiderit.

f) ʼΑΠΠΙΑΝΟΣ· ὄνομα κύριον. οὗτος ὁ ʼΑππιανὸς ἔγραψε ʽΡωμαϊκὴν ἱστορίαν, τὴν καλουμένην Βασιλικήν. καὶ αἱ μὲν τρεῖς βίβλοι ʼΑππιανοῦ αἱ πρῶται περιλαμβάνουσιν ὅσα ʽΡωμαίοις ἀγωνιζομένοις ἐς ʼΙταλιώτας ἔτι περὶ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἐπράχθη. ὅσα δʼ ἀμφὶ τὴν ʼΙταλίαν ἄλλα Κελτοί τε καὶ Λίβυες ἔδρασάν τε καὶ ἔπαθον, καὶ εἴ τί που καὶ τῆς ʼΙταλίας μέρος ἀνάγκαις, ἢ ἐνέδραις, ἢ πλάναις ἐς αὐτοὺς μετέθετο, ἐν τοῖς περὶ Κελτῶν καὶ Λιβύων. συγγέγραπται δʼ ἐφʼ ἑαυτῶν ὅσα καὶ ἐς τὰς ἐμφυλίους ʽΡωμαίων στάσεις ἡ ʼΙταλία διῃρεῖτο. ἔτι τοὺς πρὸς Κελτούς, τουτέστι Γερμανούς, οἳ ἀμφὶ τὸν ʽΡῆνον ποταμόν εἰσιν, καὶ τοὺς Γαλάτας, τουτέστι Γάλλους, πολέμους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν, ὅσαι τε συνθῆκαι, καὶ συνθηκῶν παραβάσεις, ἢ ἐπαναστάσεις ἐγένοντο Κελτῶν, ἕως ἐπὶ τοῦ Γαΐου, ἡ τετάρτη βίβλος περιέχει συλλαβοῦσα. εἰ δέ τί που Κελτοὶ μὴ κατὰ πρόφασιν οἰκείαν, ἀλλὰ συμμαχοῦντες ʼΙταλῶν τισιν ἢ μισθοφοροῦντες, ἔπραξαν, ἐν τοῖς περὶ ἐκείνων συγγέγραπται, καὶ ὅσον εἰς γνώρισμα μόνον αὐτῶν μέμνηται ʼΑππιανός. ἔγραψε δὲ ʽΡωμαϊκοὺς λόγους ἐννέα. οἱ δὲ διὰ τοῦ ἑνὸς πι γράφουσιν ʼΑΠΙΑΝΟΣ.

g) De hoc errore, quo *Libri primi* inſcriptio univerſo tribuitur APPIANI operi, aut novem ſaltem prioribus libris, qui nimirum primo volumine operum APPIANI continebantur, vide *Sect.* III. not. *a*.

cta, his ſeſe adjunxit, ea in Celtica atque in Pœnorum hiſtoria h) exponuntur. Quæcunque vero in eadem Italia, cum civilibus Romanorum bellis ea diſcinderetur, geſta ſunt, eorum itidem ſeparatim deſcripta hiſtoria eſt. i) Quarto autem libro (qui nimirum *Celticus* eſt, & Gallorum bella in Italia geſta exponit,) *etiam ea bella, quæ cum Celtis, Rheni accolis, id eſt Germanis k), & cum Galatis, id eſt Gallis* (proprie dictis) *geſta ſunt, cauſæque eorum bellorum, fœderaque ſancita, aut violata, defectiones denique, uſque ad Cajum Cæſarem, enarrantur. Si quid autem Galli non ſuo nomine,*

h) *Annibalica* intelligenda hiſtoria, qui eſt ex iis libris, quos περὶ Λιβύων ſcripſit APPIANUS.

i) Hujus loci ſententiam peſſime pervertit KÜSTERUS, cujus latinam SUIDÆ verſionem non uno hoc loco pejorem quam ÆMILII PORTI, quam ille alibi feliciter emendavit, inveni. Ad verba illa: συγγέγραπται δ' ἐφ' ἑαυτῶν — — ἡ Ἰταλία διῃρεῖτο, *locum hunc*, inquit KÜSTERUS, *nec integrum, nec emendatum ſatis puto, quem proinde ſic legendum exiſtimem:* Συγγέγραπται δ' ἐπ' αὐτοῖς ὅσα [συνέβη, ὅταν] ταῖς ἐμφυλίαις Ῥωμαίων στάσεσιν ἡ Ἰταλία διῃρεῖτο. Ubi primum peſſimo conſilio illud ἐφ' ἑαυτῶν, quod notat *ſeorſim, ſeparatim*, in ἐπ' αὐτοῖς, quod ſonat, *poſt illa*, mutandum cenſuit ſagacior alias Commentator. Satis enim perſpicue hoc dicit SUIDAS: "Sicut ea „ quæ *Galli*, quæ *Afri*, in *Italia* „ geſſere, non tribus illis libris, „ quibus priorum ſeculorum *Italica hiſtoria* continebatur, ſed „ ſeparatis libris, deſcripta erant; „ ſic ne ea quidem, quæ *civilibus* „ Romanorum bellis in eadem *Italia* geſta ſunt, *Italicis* illis *libris* „ continentur; ſed ſimili ratione „ etiam hæc *ſeorſim*, ſcilicet ſeparatis libris *de Bellis Civilibus*, „ expoſita ſunt." Quod autem ad reliquam KÜSTERI emendationem attinet, quam Græcis verbis adferre tentavit, ea non admodum opus eſſe, equidem exiſtimarim. Nam ſatis bene Græce, ac non ſine elegantia quadam, ὅσα καὶ ἐς τὰς ἐμφυλίους Ῥωμαίων στάσεις ἡ Ἰταλία διῃρεῖτο, dici videtur, pro ὅσα — — ἡ Ἰταλία διῃρημένη ἔδρασέ τε καὶ ἔπαθε, quæ poſtrema verba ex proxime præcedentibus facile hoc loco intelliguntur. Ac neſcio an cum hac locutione conferri quodammodo poſſit illa, qua in eodem argumento uſus eſt APPIANUS, ubi in *Præf.* p. IX. A. ſcribit: ὍΣΑ δ' αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἘΣΤΑΣΙΑΣΑΝ. Quod ſi vel maxime urgeatur, neque ſatis ſanum neque integrum eſſe iſtum SUIDÆ locum; videndum erit, an alia potius, quam quæ eſt a KÜSTERO tentata, medicina ille egeat, atque ex ipſo

ſed vel tamquam ſocii populorum quorumdam Italicorum, vel mercede conducti, adverſus Romanos geſſerunt; illud in horum eorumdem populorum hiſtoria expoſitum legitur; ita ut ibi Gallorum non, niſi quoad ad ejus rei notitiam opus eſt, mentionem faciat APPIANUS. *Scripſit autem Rerum Romanarum libros novem l). Nonnulli APIANUS, per ſimplex tantum P, ſcribunt.*

Apud eumdem SUIDAM alia præterea exſtant Teſtimonia, eaque & copioſa ſatis & luculenta, e quibus apparet, ſtudioſe ejus ætate perlectam fuiſſe APPIANI *Romanam Hiſtoriam.*

hoc, quem modo dixi, APPIANI loco (ʽΟΣΑ δ᾽αὐτοὶ ʽΡΩΜΑΙΟΙ πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασάν τε καὶ ἐπολέμησαν ʼΕΜΦΥΛΙΑ, — — — ʼΕΣ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ΣΤΑΣΕΩΝ ΔΙΗΙΡΗΤΑΙ) ductus ille locus depravatuſque putandus ſit. Sed ſicut ego nihil hic temere mutandum puto, ſic vix mihi dubio carere videtur, alia parte mancum eſſe hunc eumdem, de quo quærimus, SUIDÆ locum; ſcilicet ut ante συγγέγραπται δ᾽, exciderit verbum, quod præcedentem periodum claudebat. Neque ullus dubito, quin bis ab Auctore poſitum fuerit verbum συγγέγραπται; hoc modo: — — ἐν τοῖς περὶ Κελτῶν καὶ Λιβύων συγγέγραπται. συγγέγραπται δ᾽ ἐφ᾽ ἑαυτῶν κ. τ. λ.

k) Hoc loco per errorem tranſpoſita videri poſſunt græca SUIDÆ verba, ut legendum putes: πρὸς Κελτούς. οἱ ἀμφὶ τὸν ʽΡῆνον ποταμὸν εἰσιν, τουτέστι Γερμανούς. Nihil tamen mutarim. Conf. SUIDAS *Art.* Κελτοί. & DIO CASSIUS Lib. XXXIX. 49. & LIII. 12.

l) Non niſi *novem* priores APPIANI libros inſpectos atque perlectos fuiſſe SUIDÆ, ex *Excerptis* ejus, de quibus jam jamque dicetur, colligitur; atque illos ipſos *novem* priores *libros* hoc loco dici, dubium eſſe vix poteſt. Putem tamen, ab alia manu hanc laciniam Auctori eſſe adſutam. Cum enim novem libros ipſe SUIDAS perlegerit, atque præterea hiſtoriæ *Civilium Bellorum*, ab eodem Auctore conſcriptæ, jam modo mentionem fecerit; vix intelligi poteſt, quo pacto jam dicere potuerit, non niſi *novem* hiſtoriæ Romanæ libros ab APPIANO editos eſſe: niſi forte illam *Civilium Bellorum* hiſtoriam pro peculiari plane opere, non ſolum ſeparatis libris perſcripto, ſed & ſeorſim a reliqua hiſtoria Romana edito, habuerit SUIDAS; in quo tamen diſertum APPIANI teſtimonium, in *Præfatione* totius operis exhibitum, ſibi adverſum habebat. Conf. infra not. *q*.

m) Eorum *Fragmentorum* Catalogum, qui quidem, ſi quis ex profeſſo eam rem agat, variis adhuc acceſſionibus poterit augeri,

Scilicet amplius ſeptuaginta ex hoc APPIANI opere decerpta *Fragmenta*, commodis locis, eidem SUIDÆ *Lexico* inſerta leguntur. *m*) Ac eorum haud pauca quidem ἀδέσποτα ibi ſunt, nonnulla etiam alieni auctoris nomen adſcriptum habent; ſed eorum pleraque LUD. KÜSTERI diligentia APPIANO auctori aſſerta ſunt, qui & librum atque ſedem, ubi eorum quodque in ipſo Auctoris opere legitur, indicavit; pars etiam vindicem adhuc ſuum requirit. *n*) Longe vero plurima pars illorum fragmentorum Auctoris quidem nomen, non autem librum, unde unumquodque decerptum eſt, adſcriptum

exhibet LUDOV. KÜSTERUS ad SUIDAM ab ipſo editum, *Tomo III*, *Indice II*, qui eſt: *Auctorum a* SUIDA *laudatorum*; & *Indice III*, qui eſt: *Locorum inveſtigatorum, quæ abſque nomine Auctoris in* SUIDÆ *Lexico citantur*.

n) Sic de Fragmento illo, quod ad *vocem* Δημοκοπία ſine auctoris nomine adfertur: ὑπάτους αἱροῦνται, ἐκ δόξης πολεμικῆς, Λεύκιον· ἐκ δὲ δημοκοπίας, Τερέντιον. quod idem Fragmentum ad *V.* Δοξοκοπία, in fine ejus articuli, repetitum eſt; de eo igitur nihil adnotavit KÜSTERUS: eſt autem locus ex *Annibalica* APPIANI *Hiſtoria*, p. 323. C. decerptus. — Ad *vocem* Λιθάζω adlatum Fragmentum, ARRIANI nomen præfert, neque quidquam ibi adnotatum a KÜSTERO video; eſſe tamen idem non ex *Arriano* ſed ex APPIANO decerptum, alio loco, ad *vocem* Ἔστε, ipſe Lexicographus monuerat. Atque curatius in hæc inquirenti patebit fortaſſe, alia nonnulla apud SUIDAM fragmenta, quæ *Arriani* aut etiam *Æliani* nomen hodie adſcriptum habent, APPIANO noſtro eſſe vindicanda; quemadmodum & illud, quod *V.* Ὤσχλο ÆLIANO in prioribus SUIDÆ Editionibus tribuebatur, noſtro Scriptori ex *MSS. Pariſ.* jam vindicavit KÜSTERUS.

o) Sic quod *voce* Δοξοκοπία prius adfertur Fragmentum: (ὁ δὲ Φλαμίνιος τὴν ἀρχὴν ἀπὸ δοξοκοπίας ᾑρημένος, ἠπείγετο Ἀννίβᾳ συμπλακῆναι.) APPIANI nomen præfixum habet; ſed locus, ubi illud in Scriptoris noſtri Hiſtoria legitur, præteriit KÜSTERUM. Eſt autem ex *Annibal.* p. 319. A. decerptum; qui quidem APPIANI locus, quem ex ſuo exemplari corruptum edidit HENR. STEPHANUS ex eodem hoc fragmento a SUIDA conſervato (quamquam nec apud ipſum SUIDAM mendo caret, cum ibi ante τὴν ἀρχὴν præpoſitio ἐς exciderit) corrigi poterat atque debebat. Non ſolum enim Accuſativus ἀρχὴν, ad

ſcriptum habent: quorum fragmentorum ſedes in APPIANI hiſtoria, ſi modo ſunt e libris ad noſtram ætatem conſervatis deſumta, ad eorum pleraque idem adnotavit diligentiſſimus SUIDÆ *Editor;* ita tamen, ut nec in his aliorum induſtriæ nihil ſupplendum reliquerit. *o*) Quæ vero in libris, quos hodie in manibus habemus, non inveniuntur, ea quoſnam ſint ad libros referenda, in bene multis haud obſcure intelligitur. *p*) Quorumcunque autem ex hiſce SUIDÆ *Lexico* inſertis fragmentis certæ, quas apud primum Auctorem ſuum occuparant, ſedes adhuc inventæ ſunt, ea cuncta ex novem priorum APPIANI librorum aliquo deſumta ſunt: ex

ſenſum neceſſarius, e SUIDA in contextum APPIANI recipiendus erat, quod STEPHANUS in *Annotationibus* jam monuit; ſed etiam pro δεξοκομπίας, quod & ceteroquin ſubleſtæ fidei nomen eſt, & nullibi alias apud Scriptorem noſtrum occurrit, omnino δοξοκοπίας (quo probato vocabulo etiam alibi uti ſolet Auctor noſter) ex eodem SUIDA in APPIANI exemplaribus fuit reponendum. — Aliud Fragmentum APPIANI quod *V.* Σύφαξ apud SUIDAM legitur, cujus ſedem itidem non adnotavit KÜSTERUS, eſt ex *Libyca Hiſtoria* p. 9. D. E. — Quod *V.* Συνήδομαι citatur, id ex *Macedonico* APPIANI libro eſt, atque exſtat in copioſioribus illis ex APPIANI Hiſtoria *Excerptis*, a FULVIO URSINO editis, N. XXVII. p. 369.

p) Sic, ut hoc utar, Fragmentum illud, quod *voce* Λιθάζω falſo ARRIANO tribui ſupra notavimus, (not. *n.*) eſſe ex APPIANI *Libro I.* ſeu *de Regibus*, & agere de hiſtoria illa, quam LIVIUS Lib. I. cap. XI. refert, facile patet. — Illud *V.* Βλασφημῶ· οἱ δὲ ἐβλασφήμουν αὐτὸν, ὡς κακῶς ἐπὶ τρισὶν ἀνδράσι τὰ πάντα θέμενον, vix dubium eſſe poteſt, quin ex eodem *Regio* depromtum, & ad Horatiorum cum Curiatiis tergeminum certamen ſit referendum; de quo LIVIUS I. 25. *Conſederant utrimque*, inquit, *pro caſtris duo exercitus, periculi magis præſentis, quam curæ, expertes: quippe imperium agebatur in tam paucorum virtute ac fortuna poſitum &c.* Quæ *V.* Πίμπραται, itemque *V.* Ἀλλαξάμενος de Marcio (Coriolano) ad Volſcos tranſeunte inſeruntur, ex *ſecundo* APPIANI libro ſ. *Italico* eſſe, perſpicuum eſt. — Fragmentum ad *V.* Λιφαιμεῖ, de cujus Argumento vide LIVIUM VII. 26. ex *Celtico* eſſe libro, per ſe patet; eodemque pertinere illud, quod eſt de Britannis *V.* Παρορκῆσαι, ex iis intelligitur, quæ de *Celtico* libro Sect. III.

quo ſatis probabili ratione colligitur, reliqua etiam, quæ quidem pauca ſunt, ex horum eorumdem numero librorum eſſe depromta.

V. Inter *Teſtimonia* de APPIANO utique etiam numerari merentur *Excerpta* illa, vel *Collectanea*, quæ decimo poſt C. N. ſeculo, Imperatoris CONSTANTINI PORPHYROGENNETI juſſu, ſicut ex aliis præclariſſimis Romanæ Hiſtoriæ ſcriptoribus, ex *Polybio*, ex *Nicolao Damaſceno*, ex *Dionyſio Halicarnaſſenſi*, *Dione Caſſio* aliiſque, ſic etiam ex APPIANI noſtri *Romana Hiſtoria* congeſta ſunt. *) Quorum *Excerptorum* ea, quæ Περὶ Πρεσβειῶν, *de Legationibus*, ex ipſius argumenti ratione, in quo verſantur, inſcripta ſunt, & a JOHANNE quodam *Conſtantinopolitano* collecta, cum *Polybii* aliorumque fragmentis publici juris fecit atque Notis illuſtravit FULVIUS URSINUS, *Antwerpiæ*, *MDLXXXII.* Quæ ſub titulo *de Virtutibus ac Vitiis* in ampla illa literatiſſimi Imperatoris collectione continebantur, ea ex Codice

num. (IV.) dicta ſunt. — Sed jam mitto reliqua; ad idem argumentum alio forte tempore rediturus.

*) De totius illius Collectionis ratione vide Ὑπόθεσιν τοῦ περὶ Ἀρετῆς καὶ Κακίας βιβλίου πρώτου, apud VALESIUM p. 2. & 5. Conf. FABRICIUS in *Biblioth. Græc.* Lib. V. cap. V. Tom. VI. p. 490. ſqq. & p. 230.

q) Sic certe VALESIUS, in Præfatione, Editioni ſuæ Excerptorum *de Virtutibus ac Vitiis* præmiſſa, non dubitavit pronunciare, ex *Conſtantini Excerptis* SUIDAM fragmenta *Polybii*, APPIANI, aliorumque in Lexicon ſuum conjeciſſe. Itidemque KÜSTERUS, in *Notis ad* SUIDAM, nonnunquam, ubi fragmentum aliquod APPIANI a SUIDA allatum in *Excerptis* illis *Conſtantini* legi monet, (verbi cauſa, ad *vocem* Ἐπικύδης, ad *vocem* Μάρκος Μάλλιος) ſimul expreſſis verbis addit: *ex iiſdem Excerptis eum locum a Suida eſſe deſcriptum.* Cui quidem ſententiæ illud non poteſt opponi, quod pleraque fragmenta a SUIDA allata in illis Collectaneis hodie fruſtra quærantur. Notum eſt enim, ex *quinquaginta tribus Titulis* vel *Locis communibus*, per quos univerſa illa Conſtantini Collectanea diſtributa erant, nonniſi *duos* illos *Titulos*, quorum alter ab *Urſino*, alter a *Valeſio* eſt editus, ad hunc diem eſſe repertos. At vero SUIDAM quod attinet, in Præfatione ad ejus *Lexicon* oſtendit KÜSTE-

Peiresciano, cum *Polybii* aliorumque Excerptis, graece edidit, latine vertit, Notisque illustravit HENR. VALESIUS, *Parisiis MDCXXXIV*. Utroque autem horum locorum, quemadmodum & apud SUIDAM, non nisi ex *novem prioribus APPIANI libris*, quos nimirum solos instructissima Imperatoris Bibliotheca possidebat, *Excerpta* exhibentur; & in his illud commodius, quam apud eumdem SUIDAM, factum est, quod in margine utriusque codicis, ex quibus hæc edita Excerpta sunt, tituli librorum ubique adscripti fuerint, unde illa desumta erant. Atque hæc quidem *Constantini Porphyrogenneti Excerpta*, ex temporum ratione fortasse ante illa sive testimonia sive fragmenta nominanda fuerant, quæ apud SUIDAM legi paulo ante monuimus: siquidem non solum ipsius illius Imperatoris ætate, aut etiam postea, vixisse vulgo ab eruditis creditur SUIDAS, sed etiam APPIANI illa fragmenta, lexico suo inserta, ex ipsis his Constantini Collectaneis descripsisse a nonnullis perhibetur. *q)*

RUS, lubrico quodammodo fundamento niti illam rationem, ex qua vel Constantini Porphyrogenneti ætate, vel post eam, vixisse creditur SUIDAS. Tum vero qui tot Græcos Auctores, cum poëticos, tum prosaicos, studiose perlegit excerpsitque Grammaticus atque Lexicographus, nescio, cur in nobilissimis Romanæ historiæ scriptoribus *Collectaneorum* quorumdam rivum potius, quam ipsos fontes, secutus esse, nisi id firmis rationibus demonstratum fuerit, putandus sit. Quamquam, si modo quæ SUIDAS *voce* Ἀππιανός habet, omnia ab ejus manu sunt, in quibus non solum erronea quædam, sed etiam pugnantia inter se, posita esse supra (not. *l.* ad h. Sect.) monuimus, minime equidem diffiteor, facilius id quo pacto evenerit intelligi posse, si APPIANI *Romanam Historiam* nonnisi ex *Excerptis* his cognitam SUIDÆ fuisse statuamus. Denique curatius mihi hanc totam quæstionem consideranti, duo illa SUIDÆ peccata, quod cum universam APPIANI *historiam* Βασιλικὴν adpellatam fuisse scribit, tum vero nonnisi *novem* Romanæ hujus Historiæ *libros* numerat, videntur revera ejus hominis esse, qui nec *Præfationem* APPIANI, universo ejusdem operi præfixam, umquam viderit, & qui totam hujus Scriptoris historiam nonnisi ex his ipsis CONSTANTINI *Excerptis* cognitam habuerit. Conf. supra *Sect.* III. not. *a.* Sed ubi nobis vacaverit

VI. ZONARÆ de Scriptore nostro testimonium, quo quidem non nisi in transcursu *Librum vicesimum secundum Historiæ Romanæ* APPIANI laudatur, supra jam a nobis relatum est. *r)*

VII. Sequuntur duo illi incertæ ætatis ANONYMI, quorum testimonia de Scriptoris nostri Historia Romana in *Manuscriptis* APPIANI *Codicibus* exstare monuimus. *s)* Ac eorum alter quidem, qui selectos Auctoris nostri libros duobus voluminibus olim complexus est, profitetur, "se, ne„ glectis eis APPIANI libris, qui res Romanorum antiquio„ res, itemque qui res sub Imperatoribus gestas exponebant, „ (quarum quippe illæ uberius a DIONYSIO HALICARNAS„ SENSI, hæ a CASSIO DIONE perscriptæ essent) ex APPIA„ NI *Historia* eos potissimum libros, qui *res Romanorum ex„ ternas ac variarum Provinciarum historiam* persequeren„ tur, selegisse, iisque *Proœmium* Auctoris præmisisse." *t)*

Alterius *Anonymi* auctoris testimonium, quo librorum omnium quibus constabat APPIANI *Historia Romana*, *Index*

curatius aliquod *Fragmentorum* omnium APPIANI, quæ apud SUIDAM reperiuntur, examen instituere; tum demum fortasse certius quiddam de hac quæstione pronunciare nobis licebit. Interim, si fragmentum illud de Trajano, quod *V.* Ναῦς ARRIANO tribuitur apud SUIDAM, APPIANO potius nostro vindicandum sit; (quod non sine quadam veri specie contendit ipse KÜSTERUS, probante TOUPIO *Emend. ad Suidam* Parte II. p. 165.) jam rursus inde hoc colligetur, non ex solis CONSTANTINI *Excerptis* APPIANEA sua *Fragmenta* hausisse SUIDAM.

r) Vide *Sect.* III. not. *ff.*

s) Vide *Sect.* III. not. *d.*

t) Ejus hac de re Admonitio legitur in Editione HENR. STEPHANI post *Præfationem* Auctoris, pag. X. in *Tollii* autem Edit. in fine libri, p. 1228. his verbis: Τὸ προοίμιον μόνον τῆς Ἰταλικῆς τοῦ Ἀππιανοῦ Ἱστορίας τῇ παρούσῃ ἀνέταξα δέλτῳ. — — — Δεῖ μέντοι τὴν μὲν ἀρχαιολογίαν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐκ τοῦ Διονυσίου λαμβάνειν. — — — τὰ δὲ μετὰ τοὺς μονάρχους, ἐκ τοῦ Δίωνος. τὰς δὲ κατὰ ἔθνος πράξεις, ἐκ τοῦ παρόντος ἈΠΠΙΑΝΟΥ. ἀφ' οὗ ἀναλεξάμενος ἔγωγε τῶν μὲν Ἐμφυλίων τὰ τοῦ Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου, καὶ ἑξῆς τούτοις τὰ Ῥωμαίοις πρὸς Αἰγυπτίους ἄχρι Κλεοπάτρας γένομενα· ἔτι δὲ τὰ Ἰουδαϊκὰ, καὶ τὰ Ποντικὰ, καὶ τὰ Δακικὰ, οἷς ὁ Τραϊανὸς ἐλαμπρύνατο, τὰ

continetur, *u)* ſectione præcedenti, diſtinctis quidem particulis, integrum exhibitum eſt, exceptis poſtremis verbis, quibus declaratur, in eo volumine, cujus fronti Elenchus ille præfixus erat, non niſi novem priores APPIANI libros fuiſſe comprehenſos. *x)*

VIII. Ultimus ex Græcis ſcriptoribus, quem teſtem quodammodo de APPIANO noſtro invocare poſſumus, GEORGIUS ille GEMISTUS ſive PLETHO eſt, in philoſophica hiſtoria ut Platonicæ Philoſophiæ reſtaurator quidam acriſque defenſor celebratus; qui paulo ante ea tempora, quo in Italia etiam innoteſcere cœpit APPIANI *Romana Hiſtoria*, ſcilicet poſt ſeculi decimi quinti initium, omni ſcientiarum genere claruit. Is igitur PLETHO, ſicut ex *Diodoro Siculo* atque *Plutarcho* Excerpta de geſtis Græcorum poſt pugnam ad Mantineam; ex eodem *Diodoro*, de Aſſyriorum ac Medorum regno; ex *Dionyſio Halicarnaſſeo* aliiſque alia Excerpta confecit: *y)* ſic etiam ex APPIANI noſtri *Syriaca Hiſtoria* amplum admodum *Excerptum* reliquit. *z)*

τε Ἰβηρικά, καὶ τὰ Ἀννιβαϊκά, τά τε Καρχηδονικά, καὶ τὰ Σικελικά, καὶ πρὸς τούτοις τὰ Μακεδονικά, καὶ τὰ Ἑλληνικά. καὶ, πολλῶν καὶ ἄλλων ὄντων, τούτοις ἀρκεσθεὶς, ἐν δυσὶν αὐτὰ συνέθηκα τεύχεσιν.

u) Vid. *Sect.* III. pag. 13. ibidemque nota *d.*

x) Ὁμοῦ λόγοι κβ'. ἐξ ὧν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ εἰσὶν θ' μόνοι. Quæ verba non minus in *Florentino* Codice, quam in *Auguſtano*, leguntur.

y) De quibus vide FABRICIUM in *Bibl. Græc.* Tom. X. p. 741. num. I. & p. 744. num. 8.

z) Ex APPIANI *Syriacis Excerptum* PLETHONIS *de Macedonibus Syriæ Regibus* exſtare inter Codices MSS. Bibliothecæ *Cæſareæ Vindobonenſis*, jam ex ejus Bibliothecæ Catalogo adnotaverat FABRICIUS, loco paulo admodum ante citato, p. 744. not. *t.* Cujus *Excerpti* planiorem notitiam nobiſcum communicaſſe, atque etiam ex duobus *Cæſareis* Codicibus enotatas ſua opera manuque varias Lectiones, pro ſua humanitate atque ſingulari Græcas literas juvandi ſtudio, ad nos tranſmiſiſſe Virum Generoſiſſ. ALOYS. EMERICUM A LOCELLA, jam ſupra in *Epiſtola ad Lectorem* oſtendimus. Eſt autem in utroque eorum Codicum *Excerpti* illius Inſcriptio hujusmodi: Πλήθωνος ἐκ τῶν ἈΠΠΙΑΝΟΥ ἱστοριῶν περὶ τῶν κατὰ Συρίαν Μακεδο-

SECTIO V.

Recenſentur Libri ex univerſa APPIANI *Hiſtoria Romana hodie ſuperſtites.*

De univerſo APPIANI opere, cujus ſingulos libros (*Sectione III.*) recenſuimus, de quo eodem (*Sectione proxime præcedente*) varia Veterum Teſtimonia, quoad ea quidem adhuc ad noſtram pervenere notitiam, collecta dedimus, dimidia fere pars injuria temporum periit: *a)* ad noſtram ætatem, præter *Fragmenta* ea, aut *Excerpta*, de quibus proxime diximus, *b)* non niſi *undecim libri*, qui quidem vere APPIANI ſint, cum unius libri *Epitome*, pervenerunt. Et EPITOME quidem, quam dixi, CELTICI eſt LIBRI, *ſive Hiſtoriæ Romano-Gallicæ*, ab incerto auctore, eadem fere ratione qua latinæ LIVII librorum *Epitomæ*, breviſſime contracta. Reliqui autem Libri, qui, ſive omni ex parte, ſive majori ſaltem, integri ad nos pervenerunt, hi ſunt: Liber *Ibericus*, *Annibalicus*, *Punicus*, *Illyricus*, *Syriacus*, *Mithridaticus*, denique *de Bellis Civilibus Libri V.* Quorum Librorum ut paulo uberiorem aliquam notitiam cum Lectoribus noſtris hoc loco communicemus, inſtituti noſtri ratio poſtulare videtur.

I. Eſt ergo primo *Liber* IBERICUS *ſ.* HISPANICUS, id eſt, *de rebus Romanorum in Hiſpania geſtis.* Is in duas quaſi partes diſtributus, primum ea, quæ cum Carthaginienſibus in Hiſpania geſſere Romani; tum, quæ cum ipſis Hiſpanis, ſive Iberis ſive Celtiberis, exponit: *c)* ut uno hoc

νικῶν Βασιλέων. De iſta ſcribendi nominis ratione per ſimplex π conf. ſupra *Sect. I.* not. *b.*

Sect. V. a) Non enim ex iis ſolum APPIANI Libris, qui conſulto a quibuſdam (quemadmodum ab *Anonymo* illo, qui ſelectos ediderat Scriptoris noſtri libros) neglecti videri poſſunt, perierunt haud pauci; ſed etiam horum ipſorum, quos præ ceteris conſervare idem ille ſelectorum Librorum Editor ſtuduerat, major pars intercidit.

b) Vide *Sect.* IV. num. IV. & V.

libro omnis Hiſpanica hiſtoria, inde a prima Amilcaris Barcæ, Carthaginienſis, qui pater Annibalis erat, in eam regionem facta irruptione, uſque ad Hiſpaniam in Romanæ provinciæ formam redactam, continua ſerie perſcripta ſit. Quæ ab eo tempore uſque ad Cæſarem Auguſtum geſta ſunt, non niſi levi ſtilo percurruntur; nam de Sertorianis turbis, quod civile potius bellum quam cum Hiſpanis erat, ſimiliterque de J. Cæſaris Hiſpanico bello, commodiori loco copioſius dictum eſt; *d)* quæ autem ab Auguſto in Hiſpania ſunt adminiſtrata, ea ſine dubio in deperdito libro, quibus res geſtæ Cæſarum continebantur, pertractavit APPIANUS.

II. *Hiſtoria ANNIBALICA;* quo libro expeditio ab Annibale in Italiam adverſus Romanos ſuſcepta, & quidquid per illos ſedecim annos geſtum eſt, quibus Italiam devaſtavit Pœnus, accurate perſcribitur.

III. *Hiſtoria LIBYCA,* vel potius ſola PUNICA, ſive *Carthaginienſis* hiſtoria; nam, quæ cum *Punica* conjunctim *Libyco libro* continebatur, *Numidica* intercidit. *e)* In hoc libro, initio ab origine urbis Carthaginis facto, præmiſſaque ſtrictiſſima bellorum omnium deſcriptione, quæ Romanis cum Carthaginienſibus in Sicilia, in Hiſpania, in Italia, in ipſa Africa interceſſerunt, ea ex profeſſo perſequitur Auctor, quæ ſunt in Africa adverſus Carthaginienſes geſta. Et quidem, quæ primo Punico bello, Atilio Regulo Duce, haud admodum feliciter adminiſtrata erant, leviter perſtrictis; ea potiſſimum, quæ ſecundo tertioque Punico bello, uſque ad everſam a Romanis Carthaginem, Africamque in Provinciæ formam reda-

c) Vide p. 256. D.

d) De bello Sertoriano in Hiſpania geſto agitur Libro I. *de Bellis Civil.* p. 418. ſqq ad quem locum etiam ablegavit lectores ſuos APPIANUS in ipſa hac *Iberica* hiſtoria p. 313. A. De J. Cæſaris expeditione contra juniorem Pompejum in Hiſpaniam ſuſcepta, vide Lib. II. *de Bell. Civ.* p. 492-494.

e) Ex *Numidica* Hiſtoria Fragmenta duo exhibentur in *Excerptis* ab URSINO editis pag. 370.

ctam, gesta sunt, copiose exponuntur. Ibi cum reliqua narratio lectu dignissima, tum vero ultimæ inprimis oppugnationis excidiique florentissimæ urbis historia graphice ab Auctore nostro descripta est, atque eo etiam præterea maxime memorabilis, quod unus Auctor APPIANUS ad nostram ætatem pervenerit, e quo historiæ illius pleniorem notitiam repetere possimus. Brevissima quædam verba de coloniis Romanis in Africam missis, ac de restituta per Augustum Carthagine, librum istum claudunt.

Ac

n. XXVIII. & XXIX; duoque alia in *Excerptis Valesianis* p. 560.

f) Mihi sic plane videtur, universam illam Reguli Historiam, ab Epitomatore, nescio quo, in breve illud spatium, quod ea nunc apud APPIANUM occupat, esse redactam. Quidquid autem ejus rei sit, quum in mentionem hujus partis *Libri Punici* incidimus, juvabit eadem occasione loco cuidam, librariorum socordia depravato, qui sub finem ejusdem historiæ Reguli occurrit, medicinam adferre. Scilicet de hoc Regulo, quem cum legatis e suis popularibus (σὺν οἰκείοις πρέσβεσιν, non πρέσβευσιν, quomodo monstrose in editis omnibus libris legitur) Romam miserant [illegible]arthaginienses, legimus *Hist. Pu*[illegible] p. 3. B. "Postquam is Roma[illegible]s magistratus ad continuandum „ cu[illegible] Pœnis bellum erat cohorta„ [illegible]ανῆλθεν εἰς ΛΙΜΝΗΝ ΕΤΟΙ„ ΜΟ[illegible] *reversus est ad lacum pa„ ratus.*" Ubi vocem λίμνην vitiosam esse, facile apparet; neque dubium est, eandem ex præcedenti pagina, ubi ea bis occurrebat, per incogitantiam librarii, qui eam adhuc in animo habebat, in locum alterius cujusdam nominis, quod sive sono sive scribendi forma huic quodammodo vicinum erat, perperam esse traductam. Λιμένα confidenter reposuit PALMERIUS, in *Exercitationibus in Auctores Græcos* p. 15. ac latine vertit, *in portum reversus est ad omnia paratus.* Sed sic, neque qua ratione *portus* adeo nude & abrupte hoc loco positus sit, satis apparet; neque in Græcis leguntur verba illa, *ad omnia*, sine quibus sensus omnino non constat emendationi versionique a PALMERIO allatæ.

Longe ingeniosius, atque, ob literarum ν & υ, itemque μ & β (prout litera β in manuscriptis Codicibus, inde a nono sæculo, frequenter pingi solet) similitudinem, simplicius etiam ac probabilius videri possit, si pro λίμνην legendum dicas Λιβύην, *in Africam reversus est:* quam eamdem medicinam, ni etiam sic obstaret orbum illud ac desertum ἕτοιμος, huic loco se allaturum fuisse, nuper mihi HEYNIUS, *Vir Celeb.* significavit, cu-

Ac mihi quidem hanc *Punicam* hiſtoriam legenti relegentique viſum eſt nonnunquam, *non ſatis integrum* eum librum, paulo poſt exordium, ad nos perveniſſe. De Atilii certe Reguli adverſus Carthaginienſes expeditione, cujus deſcribendæ proprius hoc libro locus erat, nimis quodammodo, pro ea quidem ratione quam ceteroquin in rebus hujuſmodi exponendis ſequi ſolet APPIANUS, ſtricta atque conciſa videbatur narratio. *f)* Sed illam ſuſpicionem non ſolum auxit, verum etiam plane confirmavit, quod in *Ibe-*

jus & jam nunc præclara in APPIANUM noſtrum merita exſtant, & plura quoque deinceps eſſe futura, confido. Atque ea quidem ratione antiquus latinus interpres, PETRUS CANDIDUS vel legiſſe hunc locum, vel ſaltem intellexiſſe, videri poteſt; quem locum ille, omiſſo vocabulo ἕτοιμος, ſic interpretatus eſt: *Ita Carthaginem reverſus, cavea clavis circumvallata incluſus, exſtinguitur.* At vero, qui cum his latinis Græca contulerit, is facile ſibi perſuadebit, interpretem nomen illud, *Carthaginem*, ex ſequenti voce Καρχηδόνιοι expreſſiſſe, atque tria ea verba, de quibus nos quærimus, εἰς λίμνην ἕτοιμος, ſive quod ea in ſuo exemplari non legerit, ſive quod non intellexerit, plane præteriiſſe. Atqui ea verba, quæ in *Auguſtano* etiam codice, ſicut in impreſſis, exhibentur, niſi quod pro ἕτοιμος legatur ἕτοιμον, eo minus videntur negligenda, quo aptior ſententia, ſi leviſſimam adferas mutationem, eamque omnino neceſſariam, iiſdem continetur.

Mihi quidem nullum eſt dubium, quin ea hujus loci ſententia ſit, quam (ſicut aliorum plurimorum auctoris noſtri locorum ſenſum, qui vel librariorum culpa, vel Editorum, corrupti hodie leguntur) acute expreſſit doctiſſimus alter interpres SIGISMUNDUS GELENIUS: *reverſus eſt paratus ad ſupplicium;* niſi quod ex MSti *Auguſtani* præſcripto melius ita verti videatur, *ad PARATUM ſupplicium, ad cruciatus eos qui illum* (Carthagine) *manebant.*

Neque vero admodum obſcurum videri debet, λίμνην ex ΛΥΜΗΝ eſſe corruptum; quo quidem nomine, id ipſum, quod volumus, ſignificante, alibi etiam utitur APPIANUS. Sic enim *Civil.* L. I. pag. 400. B. conjunguntur ΛΥΜΑΙ καὶ θάνατοι καὶ δημεύσεις, *cruciatus, cædes ac proſcriptiones.* Sic rurſus in *Fragm. X.* apud URSINUM p. 351, quod ex *Celtico* libro excerptum eſt, Κορνήλιος, inquit, Βριτόμαριν μόνον, ἦγεν αἰχμάλωτον ἐπὶ ΛΥΜΗι. *Unum Britomarim captivum abduxit Cornelius, gravioribus cruciatibus reſervatum.* Itemque verbo λυμαίνεσθαι *cum*

rica Hiſtoria profitetur Auctor noſter, *de iis, quæ a Tib. Sempronio Longo, ac poſt eum ab aliis Romanorum ducibus, dum in Hiſpania Scipiones bellum adminiſtrarent, circa Africam geſta ſint, in ipſo hoc Carthaginienſi libro a ſeſe dictum eſſe;* in quo libro tamen, prout eum quidem in exemplaribus hodie exſtantibus legimus, nulla omnino mentio neque Sempronii illius, neque ullius alterius ducis Romani, qui poſt eum, ante Scipionem, in Africa vel circa Africam aliquid geſſerit, occurrit *g)* De alia hujus Libri lacuna, per

cruciatu enecare plus ſemel utitur Auctor noſter; ut *Mithridat.* pag. 205. D. Ibid. p. 206. D. Item de *Bellis Civil.* L. I. p. 420. E. ἀγρίως καὶ βαρβαρικῶς ἐλυμαίνετο πολλοῖς, *multos barbarica ſævitia excruciatos necavit.* Dicitur autem ἐς λύμην ἕτοιμον, fere ut ἐπὶ ἔργον ἕτοιμον, *Syriac.* p. 92. E. ἐπὶ θήραν ἕτοιμον *Civil.* Lib. V. p. 730. B. Et quum alibi in impreſſis APPIANI exemplaribus forma fœminina illius Adjectivi diverſa legitur (τὴν πομπὴν οὐχ ἙΤΟΙΜΗΝ ἔχων *Civil.* Lib. II. p. 432. C. ſic & *Mithrid.* p. 177. C. ἑτοίμην ἔχων δύναμιν) vitioſa illa lectio eſt, ac pro ἑτοίμην, ex ſermonis uſu, & ex Codicis *Auguſtani* (in loco quidem ex *Civil.* L. II. allato) præſcripto ἙΤΟΙΜΟΝ reponendum; ſicut eodem Libro p. 492. C. in impreſſis quoque recte ſcriptum legitur γνώμην ἙΤΟΙΜΟΝ, ac loco paulo ante citato θήραν ἙΤΟΙΜΟΝ. Si quis tamen in noſtro hoc loco, de quo diſputavimus, vocem ἙΤΟΙΜΟΣ in primo caſu retinendum duxerit, nolim pertinacius repugnare; quamquam commodius præpoſitio εἰς a verbo ἐπανῆλθεν pendere videtur, quam a nomine ἕτοιμος, verbo ſine regimine relicto.

g) Vide *Ibericam* hiſtoriam pag. 262. B. ac confer *Punicam* p. 4. ubi a brevi commemoratione exordii belli Punici II, ac rerum in Hiſpania per id tempus geſtarum, ſubito tranſitus fit ad P. Scipionis in Africam profectionem, nulla neque Sempronii, neque alius cujusquam ducis Romani, qui ante Scipionis adventum aliquid adverſus Africam vel tentaverit, vel ſuſceperit, facta mentione. Atqui poſt Sempronium Longum, qui quidem Africæ ipſius non attigit oram, ſed tamen Africam Provinciam ſortitus erat, A. U. C. 536. atque in mandatis habuerat, ut in Africam transmitteret, (cf. LIVIUS Lib. XXI. Cap. 17. & 50. ſq.) variæ a Romanis claſſibus in Africam expeditiones, ante Scipionis ex Hiſpania reditum, fuerant ſuſceptæ: a Cn. Servilio Coſ. A. U. 537. (LIVIUS XXII. 31.) a L. Furio Prætore A. U. 538. (LIVIUS XXIII. 21.) a M. Valerio Meſſalla A. U. 544. (LIVIUS XXVII. 5.) a M. Læ-

adjectam in ipsis exemplaribus, cum manu exaratis, tum typis excusis, notam monetur lector. *h)* Est autem in eodem libro, in earum rerum historia, quæ Censorino Cos. Carthaginem oppugnante, a Scipione minori gesta sunt, locus lepide quodam modo depravatus, atque ita quidem, ut, qualis ille in impressis libris exhibetur, non possit non mancus etiam atque mutilus videri; sed is locus nulla omnino lacuna laborat, ac levi unius alteriusque literæ immutatione & emendari & perfectæ integritati suæ restitui potest debetque. *i)*

vino Procos. A. U. 547. (LIVIUS XXVIII. 5.) Quibus expeditionibus quamquam parum effectum est adversus Carthaginienses; earum tamen mentionem aliquam utique in hac *Punica* historia injicere debuit APPIANUS.

h) Ea lacuna est p. 31. C. D. & quidem aliquanto major videtur eo loco esse hiatus, quam ad marginem codicum quorumdam adnotatum legimus. Scilicet in Codice *Augustano* ad hunc locum in margine notatum est: ἐνταῦθα λείπουσι στίχοι ί. In *Florentino* Codice (cujus notitiam cum orbi literato communicavit BANDINIUS in *Catalogo Codicum Græcorum Biblioth. Laurentianæ* T. II. col. 660.) spatium paucorum versuum vacuum reliquit librarius; ibidemque in margine alia manu adscriptum est: Ζήτει τὸ λεῖπον τοῦ καλαβάτου· ὀλίγον γάρ ἐστι. Ubi quidem quid sibi velit illud τοῦ καλαβάτου, non valeo hariolari. In veteris versionis latinæ Editione *Moguntina* (A. 1522. in 4°. p. 494.) itemque *Lugdunensi* (A. 1551. in 16. p. 748.) ad hunc locum, exiguo relicto spatio, hæc legitur adnotatio: *Desiderantur hic PAUCA QUÆDAM de populi tumultu, atque Romanorum consultatione de Rebus Carthaginiensium; id quod ex sequentis orationis fragmento facile constare videtur.* Sed in antiquioribus ejusdem versionis Editionibus, quarum nobis duæ ex instructissima Universitatis nostratis Bibliotheca ad manus sunt; altera *Veneta* A. 1477, altera partim *Regii* A. 1494. partim *Scandiani* A. 149? impressa, hoc loco integra pagina, & in *Veneta* editione pars etiam præcedentis paginæ, ad indicandam lacunam, vacua relicta est, atque ad marginem adnotatur: *Defectus unius folii: in quo tumultus populi contineri videbatur; deinde Romanorum consultatio de Rebus Carthaginiensium, ut patet ex fragmento orationis insequentis.*

i) In eadem *Libyca* Historia p. 58. D. E. præclare factum Scipionis posterioris ad Carthaginem, in cujus urbis oppugnatione ille tum sub Censorino Consule tribunus militabat, commemoraverit

IV. Sequitur Illyrica historia, a PETRO CANDIDO e *Vaticano* Codice jam olim cum reliquis APPIANI libris, qui

APPIANUS, eamque Scipionis mentionem his verbis concluserat: (p. 58. *extr.* & 59. *ineunte*) καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτὸν ἐπὶ δόξης ἐποίησεν, εὐβουλότερον τοῦ στρατηγοῦ φανῆναι, *quod ejus factum primam comparavit illi gloriam, quum plus quam. Consul sapere visus esset.* Jam vero post ea verba, in editis APPIANI exemplaribus, proxime ac immediate leguntur hæc, ΚΟΙΝΟΣ δ' ἦν ΕΠΙΣΤΟΛΗ. καὶ τὸ Κηνσωρίνου στρατόπεδον ἐνόσει, σταθμεῦον ἐπὶ λίμνῃ σταθερῷ καὶ βαρέος ὕδατος, καὶ ὑπὸ τείχεσι μεγίστοις, οὐ ΚΑΤΑΠΛΕΟΜΕΝΟΝ ἐκ τῆς θαλάσσης Quem locum ita interpretatus est GELENIUS: *Communis autem erat epistola. Censorini castra tum laborabant morbis, ut stagnantibus aquis apposita, & a mari disclusa magnis ædificiis.*

In tribus vel quatuor prioribus verbis omnis inest difficultas: satis enim clara sunt, quæ sequuntur, de morbis in Censorini castris grassantibus, quippe quæ ad paludem posita essent, cujus stagnante ac graveolenta aqua facile infici poterat aër; eoque etiam magis, quod murorum urbis altitudine, quibus subjecta erant illa Censorini stativa, marinæ *auræ* refrigerans prohiberetur *adflatus.* Nam, pro vitioso καταπλεόμενον, ex *Cod. August.* recipiendum esse ΚΑΤΑΠΝΕΟΜΕΝΟΝ, vix opus est, ut moneamus; quam lectionem etiam CANDIDUS ex *Vaticano*, quo is usus est, Codice in Versione latina expressit. Sed quamnam *communem epistolam* tam subito atque ex abrupto nobis hic narret APPIANUS, id quidem nulla ratione apparet; quod eo magis etiam mirum videri potest, quoniam lacunæ nullum signum, (quæ tamen, si ea verba ceteroquin sana essent, necessario proxime ante illa verba esset statuenda) in MSS. Codd. ad hunc locum perspicitur. Neque enim in *Augustano* Codice quidquam tale, vel in ipso contextu, vel ad marginem notatum aut indicatum, occurrit; neque CANDIDUS in suo exemplari ullam defectus suspicionem hoc loco vidit; qui quidem, quum ibi eadem plane verba, κοινὸς δ' ἦν ἐπιστολὴ continua serie cum reliquis legerit, commode etiam cum præcedentibus hæc cohærere putavit, ac latine hoc modo reddere conatus est: *extat enim de hac re ipsius epistola.* Et CAROLUS STEPHANUS, ex cujus Editione duæ alteræ APPIANI Editiones expressæ sunt, quum *Asterisco* hunc locum notavit, tamen ne unius quidem literæ vacuum spatium reliquit; adeoque per asteriscum illum non tam pro mutilo, quam alia ratione insigniter depravato, hunc locum declaravit: quod & frater ejus ROBERTUS in Græcorum Scriptorum editionibus facere consueverat, de quo ejus more videri potest ejusdem ROBERTI STEPHANI admonitio ad lectorem, edi-

eo Codice continebantur, *latine* facta; sed a DAVIDE HOESCHELIO demum A. MDIC ex ipso hoc *Augustano* Codice, tioni DIONYSII HALICARNASSENSIS subjecta.

Importunæ voci κοινὸς, quæ ceteroquin neque cum nomine ἐπιστολὴ, neque cum alio quovis nomine fœminino, stare poterat, præsentem medicinam adfert idem, quem jam toties laudavi, *Augustanus* Codex, qui pro ΚΟΙΝΟΣ legit ΚΥΝΟΣ. Quo adhibito remedio, toti desperato pæne loco felicissima sanatio nullo negotio parata est. Nam vocem ἐπιστολὴ quod attinet, quæ & ipsa corrupta est, eam quidem etiam Codex ille noster exhibet; sed nihil in Codicibus vulgatius est, quam figurarum τ & ϛ commutatio: qua ratione, cum apud alios, tum & apud ipsum auctorem nostrum ἐπιστέλλω & ἐπιτέλλω sæpius inter se perperam commutantur; velut cum de *Bellis Civil.* L. III. p. 557. A. in *Impressis* legitur ἐπέτελλε τῇ βουλῇ, pro quo recte *Cod. August.* habet ἐπέστελλε τῇ βουλῇ. Igitur nemo, puto, harum rerum vel paulisper peritus dubitabit in Græcis hoc loco, de quo quærimus, mecum reponere: ΚΥΝΟΣ Δ' ἮΝ ΕΠΙΤΟΛΗ, καὶ τὸ Κηνσωρίνου στρατόπεδον ἐνόσει, κ. τ. λ. *Exorta erat Canicula; (aderat*

Flagrantis atrox hora Caniculæ.)

Itaque morbi grassabantur in Censorini castris &c. Solis ortus plerumque ΑΝΑΤΟΛΗ dicitur, quamquam & μεθ' ἡλίου ΕΠΙΤΟΛΗΝ minime male apud Nostrum legatur, *de Bell. Civil.* V. p. 724. B. Sed in *reliquorum siderum* ortu inprimis proprius huic nomini ἐπιτολὴ locus est: adeoque κυνὸς ἐπιτολὴ est *Caniculæ exortus*: quemadmodum etiam, ubi apud APOLLONIUM RHODIUM, *Argonaut.* Lib. II. v. 529. legitur:

> Ἀντολέων προπάροιθε κυνὸς ῥέζουσι θυηλάς.

illæ ἀντολαὶ κυνὸς vulgari sermone a Scholiaste exponuntur per ἐπιτολὴν τοῦ κυνός. *Caniculæ* autem *exortum* pro ipsis *diebus Canicularibus* dici, nemini alienum videbitur. Denique tota illa verborum constructio, κυνὸς δ' ἦν ἐπιτολὴ, καὶ τὸ Κηνσωρίνου στρατόπεδον ἐνόσει, cum & alias admodum usitata, tum vero simillima ei est, qua utitur idem noster APPIANUS *Civil.* I. p. 358. A. ΘΕΡΟΣ Δ' ἮΝ ἤδη, καὶ προγραφαὶ δημάρχων ἐς τὸ μέλλον. ΚΑΙ' οἱ πλούσιοι . . . ἔνδηλοι σαφῶς ἮΣΑΝ ἐσπουδακότες κ. τ. λ. *Cum jam æstas atque tempus creandorum tribunorum plebis adesset; aperte operam dabant divites &c.*

Quod si cui nimius etiam fortasse videar in adstruenda satis perspicua loci istius nostri emendatione fuisse; nos quidem non pœnitebit, uno aut altero exemplo demonstrasse, quamquam multis errorum millibus Græca APPIANI, qualia in *impressis* Exemplaribus ad hunc diem legebantur, liberaturos recepimus, non tamen eos esse, qui novaturiendi quodam

cujus nobis usus concessus est, primum *Græce*, ac separatim quidem, non amplius sedecim paginis in forma quarta, *Augustæ Vindelicorum* editus est. Cujus quidem libri cum in *Stephanorum* APPIANI editionibus non nisi breve fragmentum, exordium fere continens, Græce exstaret; ne in Batava quidem editione, quæ A. MDCLXX. *Amstelodami* prodiit, ac TOLLII Editoris nomen præ se fert, integer liber est insertus: scilicet ne putidæ illi negligentiæ, quam in ea editione procuranda prodidit Editor, vel hoc etiam specimen deesset. *Illyrico* autem hoc libro, exposita gentium earum, quæ *Illyriorum* nomine comprehenduntur, origine, sede, priscaque historia, atque enarratis superioribus Romanorum adversus Illyrios susceptis bellis, Cæsaris Augusti dehinc expeditio, ex propriis ejusdem *Commentariis* describitur; qua Expeditione Dalmatia Illyriaque omnis, quæ sive olim Romanis subjecta defecerat, sive ad id tempus libertatem suam vindicaverat, devicta est, Romanoque Imperio subjecta. *k)*

V. SYRIACUS hunc excipit *Liber; l)* quo res a Romanis adversus Antiochum M. Syriæ Regem, sive in Europa, sive in Asia gestas, copiose exponit APPIANUS; tum vero succedentium Syriæ Regum breviter historiam persequitur,

pruritu, aut alia temeritate, ad vulgatas lectiones citra justas causas fontesque loco suo movendas, cum aliisque commutandas, abripiamur.

k) De eodem *Illyrico* Libro conf. *Sect.* III. num. (XV.)

l) Vide *Sect.* III. num. (XII.)

m) JO. AUGUST. ERNESTI in Dissertat. *de Fide Historica recte æstimanda*, Lipsiæ 1746. defensa, & recusa in *Opusculis Philologicis Criticis*, quæ Lugd. Bat. 1764 *multis locis emendata & aucta* prodierunt. Ibi §. 47. p. 98. *edit. Lugd.* de misero atque innocentissimo nostro Scriptore durum hoc ac nimis sane (præfiscine dixerim) iniquum legitur judicium: APPIANUM *omnes, qui diligenter intelligenterque legerunt, cognoverunt INEPTUM Græcorum, inprimisque* PLUTARCHI, *COMPILATOREM, quem etiam interdum ita descripsit, nominatim in SYRIACIS, ut aut non intellexisse aut festinantissime scripsisse appareat.*

n) Vide *Sectionem VI.*

o) Nam quæ de Pompejo (pag. 119.) itemque de Demetrio Po-

uſque ad ultimum illum Antiochum, quem Pompejus, victo Tigrane, qui Syriam per quatuordecim annos tenuerat, precario regno ſpoliavit, Syriamque in Romanæ provinciæ formam redegit. Ut juſtam libri menſuram compleret Auctor, *Romano-Syriacæ* illi hiſtoriæ præcedentium Seleucidarum Syriæ Regum res geſtas & fata uſque ad Antiochum M. ſubjecit.

Qui vero Vir longe doctiſſimus, cujus alias auctoritas, apud me, ſicuti debet, plurimum valet, APPIANUM noſtrum conceptiſſimis verbis accuſavit, quod in hoc *Syriaco libro* PLUTARCHI *compilatorem* ſeſe prodiderit, atque etiam *inepte* quidem Biographum illum *deſcripſerit; m)* is certe (niſi forte aliud quid in mente habenti hæc ei excidiſſe putanda ſunt) vereor, ut unquam APPIANUM vel cum *Plutarcho* contulerit, vel etiam per ſe ipſum inſpexerit. Ex PLUTARCHO in ceteris libris nihil ſumſiſſe APPIANUM, deinceps demonſtrabimus; *n)* ſed in hoc *Syriaco* libro nihil magnopere ne ſumere quidem potuiſſe, res pæne ipſa loquitur; quoniam nullius vitam ex iis viris, quorum res geſtæ aut fata paulo copioſius hoc libro exponuntur, *Plutarchus* conſcripſit. *o)* Sed nimirum *Parthicum* illum librum, qui falſo a pleriſque AP-

liorceta, Antigoni filio (p. 122.) breviſſimis verbis commemorat APPIANUS, ea e PLUTARCHO *deſumta* eſſe, fruſtra ac precario aliquis dixerit; non eſſe autem e PLUTARCHO *deſcripta*, quiſque ſe ipſe condocere poteſt, qui noſtrum Scriptorem cum Chæronenſi Polygrapho conferre voluerit. Neque vero illam de amore Antiochi I. Seleuci Nicatoris filii, hiſtoriam, quam (p. 126. *med. & ſq.*) APPIANUS refert, ex ejuſdem PLUTARCHI *Demetrio* (p. 907.) *deſcriptam* putabit quiſquis cum APPIANI narratione PLUTARCHUM contulerit. In eorum autem gratiam, quibus iſtam inſtituere collationem libuerit, hoc loco adnotare juvabit, in illa APPIANI narratione p. 126. C. pro ἐς τὸ πάθος αὐτὸ, legendum eſſe ἐς τὸ πάθος αὐτοῦ. *Ibid.* E. pro ἐπιμελείας legendum ἐπιθυμίας. *Pag.* 127. C. pro προτιμότερον αὐτῷ θανάτου leg. προτιμώμενον αὐτῷ θανάτου. *Pag. eadem* E. pro τὴν ὁρμὴν leg. τὴν γνώμην: idque cum ex *Auguſtani* Codicis, tum ex *Vaticani*, auctoritate.

PIANO tribui ſolet, in mente habuiſſe Vir doctiſſimus videtur.

VI. MITHRIDATICO libro grave illud ac tam diuturnum, quam varium atque multiplex, cum Pontico Mithridate a Romanis geſtum bellum, feliciterque tandem, Pompejo Duce, confectum, copioſe accurateque deſcriptum eſt. Eidem libro quaſi epiſodica hiſtoria *Piratici belli*, eodem Pompejo duce confecti, opportuno loco inſeritur. In eo libro, qualis hodie cum in *Manuſcriptis* Codicibus, tum in *impreſſis* exſtat, unum folium, quo finis illius continebatur, perperam in frontem libri eſſe rejectum, jam ſupra eſt a nobis data occaſione monitum. *p*)

VII. Sequitur CIVILIUM BELLORUM hiſtoria; cujus *primo Libro* inteſtinarum illarum turbarum enarratio, quibus lacerata diu ac tandem oppreſſa eſt Romanorum Reſpublica, a Gracchorum ſeditione uſque ad Syllæ obitum perducitur; primique triumviratus calamitatibus *Sertoriani* præterea *Belli* in Hiſpania geſti, motuumque a Spartaco in Italia excitatorum, hiſtoria ſubjicitur.

VIII. *Secundus de* BELLIS CIVILIBUS *Liber*, a Catilinæ incipiens conjuratione, alterum triumviratum exponit, in Juliique Cæſaris cæde deſinit.

IX. *Tertius* turbarum ab Antonio Octavianoque poſt mortem Cæſaris excitatarum continet initium, ac novorum Triumvirorum geſta adverſus Cæſaris interfectores, uſque ad Decimi Bruti interitum, exponit.

X. *Quartus* CIVILIUM BELLORUM *Liber* proſcriptionum cædiumque a Triumviris editarum horrendas ſcenas graphice depingit, ac bellum adverſus reliquos Cæſaris interfectores, M. Brutum Caſſiumque, confectum refert.

XI.

p) Ad. *Sect.* III. num. (XIV.) not. *z*.

q) *Sect.* III. num. XXI.

*) In *Auguſtano* Codice, in *Mediceo*, in duobus *Regiis Pariſienſibus*, duobus *Vaticanis*, & *Ve-*

XI. *Quintus Liber* Octaviani Antoniique mutuas dissensiones enarrat, & in Sexti Pompeji, cum quo grave bellum Octavianus sustinuit, interitu finitur. Is liber in fine mutilus est; nam & extremi inter Octavianum Antoniumque dissidii pugnæque Actiacæ enarratio, & devictæ ab Octaviano *Ægypti* historia, de qua supra dictum est, *q)* desiderantur.

SECTIO VI.

Demonstratur: PARTHICUM LIBRUM, *qui inter* APPIANI *Scriptæ legitur*, NIHIL AD APPIANUM PERTINERE; FALSOque PLAGII CULPAM *in Scriptorem nostrum esse collatam.*

I. Exstat inter APPIANI opera cum in *impressis* libris, tum in *Manuscriptis* cunctis Codicibus, qui quidem pleniorem aliquam collectionem librorum Scriptoris nostri superstitum continent, *) monstrum quoddam libelli, e PLUTARCHI vitis *Crassi Antonii*que miserrime consarcinati; quo *bellorum adversus Parthos*, a Crasso primum, tum ab Antonio gestorum, minime inter se apta atque cohærens enarratio quædam continetur. Atque ad intelligendum, ab APPIANO nostro proficisci minime potuisse putidum illum, nescio cujus, plagiarii fœtum, satis superque esse debebat, hoc ipsum observasse, quod jam modo dixi; quod idem etiam a plerisque, qui APPIANUM tractarunt, observatum est: nimirum, e PLUTARCHO, atque admodum quidem puerili etiam ratione, compilatum esse eum libellum, ac neque dictionis colore, neque tota ratione, qua ejus libri argumentum pertractatum est, quidquam cum APPIANI scriptis commune habere. Sed, nescio, quo casu, quove APPIANI infortunio, aut qua summorum quoque Virorum sive dormitatione, sive etiam obsti-

netis duobus: quorum quidem Codicum nullus ante Seculum decimum quartum, plerique recentiori etiam ætate, conscripti sunt.

nota quadam occæcatione, factum eſt, ut nihilo minus, quoniam ſcilicet in manuſcriptis Codicibus ei libello nomen præfixum APPIANI erat, hi puerilem iſtam ineptiſſimamque compilationem, pro PARTHICO eo LIBRO, qui ab APPIANO ſcriptus jam pridem intercidit, uno ore venditarint, totiuſque illius flagitii culpam in graviſſimum noſtrum innocentiſſimumque Scriptorem non erubuerint conferre.

II. Ea res, dici vix poteſt, quantam nihil tale merito APPIANO conflaverit invidiam, quantumve ad deprimendam nobiliſſimi Scriptoris auctoritatem contulerit. Nam ex quo ipſe APPIANI *Editor*, HENRICUS STEPHANUS, qui ſane Scriptorem eum, cui patrocinium addixerat ſuum, non temere, neque incognita cauſa, diffamaturus debebat videri, non ſolum perſuaderi ſibi paſſus eſt, ut inconditum hunc atque informem libellum pro *Parthica* illa hiſtoria haberet,

Sect. VI. a) HENR. STEPHANUS in fine *Annotationum in APPIANI Librum de Rebus a Romanis adverſus Parthos geſtis*, p. 46.

b) JOSEPHUS SCALIGER *in Animadverſionibus in Chronologica* EUSEBII, ad An. MMXXI. p. 177. col. b. — Quod quoniam SCALIGER a ſe impetrare potuit, ut ejusmodi plagii, tam puerili præſertim conatu commiſſi, bonum APPIANUM convictum declararet; jam minime mirum eſt, ſi alia præterea multa, tam dura, quam injurioſa, in eumdem præclariſſimum Scriptorem ab homine ſupercilioſo dicta legimus, cujus nota ceteroquin atra bilis eſt ac injuriarum torrens, quas in eos effundere ſolebat, quorum ſiniſtrum ſidus ita tulerat, ut magno SCALIGERO diſplicerent. Igitur, quum de *deliriis* APPIANI, (*Canon. Iſagog.* L. III. p. 346.) de iis quæ ab eodem *balbutita*, (*Animadverſ. ad Euſebii Chronol.* ad An. DCCCXC. p. 84.) quæ *imperite* (ibid. ad A. MCMXCII. p. 168.) quæ *portentoſe dicta* (*ibid.* ad An. MMXL. p. 212.) criminatur SCALIGER, & quæ ſunt ejus generis alia APPIANO tributa elogia, lego; tum, iratum quidem APPIANO SCALIGERUM fuiſſe, video: quo jure id factum ſit, ſine ira & ſtudio mihi quærere licet. Et quamquam a communi mortalium ſorte non exemtum inveni Scriptorem meum, quin hinc inde aliquid ita dixerit, ut curatius quodammodo, aut propius ad rei veritatem, dici potuiſſe videatur; tamen vel plane injurioſe, vel ni-

quam suo nomine APPIANUS edidisset; verum etiam singulari *Commentario* de professo conatus est *ostendere, qualis fuerit ista, quae APPIANO peculiaris esse existimatur, alienorum Scriptorum usurpatio: a)* ex eo igitur tempore, mirum non est, auctoritate STEPHANI deceptos multos in eamdem de eo libello ejusque auctore sententiam ivisse. Ac STEPHANUS quidem non sane obtrectandi animo illud in auctorem, quem edebat, dixerat; potius *eo magis in pretio habendum* censuerat APPIANUM, quod eo potissimum modo & PLUTARCHUM & alios Scriptores excerpserit. Sed mox eam rem, prout nimirum illa, si modo vera esset, merebatur, in aliam partem interpretati sunt alii; ut per risum jam atque contemtum *alienorum laborum fucum* vocitarent APPIANUM. Quae infamiae nota, gravissimi Scriptoris nomini inusta, praeludente acerrimo APPIANI obtrectatore JOSEPHO SCALIGERO, *b)* mox communi doctorum virorum calculo compro-

mis saltem acerbe ac nimis confidenter de Scriptore nostro judicasse SCALIGERUM reperio.

Nam ut ad quasdam ex obtrectationibus, in APPIANUM a vehementissimo adversario collatas, sigillatim accedam: quis credat, universae historiae Romanae Scriptorem, qui Regum Romanorum res gestas peculiari etiam Libro (ac summa quidem cum veracitatis laude, judice PHOTIO) descripserat, qui idem in *Proœmio* operis sui (*pag.* III. E.) disertis verbis dixerat, "per *dimidiam partem prio-*
„ *rum quinque seculorum*, intra
„ quae Italiam sibi subjecerunt Ro-
„ mani, *penes Reges fuisse impe-*
„ *rium*:" quis ergo credat, eumdem Scriptorem alibi (de *Bellis Civil.* L. I. p. 412. C.) dicturum fuisse, *ultra quadringentos annos* Regibus subjectos fuisse Romanos? Quis, nisi obtrectandi studio plane occaecatus, non videat, non delirasse eo loco APPIANUM, quod SCALIGERO (*Canon. Isagog.* L. III. p. 346.) dicere placuit; sed pro ἑξήκοντα ὀλυμπιάδας, quod citra ullum dubium scripserat APPIANUS, a festinante quodam librario, ἑκατὸν illud, quod in lineis sequentibus bis occurrit, vitiose etiam huc fuisse traductum? Qui si idem error eum quoque Codicem, quo *vetus Interpres* olim usus est, occupaverat; non tamen omnia exemplaria pervasit. Nam in *Augustano* quidem Codice itidem vitiose hic locus expressus est, quod in numero designando minime mirum videri debet; sed, alio

bata est, atque cum in aliorum scriptis, c) tum in GERARDI JO.

errore, pro eodem ἐξήκοντα ibi εἴκοσι legitur.

Libro quarto de *Bellis Civilibus* historiam cædis Ciceronis, quæ ad Formianum ejus, prope *Cajetam*, facta est, enucleate satis exposuit APPIANUS, atque etiam hoc diserte adjecit, (p. 600. A. B.) *sese, ut suis oculis quodammodo casum istum* celebratissimi viri (conf. *ibid.* p. 601. B.) *subjiceret, ipsum etiam locum eum, quo ea cædes patrata est, visitasse.* Jam cum in illis APPIANI verbis, pro KAIHTHN vel KAHTHN (sic enim sine litera *jota* etiam scriptum hoc nomen invenitur in Codice *Diodori Siculi*, L. IV. conf. Ed. WESSELINGII T. I. p. 300. not. *a.*) vitiose legatur KAΠYHN: quis non videt, quam pronus fuerit librariorum lapsus, in proprio nomine præsertim eo minus etiam mirandus, quamque levissimus ex KAHTHN in KAΠYHN transitus? aut quis jam ferat *portentosam* (sic enim vere appellaveris) SCALIGERI in illa APPIANI verba observationem? quum, *Locum*, inquit. *ubi Cicero interfectus est, PLUTARCHUS* Καπίτας *vocat. Nescio, an* Καΐτας, *vel* Καιήτας *legendum, ut apud* EUSEBIUM. *APPIANUS ex hac depravata PLUTARCHI lectione divinat, prope Capuam interfectum esse.*

Qui sibi ejusmodi lasciviam in nobilem Scriptorem permisit; næ is, mirum non est, si idem, ubi ejus auctoris aliquod non nimis forte accurate dictum ipsi stomachanti in manus incidit, illud *portentosum* esse clamavit; si, ubi a narratione alius cujuspiam scriptoris, quem SCALIGER defendendum susceperat, paululum dissentire aliquid, quod APPIANUS habet, visum est, id eo ipso pro *falso, minimeque audiendo*, declaravit; denique si ei interdum usu venisse videtur, ut verbis quibusdam nostri Auctoris, quum sanum per se sensum satis plane funderent, contradicendi studio abreptus, eam sententiam subjiceret, in qua confutanda jactare sese posset ipsius oratio. Cujus generis, de quo postremo loco dixi, unicum exemplum liceat adjicere. *In Animadversionibus in Chronologica Eusebii* ad An. MDCCCCXCII. (pag. 168. col. *a.*) hæc scribit SCALIGER: *Reges quidam* ὑπόφοροι (Romanis) *erant; in quibus Herodem Magnum ponit APPIANUS, satis imperite. Nam numquam Herodes Cæsari tributarius fuit. Hoc si verum esset, ejus clara exstarent in Josepho indicia; ex cujus libris palam est, Herodem nihil minus, quam stipendiarium populi Romani aut tributarium Cæsaris fuisse. In ejusmodi non semel lapsum APPIANUM deprehendimus. Quare audiendus non est.* Eamdem Scriptoris nostri reprehensionem paulo deinceps repetit ferox obtrectator, eodem loco, quo *alienorum laborum fucum* lepide, ut ipsi videbatur, AP-

VOSSII Commentariis *de Historicis Græcis*, itemque de AP-PIANUM nominavit. Jam vero ipsa APPIANI verba si adspicias, quæ hic confutare sibi videtur SCALIGER; (sunt autem Libro V. *de Bellis Civil.* p. 715. C. D.) nihil ibi videas *de Herode sive populi Romani stipendiario, sive Cæsaris tributario.* Nihil amplius, quam hoc, dicit APPIANUS: "M. „Antonium, quum in eo esset, „ut in bellum proficisceretur Parthicum, pro ea auctoritate, qua „apud senatum valebat, qui, quidquid ipse vel effecisset, vel effecturus esset, ratum fore declaraverat, *pro lubitu* plures Asiæ „principes, & in his Herodem, „Reges appellasse: *illud autem „utique non fecit,* (inquit APPIANUS) *nisi certam ab eis „mercedem pactus:*" ἐπὶ φόροις ἄρα τεταγμένοις. Quod ipsum, mutatis verbis, eadem sententia, de *Herode* JOSEPHUS tradit, *Antiq. Judaic.* L. XIV. Cap. 26. (Edit. *Havercampi* Cap. XIV. §. 4. T. I. p. 727.) ubi, *Antonium*, dicit, *Herodi operam suam in ea re pollicitum esse*, τὰ μὲν κατὰ μνήμην τῆς Ἀντιπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ ὙΠΟ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ὯΝ ΑΥΤΩι ἩΡΩΔΗΣ ὙΠΕΣΧΕΤΟ ΔΩΣΕΙΝ, ΕἹ ΓΕΝΟΙΤΟ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, καθὼς καὶ πρότερον, ὅτε Τετράρχης ἀπεδέδεικτο: *partim Antipatri recordatione, cujus ipse usus fuerat hospitio, partim PROPTER PECUNIAM, QUAM EI DATURUM SE PROMITTEBAT HERODES, SI REX FACTUS ESSET, quemadmodum antea, cum Tetrarcha factus fuerat.* Atque deinceps etiam, in Bello Antonii cum Cæsare, pecuniam atque frumentum ad Antonium misisse Herodem, discimus ex eodem JOSEPHO L. XV. cap. 10. (apud *Havercampum* Cap. VI. §. 6. T. I. p. 758.) Neque vero aliena videri debet significatio illa, quam nomini φόροι eo APPIANI loco convenire diximus; similiter enim, ut hoc utar, in alia quidem re, φόρους ἐρανίζεσθαι παρὰ τῶν μαθητῶν, vulgo etiam dici, pro ἐπὶ μισθῷ, ἐπὶ χρήμασιν, διδάσκειν, POLLUX monuit, in *Onomastico* L. IV. C. 6. §. 43. Denique si vel maxime ita interpretanda nitaris APPIANI verba, *ea conditione, ut stipendium vel tributum sibi penderent*; ne sic quidem quisquis non admodum fuerit calumniandi cupidus, vel inepti quidpiam, vel falsi, in illis Scriptoris verbis deprehenderit.

c) CASPAR BARTHIUS, sicut ipse a JOSEPHO SCALIGERO, admodum etiam tum juvenis, (cf. BAYLE art. *Barthius* not. B) maximi factus erat, ac velut divinum in primis ingenium celebratus; sic suo illi præconi & admiratori hanc videtur referre gratiam voluisse, ut, quæ illi temere interdum exciderant, ea honoris & officii causa non modo repeteret, ac circumferret, sed versibus etiam includeret. Nam quum *alienorum laborum fucum* APPIANUM appellasset SCALIGER, atque alibi (Ca-

te Historica, in FABRICII *Bibliotheca Græca*, *d)* ac tantum non in omnibus denique vel libris eis vel libellis, e quibus notitia aliqua Græcorum Auctorum peti solet, ita confiden-

non. Isagog. L. III. p. 335.) monuisset studiosos, ut *cum delectu tractarent illum Auctorem*; jam BARTHIUS distichon illud in APPIANUM confecit, quod FABRICIUS in *Biblioth. Gr.* attulit:

Legas, moneho, cautior vagum auctorem;
Clepit subinde versa dicta majorum.

Idem, nullo omnino documento criminationem suam confirmare dignatus, atque etiam iniquissimo adeo loco, ubi illud haud sane absurdum APPIANI de Philosophorum genere quodam judicium (ex *Historia Mithridatica* p. 189.) allaturus erat, Nostrum, veluti confecta res & convictus reus esset, *Exscriptoris aliorum Historici* titulo ornavit; (*Adversar.* Lib. II. c. 12. p 74.) atque iterum alio loco, sed in eodem argumento, *de toto hoc genere*, inquit, *inprimis pulcre* APPIANUS; *quamquam non negem ex alio quopiam, ut ei solitum.* (*Adversar.* Lib. XLIX. cap. 3. p. 2284.) — JOANNES RUALDUS, *Animadversione* XX. *in* PLUTARCHUM (ad calcem Tomi I. Edit. Paris. Operum PLUTARCHI p. 99. a.) PLUTARCHI *Compilatorem & in multis Exscriptorem* plane appellare APPIANUM non dubitavit; & *Animadv.* XXI. p. 101. a. APPIANUS, inquit, PLUTARCHUM *syllabatim plerumque amat describere.* — Eamdem fere sententiam JO. AUG. ERNESTI calculo comprobatam, jam supra vidimus, *Sectione* V. not. *m.*

d) VOSSIUS *de Historicis Græcis* L. II. cap. 13. p. 223. & *de Arte Historica* Cap. 22. FABRICIUS *Bibl. Græc.* Lib IV. c. 12. T. III. p. 398.

e) Reiulit quidem FABRICIUS, loco jam modo citato, æquissimum FREINSHEMII judicium, qui, in *Notis* ad *Flori* Librum IV. Cap. X. §. 4, de auctore Parthici illius Libri loquens, *Exscriptorem Plutarchi* eum vocaverat, *qui Appiani nomine circumfertur; cum Appianus* (inquit) *Plutarchi coætaneus, ne si voluisset quidem, furta tam insignia potuisset impune facere.* Sed satis esse visum est FABRICIO, si illam FREINSHEMII *suspicionem* (sic ejus gravissimi Viri verissimam sententiam appellat) *miro argumento ac parum solido* niti, diceret. Neque magis audiendus eidem FABRICIO visus est FRANCISCUS BALDUINUS, qui, cum Libro I. de *Institut. Historiæ* p. 87. observasset, *bene multa e Plutarchi Crasso in Appiani Parthicis reperiri*; *id factum*, conjecerat, *non ab ipso Appiano, qui Plutarchi fuerit æqualis, sed a librariis, ut supplerent aliquam in Appiani com-*

ter consignata, ut ne audiendi quidem visi sint rari nonnulli, qui ab ea culpa defendere APPIANUM conarentur. *e*)

III. Jam, quin APPIANUS *Parthicam Romanorum Hi-*

mentariis lacunam. — Dubitandum saltem etiam atque etiam esse, ulla ne ratione APPIANO tribui *Parthicus* ille *Liber* posset, monuerat ANDREAS SCHOTTUS; in *Commentario ad* M. SENECÆ RHETORIS *Controversiarum Librum II. Controv. IX.* (p. 105. b. Edit. *Paris.* 1613. in fol.) Ubi quum, post PLUTARCHUM in *Crasso*, etiam ad APPIANUM *in Parthicis* provocasset, hæc verba adjecit: *Si modo ille Liber APPIANI est, quod hic ex illo ad verbum transscriptus sit.* — Sed jam multo ante hos omnes, atque etiam ante quam ipsius HENR. STEPHANI Editio APPIANI *Annotationes*que in hunc *Parthicum Librum* lucem vidissent, satis quidem præclare, sed nemine aurem præbente, APPIANI nostri causam defenderat, ac putidum illud *Plagii crimen*, nobilissimo Scriptori temere illatum, diluerat GUILIELMUS XYLANDER *in Annotationibus in Dionem Cassium*, Latinitate ab ipso donatum. Cujus verba (ex REIMARI editione DIONIS, Tom. II. p. 1396.) operæ pretium fuerit huc transscribere: "*Augarus* (in„quit) a PLUTARCHO *Ariamnes* „nominatur: ab APPIANO *Acba*„*rus*; cum tamen tota narratio „(PLUTARCHI) de Crassi bello Par„thico interituque ad verbum fer„me *Appiani Parthico libro* sit „inserta, non minor ea septem „paginis. Quod cum demirarer, „animadversum a me utriusque „lectione, in eam veni cogitatio„nem, „*primam ac majorem par*„*tem ejus libri*, *qui fuit de re*„*bus Parthicis ab Appiano con*„*ditus*, *intercidisse*, *ac a quo*„*dam alio ex Plutarcho*, *quan*„*tum ejus potuit fieri*, *supple*„*tum fuisse.* Nam profecto etiam „hæc, quæ post finem verborum „*Plutarchi Appiano* intextorum „sequuntur, minime cum priori„bus cohærent: *deest enim omnis* „*Parthica Historia a morte Crassi* „*usque ad Ventidii contra La*„*bienum bellum*, *quam haud du*„*bie diligenter Appianus perse*„*cutus fuerat*, sed cum antece„dentibus periit. Quia immo *reli*„*qua etiam pars istius Parthici* „*fere tota ex Antonio Plutarchi* „*est descripta.* Id, etsi nonnihil „alienum ab hoc loco, tamen obi„ter commemorare volui; ut, si „qui hæc nostra legentes fortassis „eandem rem animadvertissent, „quid nos sentiremus, intellige„rent, rudioresque dubitatione ali„quantum solverentur."

Cui æquissimæ pariter verissimæque XYLANDRI sententiæ qui e recentioris memoriæ scriptoribus accesserit, satis mirari non possum, me neminem adhuc. præter unum doctissimum DIONIS CASSII Edito-

ſtoriam ediderit, dubium vix ullum eſſe poteſt; atque de eo libro jam ſupra a nobis nonnulla commodo loco (*Sectione* III. num. XIII.) dicta ſunt. Sed quod ſi hanc, de quo nunc quærimus, compilationem hac una de cauſa, quod librario cuidam nomen eidem APPIANI præfigere placuit, pro genuino illo Scriptoris noſtri *Parthico libro* habendus ſit; cum reclamet refrageturque quidquid de toto APPIANI genere conſcribendi hiſtoriam ex reliquis ejuſdem Scriptoris libris, deperditorumque librorum fragmentis, compertum habemus; jam valere profecto jubeamus neceſſe eſt omnem Criticam Artem, ac pro meris ſive ſomniis ſive calumniis habeamus quæcunque a Viris doctrina ac ſagacitate præſtantibus de librorum quorumdam ψευδεπιγράφων ac *ſuppoſititiorum*, quos vocamus, ratione, qui celebrium Auctorum nomina mentiantur, paſſim diſputata legimus.

IV. Sed quoniam, veluti conjuratione quadam contra APPIANUM facta, ita ſolet a pleriſque plagii crimen eidem inferri, ut non ſolum *Plutarchum*, ſed etiam alios ſæpe Scriptores, compilaſſe dicatur; de toto hoc genere accuſationis video mihi eſſe hoc loco dicendum. Ac primo quidem, *utrum omnino*, cum nono ab Urbe condita ſeculo univerſam Romanam hiſtoriam, inde ab origine gentis, conſcribendam ſuſceperit APPIANUS, *earum rerum memoriam, quæ ante ipſius*

rem HERM. SAM. REIMARUM, reperiſſe. Is autem, poſtquam XYLANDRI verba, modo a nobis allata, & ipſe in *Præfatione ad Dionem* ſuum, §. 14. p. XXII. retulerat, hæc ſubjecit: *Vere omnino hæc Xylander; nec dubito, illum* alium, *qui hæc Plutarchi mutilo Appiani Parthico inſerſit, fuiſſe librarium, qui ut vendere magis integrum Appianum poſſet carius, ex furto lucrum captarit.* In quo cetera perſpecte ac præclare REIMARUS; hoc minus accurate, quod, PLUTARCHI narrationem *mutilo Appiani Parthico infertam* eſſe, dixit. Non enim *mutilus Appiani Parthicus*, ſed *nullus*, ad nos pervenit: neque *inſerta Appiani Parthico libro* ſunt illa, quæ PLUTARCHO debentur; ſed ex his ipſis tota farrago *ſup-*

ipsius ætatem gesta sunt, ex aliis Scriptoribus repetere debuerit, nec ne? de hoc quidem nulla, opinor, quæstio esse debet. *f) Quibus auctoribus usus sit? & qua ratione scripta horum in usum converterit suum?* id unice in hac tota disputatione quæri cum ratione potest. Ac ad priorem quidem quod attinet quæstionem, *de Auctoribus, quos secutus sit Scriptor noster;* non nimis facile ad eam responderi posse, fateor; quoniam & parcissimus APPIANUS est in citandis suorum Auctorum nominibus, & vero longe etiam maxima pars antiquiorum illorum Scriptorum, e quibus citra dubium sua hausit Noster, jam dudum periit, ut quibusnam præ ceteris usus sit, aut quid ex eorum quoque desumserit, frustra hodie quæras. Quod si tamen ex iis Auctoribus, quos ab APPIANO per occasionem & velut in transitu advocatos reperimus, de ceteris licet conjecturam capere; summa cum veri specie colligetur, nonnisi probatissimos quosque ac vetustissimos Auctores, &, quoad fieri poterat, coævos, in quaque historiæ suæ parte esse secutum. Atque id eo facilius, quisquis non præoccupatum contra APPIANI auctoritatem ad hanc quæstionem animum adfert, sibi persuadebit; si illam ab omni affectatione alienam gravitatem, illamque sine humilitate simplicitatem, quæ universam APPIANI scriptionem nobilitant, consideraverit; si porro illam summæ veracitatis laudem cogitaverit, Scriptori nostro a PHOTIO tributam; denique si

postititii illius *Parthici libri* corrasa atque consuta est, præter *Exordium* libelli, quod nimirum ex ipsius APPIANI *Syriaco libro* (p. 120.) repetivit Compilator.

f) Sunt tamen inter APPIANI obtrectatores, qui ita incaute hunc nostrum Scriptorem accusare sustinuerint, tamquam id ipsum, *quod ex aliis Scriptoribus Historiam suam hauserit*, ei vitio vertere voluissent. E quorum numero ne VOSSIUS quidem exemtus est, qui (*de Historicis Græcis* l. c.) ita scribit: *APPIANUM Scaliger vocat* alienorum laborum fucum. *SANE, MULTUM POLYBIO DEBERE*, ac *Plutarchum ad verbum exscribere solitum, viri docti jam diu observarunt.*

ſecum reputaverit, quam parum probabile ſit, hominem literatum, qui primum Romæ ſub ipſo Imperatorum conſpectu in cauſis agendis fuiſſet verſatus, qui dein in nobiliſſima provincia, eademque literarum ſtudiis eo ipſo tempore florentiſſima, ad præcipuam dignitatem fuiſſet evectus, tam parum parcere ſuæ famæ voluiſſe, ut, cum & nominis celebritate *g)* & muneris dignitate inter ceteros conſpicuus eſſet, nunc miſeram aliquam compilationem, ex proximo quoque & mediocri ac minoris ordinis Scriptore, quin etiam ex coævi præſertim ſibi Scriptoris paulo ante in lucem editis voluminibus, conſarcinatam pro *Hiſtoriarum Romanarum Corpore*, cujus ipſe ſe auctorem profiteretur, in vulgus edere non dubitaviſſet.

V. Ac ne temere a nobis, aut nimio quodam in noſtrum Scriptorem ſtudio, dictum hoc videatur, quod *de Auctoribus ab APPIANO citatis* monuimus; haud abs re erit, ſeriem eorum Scriptorum, quotquot ab eodem citatos enotavimus, hoc loco adponere. Eos autem pro temporum ordine, in quorum temporum rebus geſtis illi ſcriptores ab APPIANO citantur, collocare, commodiſſimum putavimus.

I. Igitur primum in *Celtico libro*, ubi Dorſonis cujuſdam, ſacerdotis, tam felicem quam religioſam audaciam commemoravit, qui, obſeſſo a Gallis Capitolio, ſolenne ſacrificium in Veſtæ templo peracturus, ex arce per medios ho-

g) Certe nominis ſui celebritatem (minime quidem glorioſe, ſed ingenua illa ſimplicitate, quæ in univerſo APPIANI opere perlucet) in fine *Proœmii* cum aliis verbis, tum his ipſis indicare videtur, quum, *quinam autem ſim*, inquit, *harum hiſtoriarum ſcriptor, multis notum eſt:* Τίς δὲ ὢν ταῦτα συνέγραψα, πολλοὶ μὲν ἴσασι . . καὶ οὔ τῳ σπουδὴ καὶ τὰ λοιπὰ μαθεῖν, ἔστι μοι καὶ περὶ τούτου συγγραφή. *Cætera qui volet* (de vita mea) *ſcire, ex Commentariis noſtris de eo argumento ſcriptis poterit cognoſcere.*

h) In *Excerpto* apud VALESIUM p. 557. ubi in Mſ. quidem Καύσιος erat; quod recte a VALESIO in Κάσσιος mutatum videtur.

i) *Noct. Attic.* L. XVII. c. 21.

k) PLINIUS *Hiſt. Nat.* Lib. XIII.

ſtes illæſus tranſierat, peractiſque ſacris in Capitolium rurſus incolumis evaſerat; ibi ejus rei, cujus nullam apud alium Scriptorem, qui hodie exſtet, mentionem factam reperio, CASSIUM auctorem teſtatus eſt APPIANUS. *h)* Is autem ſine dubio LUCIUS ille CASSIUS HEMINA eſt, quem A. GELLIUS quoque ſimpliciter CASSII nomine citavit. *i)* Is *quatuor libros Annalium* ediderat; &, quamquam longe poſterior fuit iis temporibus ad quorum hiſtoriam eo loco teſtis ab APPIANO advocatur, quum ineunte ſeptimo demum poſt urbem conditam ſeculo vixerit, erat tamen *ex antiquiſſimis*, qui exſtarent, rerum Romanarum ſcriptoribus, eoque nomine & a PLINIO plus ſemel laudatus eſt, qui etiam diſertis verbis *vetuſtiſſimum auctorem Annalium* eumdem appellavit. *k)*

2. De Alexandri M. rebus in Aſia minori geſtis, HIERONYMUM citavit APPIANUS. *l)* Is HIERONYMUS CARDIANUS eſt, qui proxime poſt Alexandri ætatem vixit, atque *rerum ab Alexandro* itemque *a proximis ejus ſucceſſoribus geſtarum* Hiſtoriam conſcripſerat. *m)*

3. In *Annibalica* Hiſtoria Q. FABIUM PICTOREM, æqualem temporibus illis ſcriptorem, citavit; quem eumdem LIVIUS in ea hiſtoria potiſſimum habuerat auctorem. *n)*

4. In hiſtoria excidii Carthaginis, POLYBIUM adfert auctorem. *o)*

c. 13. §. 27. & Lib. XXIX. Cap. 1. §. 6. Conf. VOSSIUS *de Hiſtoricis Latinis* Lib. I. c. 7. p. 26. ſq.

l) Libro *Mithridat.* p. 175. D.

m) De eo vide VOSSIUM de *Hiſt. Græcis* L. I. Cap. XI. p. 65. ſq. De ætate autem ac perſona ejusdem HIERONYMI præcipue conſtat ex DIODORO SICULO, Lib. XVIII. c. 42. & 50. & Lib. XIX. cap. 44.

n) APPIAN. *Annibal.* p. 329. B. LIVIUS Lib. XXII. cap. 7. & alibi. Ejus FABII fidem hiſtoricam contra POLYBII reprehenſiones peculiari commentatione defendit JOH. AUG. ERNESTI, quæ *Opuſculis* ejus *Philologicis Criticis*, p. 102. ſqq. inſerta eſt.

o) Libro *Punico* p. 82. E.

5. In belli Numantini hiſtoria P. RUTILIUM RUFUM teſtem advocat, qui eo ipſo bello tribunus ſub Conſule Scipione militaverat. *p)* Is autem doctus vir, & græcis literis eruditus, Romanam hiſtoriam Græco ſermone conſcriptam ediderat. *q)*

6. In rerum *Gallicarum* hiſtoria, ubi de Cæſaris bello contra Helvetios ac Tigurinos agit APPIANUS, eodem loco cladis illius ignominiæque mentionem facit, quam ſuperiore tempore A. U. 647. a Tigurinis paſſus erat L. Caſſius Conſul; ibique, quamquam & ipſe CÆSAR in *Commentariis* ſuis *r)* ejuſdem rei eodem loco mentionem fecerat, tamen alium antiquiorem atque coævum, ut videtur, teſtem advocare maluit. In *Epitome* certe libri *Celtici*, quæ hodie

p) APPIAN. *Hiſt. Iberica* pag. 305. B. & ex eo SUIDAS v. Ῥουτίλιος.

q) Vide VOSSIUM *de Hiſt. Lat.* L. I c. 9. p. 37. ſq. & *de Hiſtor. Græc.* L. I. cap. 22. p. 141. ſq.

r) CÆSAR *de Bell. Gall.* Lib. I. c. 12.

s) In APPIANI Operibus, p. 755. C. D. ejuſdem, quæ ſemper a nobis citatur, HENRICI STEPHANI Editionis.

t) Sic ubi *de Numero Cæſorum* agitur in pugna Pharſalica, auctorem citat APPIANUS *Aſinium Pollionem*, qui ei pugnæ inter Cæſaris duces interfuerat. De cæſorum autem numero in aliis prœliis, CLAUDII *Annales* a LIVIO duobus locis citatos legimus. Lib. XXV. 39. & XXXIII. 10.

u) Simili occaſione RUTILIUM RUFUM citaverat Noſter; neque diſpari admodum ratione POLYBIUM & Q. FABIUM PICTOREM; locis jam modo ad *numm.* 3. 4. 5. indicatis.

x) CLAUDII quidem, *Annalium Auctoris* cum apud alios Scriptores, tum ſæpe apud LIVIUM, ac ſæpiſſime apud A. GELLIUM mentio occurrit. Mihique LIVIUM cum A. GELLIO conferenti, vix dubium videbatur, quin CLAUDIUS ille, quem LIVIUS citavit, quem is *Græcos Acilianos libros ſecutum* eſſe, *eosdemque ex Græco in Latinum ſermonem vertiſſe* ait, (Lib. XXV. cap. 39. XXXV. 14.) quem eumdem idem LIVIUS plus ſemel una cum *Valerio Antiate*, alio Annalium Scriptore, nominat, (Lib. XXV. 39. XXXIII. 10) non diverſus habendus ſit ab eo, quem A. GELLIUS alias ſimpliciter CLAUDIUM, alias Q. CLAUDIUM, tum CLAUDIUM QUADRIGARIUM, aut etiam nude QUADRIGARIUM vocat; quem eumdem idem A. GELLIUS quoque cum *Valerio Antia-*

superest, *s)* ubi de illa clade agitur, ad CLAUDII PAULI *Annales* (Παύλȣ τȣ̃ Κλαυδίȣ χρονικὰς Συντάξεις) provocatum videmus. Sed cum non nisi singulari quadam oblata occasione Scriptorem aliquem nominatim advocare soleat APPIANUS; suspicor, etiam eo loco ad singulare aliquod ejus casus momentum, (forte, ubi de numero cæsorum captorumque, de quo dissentirent scriptores, APPIANUS agebat; *t)* aut quod ille Annalium Scriptor in eo ipso bello *u)* militaverit) eum Auctorem fuisse ab APPIANO citatum; *x)* temere autem ab *Epitomatore* nomen illius Scriptoris, omissa ea re ad quam testimonio ejusdem usus APPIANUS erat, *Epitomæ* huic fuisse insertum.

7. De Cæsaris cum Crasso atque Pompejo conspiratione

te sæpius confert; & quem VELLEJUS PATERCULUS L. II. c. 9. sicut & RUTILIUM & eumdem, quem modo nominavi, *Valerium Antiatem*, *Sisennæ* æqualem fecit. *Sisenna* autem (quod ibidem VELLEJUS testatur) bello Numantino (circa A. U. 620.) juvenis fuerat; *sed opus belli Civilis Syllani post aliquot annos* (scil. quam illud civile bellum compositum fuerat) *ab eo seniore editum est.* Ex quo colligitur, CLAUDIUM hunc eo ipso tempore vixisse, in cujus temporis historia eum ab APPIANO testem videmus fuisse advocatum. Quoniam autem superiori seculo vixerat ACILIUS, ejus *Annales* CLAUDIUS non modo in latinum sermonem transtulisse, sed ad sua etiam tempora continuasse, intelligendus est.

Neque vero lectio ea, quæ in APPIANI exemplaribus vulgo exhibetur, cum *Claudius Paulus*, non *Quadrigarius* aut *Q. Claudius*, vocatur, nobis obstare debet, quo minus eumdem Q. CLAUDIUM QUADRIGARIUM hoc loco ab APPIANO indicatum fuisse putemus. Sed quoniam ceteroquin non solum inter tot Auctores Annalium Romanorum, quorum nobis nomina conservata sunt, nulla omnino *Claudii PAULI* mentio fit, sed etiam in tota *Claudia* gente nullus umquam PAULUS cognomine memoratur; vix dubitandum est, quin pro corrupto *PAULI* illud nomen haberi debeat: quod etiam VOSSIUS judicavit de *Historicis Latinis* L. I. cap. X. p. 44. *Augustanus* quidem Codex hoc loco nullum adjumentum potest adferre, quum tota hæc *Celtici* Libri *Epitome* in eo Codice non contineatur. Videndum interim erit, an, pro Παύλῳ τῷ Κλαυδίῳ, in aliis Codicis Κοίντῳ Κλαυδίῳ, aut alia quædam hujus loci emendatio, inveniatur.

verba faciens APPIANUS, *Scriptorem ejus temporis*, *VARRONEM*, ait, *Hiſtoriam illius conſpirationis ſingulari libro eſſe complexum*, *eumque Librum inſcripſiſſe*, Τρικάρανον, id eſt, *Tria Capita*, vel *Monſtrum Triceps*, aut, quemadmodum GELENIUS interpretatus eſt, *Tricipitinam Hiſtoriam. y)* Is autem Scriptor, utrum ſit doctiſſimus ille Romanorum ac πολυγραφώτατος M. TERENTIUS VARRO, an ab hoc diverſus, quum a nemine alio ex Veteribus ſcriptionis ejus mentionem factam reperiam, in medio relinquo. Illud

y) *Civil.* II. p. 433. A. Καί τις αὐτῶν τήνδε τὴν συμφροσύνην συγγραφεύς, ΒΑΡΡΩΝ, ἑνὶ βιβλίῳ περιλαβὼν ἐπέγραψε ΤΡΙΚΑΡΑΝΟΝ. — Τρικάρανον autem alias etiam nomen olim fuiſſe invenitur Caſtelli cujusdam in Argivorum ditione ſiti; quod caſtellum Demoſthenis ætate ſibi vindicabant Phliaſii. Vide DEMOSTHENEM ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν, Tom. I. *Edit.* REISKII p. 206. & HARPOCRATIONEM ac SUIDAM in ea *Voce.* Quare quamquam vulgo Κάρηνον, *caput*, per η literam in media voce ſcribitur; tamen nihil opus erat, ſcripturam illius Nominis apud Noſtrum h. l. in Τρικάρηνον mutare; quod fecit FREINSHEMIUS in *Supplementis Livianis*, Lib. CIII. Cap. 74; quem ſecutus eſt REIMARUS ad DIONEM CASSIUM Tom. I. p. 146. not. 218. FREINSHEMIUS autem hac etiam parte aliter cepiſſe APPIANI verba, quam illa per ſe ſonant, videtur, quod totam iſtam VARRONIS ſcriptionem pro mera *Satyra* habuerit, non pro *Hiſtoria* illius Triumviratus, cui hiſtoriæ mordax ille titulus fuerit inſcriptus. *Tricipitem illam conſpirationem*, inquit, *velut infernale monſtrum Cerbereo rictu abſorbentem omnia, M. VARRONIS SATYRA, ſub titulo TRICARENI, perſtrinxit.*

z) Οὐάῤῥων δὲ ἦν φιλόσοφός τε καὶ ἱστορίας συγγραφεύς, ἐστρατευμένος τε καλῶς καὶ ἐστρατηγηκώς. κ. τ. λ. *De Bellis Civil.* L. IV. p. 616. E. Similiter aliorum *Varronum* nomen apud Noſtrum Οὐάῤῥων, non Βάῤῥων, ſcriptum reperitur. Vide *Librum Hiſpanic.* p. 286. B. & *Annibalicum*, p. 323. C. Neque vero ſilentio præterire debeo, a *Vaticano* Codice, e quo APPIANUM tranſtulit CANDIDUS, hoc noſtro loco nomen illud *Varronis* plane abſuiſſe. *Interpres* certe, omiſſo Scriptoris nomine, quem dicit APPIANUS, his verbis locum noſtrum latine reddidit: *Horum igitur conſenſum uno libro reprehendens quidam*, *Tricipitium eos nuncupavit.* pag. 90. Edit. *Mogunt.* 1522. nec aliter antiqua *Veneta* habet anni 1477. Sed & ſæpe alias in illo *Romano* Codice unam aut

moneo, in *Auguſtano* Codice, quemadmodum & in Impreſſis, hoc loco *Varronis* illius nomen per literam B, Βάῤῥων, ſcriptum eſſe, quum alibi, ubi *Varronis Hiſtorici ac Philoſophi*, inter eos qui tertio Triumviratu in Proſcriptorum numero fuerunt, mentionem fecit Noſter, recte Οὐάῤῥων exhibeatur. *z)*

8. In earum rerum hiſtoria, quæ ſunt a Cæſare in Gallia geſtæ, ipſius etiam *Cæſaris Ephemeridas* ſive *Diarium rerum a ſe geſtarum* citavit APPIANUS. *aa)* Quod ſi in eo-

alteram vocem, nonnumquam etiam plures quaſdam, fuiſſe omiſſas, quantum quidem ex *latina Verſione* colligere licet, (quæ ſatis preſſe Græca verba, quatenus eorum vim perceperat Interpres, ſequi ſolet) comperimus: atque hoc ipſo quidem loco non ſolum nomen Βάῤῥων vel Οὐάῤῥων, ſed etiam alterum, συſγραφεὺς, ſimul cum eo abfuiſſe, ex eadem verſione facile patet.

aa) In *Excerpto* ex APPIANI libro *Celtico*, Num. XVI. apud URSINUM p. 352. ſq. de internecino illo bello agitur, quo Uſipetes & Tenchtheros, Germanas gentes, proſtravit exſtirpavitque Cæſar; qua clade *quadraginta* non ΧΙΛΙΑΔΕΣ, quod vitioſe apud URSINUM legitur, ſed *quadraginta* ΜΥΡΙΑΔΕΣ hoſtium perierunt; quemadmodum recte (cum CÆSARE *de Bell. Gall.* IV. 15. & PLUTARCHO in *Cæſare* p. 718 F.) exhibetur in *Epitome* Libri *Celtici*, operibus APPIANI inſerta p. 756. C. In eodem igitur *Fragmento*, poſtquam de gentium illarum Germanicarum clade dixerat, ſic pergit APPIANUS: Κάτωνά τε ἐν Ῥώμῃ, τῶν τις συſγραφέων φησὶ, γνώμην ἐσενεγκεῖν, ἐκδοῦναι τοῖς βαρβάροις τὸν Καίσαρα, ὡς ἐναγὲς ἔργον ἐς διαπρεςβευσαμένους ἐργασάμενον. Ὁ δὲ ΚΑΙΣΑΡ ἐν ταῖς ἸΔΙΑΙΣ ἈΝΑΓΡΑΦΑΙΣ ΤΩΝ ἘΦΗΜΕΡΩΝ ἘΡΓΩΝ φησὶ, τοὺς Οὐσιπέτας καὶ Ταγχρέας, κελευομένους ἐκπηδᾷν ἐς τὰ ἀρχαῖα σφων, φάναι, ΠΡΕΣΒΕΙΣ ἘΣ ΤΟΥΣ ἘΚΒΑΛΟΝΤΑΣ ΣΟΥΗΒΟΥΣ ἈΠΕΣΤΑΛΚΕΝΑΙ, ΚΑΙ ΤΑΣ ἈΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ἈΥΤΩΝ ἈΝΑΜΕΝΕΙΝ. Καὶ ἐν ταῖςδε ταῖς διαπρεςβεύσεσιν ἐπιθέσθαι κ. τ. λ. *Romæ Catonem, ait non nemo ex illius temporis Scriptoribus*, (is Scriptor *Tanuſius Geminus* eſt, cujus nomen male in PLUTARCHI Exemplaribus Γανύσιος legitur,) *cenſuiſſe, barbaris tradendum eſſe Cæſarem, ut qui nefarium facinus adverſus eos, qui per legationes cum ipſo egiſſent, patraſſet. CÆSAR* autem *ipſe in DIARIO RERUM A SE GESTARUM ſcribit, Uſipetes atque Tenchtheros, quum ab eo juſſi eſſent priſtinas ſuas ſedes*

dem argumento a PLUTARCHO quoque ad id, quod ea de re ſcripſerit CÆSAR, provocatum videmus; ſatis tamen evidenter ex PLUTARCHI cum APPIANO collatione apparet, Noſtrum

ocyus repetere, dixiſſe: SE AD SUEVOS, A QUIBUS PATRIA PULSI FUISSENT, MISISSE LEGATOS, EORUMQUE RESPONSA EXSPECTARE: atque inter eas legationes in Romanos de improviſo impetum feciſſe.

bb) Scilicet quoniam in eadem hiſtoria PLUTARCHUS quoque (p. 718. F.) ad id provocavit, quod ea de re CÆSAR ἐν ταῖς Ἐφημερίσι ſcripſerit; poſſit fortaſſe aliquis, præjudicio eorum imbutus, qui e PLUTARCHO plurima ſua hauſiſſe APPIANUM ſtatuerunt, ſibi perſuadere, etiam hanc ipſam, de qua agimus, verborum CÆSARIS citationem eidem PLUTARCHO debere Noſtrum. Sed, præterquam quod plane precario, ac nulla omnino ratione, illud adfirmaretur; quoniam, quæ via ad CÆSARIS ſcripta PLUTARCHO patuerat, eadem ſane APPIANO non minus erat aperta; quiſquis ſive hunc ipſum, de quo quærimus, Scriptoris noſtri locum, ſive reliqua *Fragmenta*, ex eadem *Gallica* APPIANI hiſtoria (Num. XIII. XIV. ac XV. apud URSINUM) voluerit cum PLUTARCHO conferre, is facile ſe ipſe docere poteſt, ne poſſe quidem ea, quæ APPIANUS habet, e PLUTARCHO eſſe depromta: ſiquidem in quoque illorum *Fragmentorum* mentionem factam rerum quarumdam aut momentorum deprehendimus, quarum rerum ne veſtigium quidem apud PLUTARCHUM occurrit. Quo pertinent ea, quæ hoc ipſo loco reſpondiſſe Cæſari Germanorum legati referuntur; quæ *Fragm.* XV. de colloquio Arioviſti cum Cæſare; quæ *Fragm.* XIV. de occaſione, qua Arioviſtus petiverat, ut a Populo Romano Rex & amicus appellaretur; denique quæ *Fragm.* XIII. de muro a Cæſare ad intercludendum iter Helvetiis exſtructo, itemque de legatione Helvetiorum ad Cæſarem, relatum ab APPIANO legimus.

cc) Illud importuni habere idem APPIANI locus, in quo verſamur, videri poteſt, quod, quæ verba *ex ipſo Cæſare ſe attuliſſe* diſerte profeſſus eſt APPIANUS, ea in *Commentariis* quidem *de Bello Gallico*, eo loco, ubi de eadem legatione Germanicarum nationum agit CÆSAR, fruſtra quærantur. Nam pro eo, quod apud APPIANUM eſt, *Uſipetes atque Tenchtheros Cæſari dixiſſe, ſe ad Suevos, a quibus domibus pulſi fuiſſent, miſiſſe legatos, eorumque reſponſa exſpectare*, apud CÆSAREM *de B. G.* Lib. IV. Cap. XI. ad verbum ſic legimus: *Petebant* (Uſipetes atque Tenchtheri,) *ſibi*

ſtrum Chæronenſi Scriptori, neque hoc ipſo loco, neque in tota Cæſaris Gallica Hiſtoria, quidquam debere. *bb)* Vellem, æque facile alia difficultas expediri poſſet, qua premi eumdem hunc APPIANI locum, in quo verſamur, video. *cc)*

uti poteſtatem faceret (Cæſar) *in Ubios legatos mittendi; quorum ſi principes ac Senatus ſibi jurejurando fidem feciſſent, ea conditione, qua a Cæſare ferretur, ſe uſuros oſtendebant: ad has res conficiendas ſibi tridui ſpatium daret.*

Jam hoc quidem non magnopere movere nos debet, quod in rerum, de quibus ibi agitur, expoſitione a CÆSARE diſcrepare videatur APPIANUS; neque, eo nomine reprehendendum Scriptorem noſtrum, putaverim. Primum enim, quin potuerit atque etiam debuerit accuratus Scriptor, non modo integra manente, ſed etiam poſtulante, rei veritate, nonnumquam ab eo pauliſper recedere, quod in *Commentariis* ſuis ipſe CÆSAR retulit; id quidem non facile dubitabit is, qui judicium illud, per ſe etiam ſatis probabile, cogitaverit, quod de eorumdem *Commentariorum* ratione auctoritateque, ab ASINIO POLLIONE latum, apud SUETONIUM legimus, in *Julio*, Cap. LVI. Atque ubi de ejuſmodi re præſertim agebatur, quæ magnam Cæſari invidiam conflaverat, atque in criminationem læſæ juris gentium ſanctitatis eumdem adduxerat; ibi eo facilius fieri potuit, ut ſui quodammodo purgandi cauſa nonnulla paulo aliter, quam res habuerat, exponeret: quemadmodum etiam initio ejus *Fragmenti*, de quo hoc loco agimus, haud obſcure innuit Noſter, ſe in ea re non nimis fidere CÆSARIS narrationi, *ſibique* (alios procul dubio probatos Scriptores de eadem re conferenti) *videri*, *poſtquam illam de equitatu Cæſaris victoriam retuliſſent Germani, tum primum demum legatos ad Cæſarem miſiſſe; Cæſarem vero, retentis legatis, eos eſſe adortum.* Sed in ea parte narrationis, ubi quæritur, *Cæſari quid dixerint legati Germanorum?* ne pugnare quidem tam directa fronte cum CÆSARE APPIANUS putandus eſt, quin conciliari inter ſe ambo Scriptores, ſi id tanti videatur, facili quadam ratione poſſint. Nam in legationibus illis, quas plus ſemel intra paucos dies ad Cæſarem miſerunt Germanicæ illæ nationes, facile intelligitur, varios ſermones ultro citroque cecidiſſe; Uſipeteſque illos ac Tenchtheros, ut ſolet eſſe leve atque ad quodvis momentum mobile barbararum gentium ingenium, Cæſari urgenti, neque moram patienti, jam hoc, jam illud reſpondere potuiſſe. Adeoque ex illis colloquiis alia pars a CÆSARE in *Commentariis* ſuis relata eſſe, poſſit putari; alia ab alio Scriptore commemorata, quem

9. In pugnæ Pharfalicæ defcriptione, ubi de ftrategemate quodam agitur, quo in ea pugna ufus erat Pompejus, ex *EPISTOLIS* CÆSARIS locum quemdam attulit APPIANUS; quo, ejufdem rei mentionem faciens CÆSAR, fuum

fecutus APPIANUS fuerit. Quemadmodum etiam CASSIUS DIO, in eadem hiftoria, nihil memorat *de fedibus in Ubiorum ditione capiendis*; fed diferte fcribit: "Germanos illos Cæfari promififfe, *fe IN PATRIAM SUAM REGRESSUROS*, adeoque inducias petiviffe" ἐθελονταὶ "ΟΙΚΑΔΕ ΕΠΑΝΗΞΕΙΝ ὑπέσχοντο, καὶ διακωχὴν ᾐτήσαντο. Lib. XXXIX. Cap. 47. Tom. I. *Edit. Reimari*, p. 215.

Sed nimirum, quum ea potiffimum fit loci hujus, in quo verfamur, difficultas, quod verba illa, quæ tanquam a CÆSARE perfcripta retulit APPIANUS, apud eumdem CÆSAREM hodie non legantur; de hoc genere diffenfionis, quæ inter eos Scriptores intercedere videtur, quid tandem dicemus? — Continuo ne arguemus Noftrum, quod *negligentius* infpexerit eum, quem citavit, auctorem? Humani aliquid pati APPIANUM potuiffe, minime equidem negaverim. Sed, quatenus commoda ratio fupereft, illius negligentiæ culpa accuratum ceteroquin Scriptorem liberandi, nimis dura atque præpropera fuerit illa fententia, in eam partem pronunciata. An igitur ex alio quodam Scriptore, in quem negligentiæ illius accufatio recidat, iftam Cæfaris citationem in fuam Hiftoriam tranftuliffe, dicamus APPIANUM? Facere illud quidem, citra gravem magnopere culpam, potuerat: fed non diffimulandum eft, ita fcribere Noftrum, tamquam ipfe fuis oculis id quod ex CÆSARIS *Ephemeridibus* refert, in eo libro, ad quem provocat, legiffet. Quid ergo? An vitiofe hunc totum locum expreffum fuiffe dicemus in eo Codice, e quo *Fragmenta* hæc APPIANI edidit URSINUS? Scatuiffe fane vitiis Codicem illum, cum ex vitiofis illis Lectionibus apparet, quas fatis frequentes in impreffis exemplaribus reliquit Editor; tum vero ex ejufdem Editoris *Notis*, quibus ille docet, quam infinitis in locis vitiofas MSti Lectiones emendarit. In quo quidem illud non optime fecit URSINUS, quod fæpius omiferit docere lectorem fuum, quid fuerit, quod in Codice fcriptum reperiffet: quod eo magis etiam dolendum eft, quoniam eumdem Editorem, quum vitiis purgare Græca, quæ edebat, vellet, non numquam probas etiam Codicis Lectiones loco moviffe, aut, quæ in vitio quidem cubabant, ea cum aliis æque vitiofis commutaffe, deprehendimus. Ac hoc quidem eodem loco, de quo quærimus, mendo non caruerat Codex MStus; quum in illo, pro ἐς τοὺς ἐκβαλόντας Σουήβους, fcriptum fuerit, ἐκ

de illo Pompeji instituto judicium interposuerat, simile ei judicio, quod ab eodem Cæsare in *Commentariis de Bello Civili* repetitum hodieque legimus. *dd)* In eodem argumento rursus a PLUTARCHO ad idem Cæsaris judicium provocatum

τὰς ἐκβαλόντας νήσους, quod diserte ad eum locum monitum ab Editore legimus. Sed, quamquam forte de alia medicina eidem loco adferenda cogitare aliquis posset; equidem, ut dicam quod sentio, URSINI illam hujus loci emendationem eo minus dubito ratam habere, quod & per se simplicissima, & DIONIS CASSII verbis, paulo ante allatis, quodammodo confirmata videatur.

Mihi, controversum istum Scriptoris nostri locum cum eo Fragmento conferenti, quod ex ejusdem CÆSARIS *Ephemeride* conceptissimis verbis adduxit SERVIUS in *Lib. XI. Æneidos v.* 743. (vid. *Fragmenta* J. CÆSARIS, plerisque Editionibus *Commentariorum* ejusdem subjecta, conf. RUALDUS, *Observat. XXI. in Plutarchum*) cujus Fragmenti similiter nullum vestigium in his, qui ad nos pervenerunt, CÆSARIS *Commentariis* conspicitur; etiam atque etiam considerandum visum est, satisne certum atque evictum sit, (quod quidem præcise contendit DAVISIUS ad illud CÆSARIS *Fragmentum*, in Editione *Oudendorpii* p. 998. sq.) nullam umquam J. CÆSARIS scriptionem, diversam ab ejusdem *Commentariis*, exstitisse, quæ *Ephemeris* vel *Diarium* fuerit inscripta, quam & SERVIUS, & APPIANUS, & fortasse etiam PLUTARCHUS ob oculos habuerint? In qua *Ephemeride*, mirum esse non debeat, si nonnulla inserta fuerint, quæ absint a *Commentariis*; aut si alia paulo aliter, quam in iisdem *Commentariis*, fuerint exposita. Observare etiam licet, APPIANUM, ubi *Augusti* Cæsaris *Commentarios* citat, (vide infra, num. 12.) eos non Ἐφημερίδας aut ἰδίας ἀναγραφὰς τῶν ἐφημέρων ἔργων, sed Ὑπομνήματα, vocare; quemadmodum & apud STRABONEM (*Lib. IV. ineunte*, p. 177.) superioris CÆSARIS *Commentarios* eodem nomine Ὑπομνημάτων citatos legimus.

dd) Suis prædixerat Pompejus, ut ad Cæsaris incursum, neque se loco moverent, neque tela in hostem conjicerent, sed impetum hostium prætentis hastis exciperent. Καὶ τόδε τινὲς (inquit APPIANUS de *Bellis Civil.* Lib. II. p. 477. B. C.) αὐτοῦ τὸ στρατήγημα ἐπαινοῦσιν, ὡς ἄριστον ἐν περικυκλώσει. Ὁ δὲ ΚΑΙΣΑΡ ἐν ΤΑΙΣ ἘΠΙΣΤΟΛΑΙΣ καταμέμφεται· τάς τε γὰρ πληγὰς ὑπὸ τῆς βολῆς εὐτονωτέρας γίγνεσθαι, καὶ τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τοῦ δρόμου προθυμοτέρους. ἑστῶτας δ' ἀποψύχεσθαί τε, καὶ τοῖς ἐπιθέουσιν εὐβλήτους (sic enim cum Cod. *August.* pro vitioso εὐκλήτους legendum esse, facile patet) δι' ἀτρεμίαν, οἷα σκοπούς, εἶναι.

videmus; sed ita, ut ne hoc quidem loco cum ulla veri specie suspicari aliquis possit, ab APPIANO PLUTARCHUM esse compilatum; atque ut dubium esse nullum debeat, quin Scriptor noster, quæ de ea re ex CÆSARE retulit, ea ex ipso fonte, ad quem provocavit, in suam historiam derivarit. *ee)*

10. In ejusdem Pharsalicæ pugnæ descriptione disertis etiam verbis testatum facit APPIANUS, *se PLURIUM SCRI-*

Ὁ καὶ τότε γενέσθαι· τὸ γὰρ δέκατον τέλος σὺν αὐτῷ περιδραμεῖν τὰ λαιὰ τοῦ Πομπηΐου, ἔρημα ἱππέων γενόμενα, καὶ πανταχόθεν ἀτρεμοῦντας ἐς τὰ πλευρὰ ἐσακοντίζειν· μέχρι θορυβουμένοις ἐμπεσόντας βίᾳ τρέψασθαι, καὶ τῆς νίκης κατάρξαι. Quæ quidem accurate satis cum eis consentiunt, quæ apud CÆSAREM de *Bello Civili*, III. 92. leguntur; excepto quod apud APPIANUM, in fine loci adducti, *initium victoriæ a decima legione ortum* dicat CÆSAR; quam laudem in *Commentariis* suis l. c. Cap. 94. illis sex cohortibus tribuit, diversis a decima legione, quas contra equitatum Pompeji in quarta acie locaverat. (Conf. CÆSAR *ibid.* Cap. 89. PLUTARCHUS in *Pompejo*, p. 656. A. & in *Cæsare*, p. 728. F. & 729. A. APPIANUS p. 475. C.) Sed nimirum ne ad *Commentarios* quidem CÆSARIS, verum ad *Epistolas* ejusdem, videmus provocasse APPIANUM. Neque vero mirum videri debet, (quemadmodum paulo ante jam monuimus) si vel in *Ephemeridibus* suis, vel in *Epistolis*, nonnulla aliter retulit CÆSAR, quam in *Commentariis* ab eodem perscripta leguntur; neque culpandus APPIANUS, si in rerum a Cæsare gestarum narratione, quas ipse CÆSAR in *Commentariis* illis suis exposuit, eorumdem *Commentariorum* fidem neque unice, & ne præcipue quidem, est secutus.

Exstitisse autem, ac in vulgus editas fuisse, CÆSARIS *EPISTOLAS*, cum *ad Senatum*, tum *ad Familiares*, SUETONIUS testis est, Cap. LVI: qui quamquam dicit, ad Familiares *de domesticis* potissimum *rebus* scripsisse Cæsarem; tamen facile cogitari potest, atque etiam ex Fragmentis, quæ supersunt, illarum Epistolarum patet, rerum a Cæsare publice gestarum haud raro quoque fuisse in eisdem mentionem factam. Quod autem laudem illam facti victoriæ initii, quam laudem in *Literis* ad Familiares, re nuperrime gesta, decumanis suis tribuerat, deinde in *Commentariis* suis, ab his in alios transtulerit CÆSAR; ejus rei probabilis etiam causa intelligitur: nimirum quod eo tempore, quo *Commentarios* suos edidit, post excitatam illam, ab eadem decima potissimum legione, cum acerbis in Cæsarem comminationibus seditionem; (de qua vide APPIANUM *Civil.*

PTORUM, & quidem ROMANORUM, id eſt, LATINORUM, narrationes inter ſe contuliſſe; atque eos ſecutum eſſe Auctores, quos præ ceteris fide digniſſimos judicaverit. ff)

II. Ex *illis* autem *Latinis Scriptoribus*, quos ob oculos in ea parte Hiſtoriæ ſuæ habuit APPIANUS, non minimum tribuiſſe videtur ASINIO POLLIONI; quem quidem ſub finem ejuſdem deſcriptionis Pharſalicæ pugnæ nominatim te-

Lib. II. p. 485 - 487.) alienatum ab illa legione, quam reliquis omnibus ſemper alias prætulerat, animum haberet. Ac neſcio, an in ipſa ea ratione, qua ſex illas cohortes laudat CÆSAR (de *Bello Civ.* III. 93.) aliquid etiam affectationis quodammodo perluceat; tanquam ſi contrariam aliquam ſententiam, qua laus ea alii parti aciei Cæſarianæ tribui conſueviſſet, data opera e mentibus lectorum ſuorum voluiſſet evellere.

ee) Apud PLUTARCHUM in *Cæſare* p. 729. B. & in *Pompejo* p. 656. C. eadem Cæſaris ſententia, excepta poſteriori parte, quæ apud APPIANUM eſt, neſcio, ex *Commentariis*, an ex *Epiſtolis* CÆSARIS, relata legitur. Eadem autem PLUTARCHI loca, & quidquid ille de Pharſalica pugna, ſive in *Cæſaris Vita*, ſive in *Pompeji*, retulit, qui cum his contulerit, quæ de eodem argumento late & enucleate APPIANUS habet; næ is valde ridiculus ſit, ſi, quidquam in tota illa Hiſtoriæ ſuæ parte e PLUTARCHO, non dico *transſcripſiſſe* APPIANUM, ſed vel *quoquo modo in uſum ſuum convertiſſe*, pertinacius adfirmet.

ff) Noſter de *Bellis Civil.* Lib. II. p. 471. C. Στρατιὰ δ' ἦν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πολλῶν ἀμφίλογα εἰπόντων, ἑπομένῳ μάλιστα Ῥωμαίων τοῖς τὰ πιθανώτατα γράφουσι, κ. τ. λ. Et mox iterum *ibid.* D. E. Ὧδε μὲν τοῖς τὰ πιθανώτατα λέγουσι δοκεῖ, μυριάδας ἑπτὰ ἀνδρῶν Ἰταλῶν συμπεσεῖν ἀλλήλοις ἐς μάχην. οἱ δ' ὀλιγωτέρους ἑξακισμυρίων φασίν. (ſic recte Cod. *Auguſt.* pro οἱ δ' ὀλιγωτέρους, ἑξακισμυρίους φασίν.) οἱ δ' ὑπερεπαίροντες, τεσσαράκοντα μυριάδας γενέσθαι λέγουσι. In quibus poſtremis verbis, quoniam in toto eo loco non niſi *de Italicis* quæritur, qui utraque in acie ſteterint; neſcio, an vitioſum ſit τεσσαράκοντα μυριάδας, qui numerus vix cuiquam in mentem poterat venire; videndumque puto, an pro τεσσαράκοντα forte τεσσαρασκαίδεκα, aut alium quempiam numerum, exprimere debuerint librarii.

gg) *Civil.* II. p. 479. B. C. Οἱ μὲν ἐπαίροντές φασὶ, δυσμυρίους ἐπὶ πεντακισχιλίοις· (Sic cum Cod. *Auguſt.* legendum eſt, pro ἀμφὶ πεντακισχιλίους.) ἈΣΙΝΙΟΣ δὲ ΠΟΛΛΙΩΝ, ὑπὸ Καίσαρι τῆς μάχης ἐκείνης στρατηγῶν, ἑξακισχιλίους ἀναγράφει νεκροὺς εὑρεθῆναι τῶν Πομπηίου. Cum quo loco conferatur ille,

ſtem advocavit. *gg)* Is nobiliſſimus Scriptor, certatim plurimis ſuæ proximæque ætatis ſcriptoribus laudatus, *hh) Hiſtoriarum Romanarum* ſeptemdecim, ut SUIDAS *ii)* refert, Libros reliquerat; in quibus civile illud Cæſaris Pompejique bellum, in quo ipſe ſub Cæſaris auſpiciis ordines duxe-

quem paulo admodum ante, *nota ff.* citavimus.

hh) Hunc PLINIUS *Hiſt. Nat.* Lib. VII. Cap. XXX. §. 31. *principem oratorem & civem* vocavit. Eidem VIRGILIUS *Eclogam quartam*, & HORATIUS *Oden I.* Libri II. inſcripſit, quo loco & ejuſdem *Hiſtoriam belli civilis* celebravit poëta. Alia de eodem Auctore teſtimonia, quorum pleni ſunt tantum non omnes ejus ſeculi ſcriptores, ex parte collegit VOSSIUS de *Hiſtor. Latin.* Lib. I. Cap. XVII. p. 80. ſqq.

ii) SUIDAS, voce Ἀσίννιος.

kk) PLUTARCHUS in *Pompejo* p. 657. E. Στρατιώτας δὲ μόνους ἑξακισχιλίους φησὶ πεσεῖν Ἀσίννιος Πολλίων, μεμαχημένος ἐκείνην τὴν μάχην μετὰ Καίσαρος. Idem in *Cæſare* p. 730. A. B. eamdem POLLIONIS auctoritatem adferens, ſimul ex eodem auctore alium locum refert: quem locum quum a SUETONIO pariter (in *Julio*, Cap. 30.) allatum videamus; neſcio, cur non eadem ratione hi, qui PLUTARCHI *Compilatorem* APPIANUM faciunt, etiam SUETONIUM eam citationem PLUTARCHO ſuffuratum eſſe, contendant? Sed deſinant hi tandem, PLUTARCHUM nobis obgannire; atque videant, Polygraphus ille, cujus ſcrinia compilaſſe APPIANUM calumniantur, ſatisne ipſe per ſe cognitum habuerit aut etiam umquam inſpexerit eum, quem citavit, Auctorem? ASINIUM hunc POLLIONEM dico, quem idem ille PLUTARCHUS, qui diſertis verbis eum auctorem teſtatus eſt, adeo ignoraſſe videtur, ut ne quidem, quo ſermone conſcripta fuerit ejuſdem Hiſtoria, compertum habuerit. Nam *latine* conſcriptas fuiſſe ASINII *Hiſtorias*, cum ex aliis rationibus conſtat, tum ex diſerto VALERII MAXIMI teſtimonio, qui eo ipſo loco, (Lib. VIII. Cap. XIII. in *Externis* §. 4.) ubi ad *tertium Librum Hiſtoriarum* ejus provocat, ASINIUM POLLIONEM *non minimam partem Romani ſtyli* appellat: cui accedit Fragmentum illud, ex ejuſdem ASINII *Hiſtoriis* a M. SENECA, *Suaſoria* VI. (p. 41. Ed. *Pariſ.* 1613.) relatum, *quo loco nihil eſſe in Hiſtoriis ejus diſertius*, idem affirmavit SENECA. Atqui PLUTARCHUS, ubi illa Cæſaris verba ex ASINIO POLLIONE retulit, quæ ex eodem apud SUETONIUM allata legimus, ita pergit: Ταῦτα φησὶ Πολλίων Ἀσίννιος τὰ ῥήματα ῬΩΜΑΪΣΤΙ μὲν ἀναφθέγξασθαι τὸν Καίσαρα παρὰ τὸν τότε καιρὸν, ἙΛΛΗΝΙΣΤΙ δ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ γεγράφθαι. *Hæc verba*, ASINIUS POLLIO *memorat*,

rat, in primis accurate erat expositum. Quo minus mirum videri debet, si hujus pariter Auctoris citationem, quem præ ceteris & consulere & sequi debebant quicunque ætate posteriores iisdem de rebus scribere adgressi sunt, communem cum PLUTARCHO habet APPIANUS. *kk)*

LATINE Cæsarem eo tempore dixisse, quæ ipse (Asinius Pollio) *GRÆCE scripsit.*

Cogitanti mihi quidem, ecqua ratione defendi PLUTARCHUS posset, (nollem enim is ego videri, qui ex inconsiderata PLUTARCHI accusatione gloriam aliquam APPIANO captem) venit in mentem, posse fortasse locum illum, sive prava scioli cujusdam sedulitate, sive librariorum hallucinatione, esse corruptum; ut duo illa verba ῥωμαϊστὶ & ἑλληνιστὶ commutare invicem sedes suas fuerint coactæ. Adeoque videndum putaveram, an hoc dixerit PLUTARCHUS: *ASINIUM POLLIONEM Cæsaris illa verba LATINE retulisse; sed simul hoc adnotasse, a Cæsare GRÆCO SERMONE ea fuisse prolata.* Ac fieri quidem potuerat, ut *Græce* illa verba, in Græca potissimum regione tum versans, eloqueretur Cæsar; quemadmodum etiam in ipsa Romana curia *Græce* allocutus esse M. Brutum: καὶ σὺ εἶ ἐκείνων, καὶ σὺ τέκνον? perhibetur, referente SUETONIO Cap. 82. Sed huic rationi refragari omnino videtur ipse SUETONIUS, qui idem illud Cæsaris dictum, de quo quærimus, ex eodem POLLIONE non solum *Latine* retulit, sed etiam ita, ut diserte indicare videatur, totidem plane verbis, adeoque & *Latino sermone*, illud fuisse a Cæsare pronunciatum. Sic enim SUETONIUS: *Quod probabilius*, inquit, *facit ASINIUS POLLIO, -- hoc eum AD VERBUM dixisse referens: HOC VOLUERUNT: TANTIS REBUS GESTIS C. CÆSAR CONDEMNATUS ESSEM*, &c. Superest ergo, ut dicamus, numquam inspectam a PLUTARCHO, ac non nisi ex Græco quodam Scriptore cognitam fuisse eam, ad quam provocavit, POLLIONIS *Romanam Historiam*: nisi forte *Græca* quadam *versione* ejus Libri usus sit, eaque deceptus, eodem sermone librum istum ab Auctore fuisse conscriptum, putaverit. Atque hoc, quod de Græca POLLIONIS versione dixi, probabile quodammodo ex SUIDA fieri possit videri; quum is (voce Πωλίων) *Asinium* quemdam *Pollionem*, genere *Trallianum*, adeoque Græcum hominem, præter alia, *scripsisse*, dicit, περὶ τοῦ ἐμφυλίου τῆς Ῥώμης πολέμου, ὃν ἐπολέμησαν Καῖσαρ τε καὶ Πομπήϊος. In qua relatione si quid veri inesset; cogitare possemus, ab illo *Tralliano Pollione* Librum eum, quem *Romanus* ASINIUS POLLIO ediderat, in Græcam linguam fuisse conversum; atque Græcum illum

12. Denique & AUGUSTI CÆSARIS Ὑπομνήματα, id est, *Commentarios de Vita sua* (quorum *tredecim Libros* ediderat, teste SUETONIO, Cap. LXXXV.) vel *Memoriam Vitæ suæ*, quo nomine eosdem libros SERVIUS advocavit in *Virgilii Eclogam* IX. *v.* 47.) aliquoties ab APPIANO nostro citatos deprehendimus. Primum quidem in historia prœlii Philippensis, quo Brutum Cassiumque Antonius ac Cæsar debellarunt; ubi *Cæsarem*, ait APPIANUS, (*Civil.* IV. p. 653. E.) *in Commentariis suis hoc retulisse, se, quamquam morbo laboraret, somnio admonitum, cavisse eum diem, ne eo die in castris maneret. ll)* Tum vero in *Illyrico Libro* eorumdem *Commentariorum*, his verbis mentionem fecit: *Ac ne in COMMENTARIIS quidem posterioris CÆSARIS, cui AUGUSTO cognomen fuit, de vetustioribus Pannoniorum rebus quidquam reperi. . . . Non enim aliorum res gestas, sed suas duntaxat, memoriæ prodidit. mm)*. Ad eosdem CÆSARIS OCTAVIANI *Commentarios* provocavit Noster, ubi, relato Octaviani ad Perusiam cum Lucio Antonio colloquio, *Hæc*

interpretem a PLUTARCHO cum ipso Romano Auctore fuisse commutatum. — Sed fateor, quæ de *Tralliano* illo *Pollione* apud SUIDAM leguntur, ita esse turbata ac suspecta omnia, ut vix ullam eorum rationem habere debeamus. Nam præter ea, quæ sunt a VOSSIO (de *Hist. Græcis* L. I. Cap. 24. p. 154.) & a KÜSTERO, de erroribus ejus Loci adnotata, etiam illud turbatum atque contortum esse, quod eodem loco *de Timagenis schola* dicitur, *in qua Trallianus ille Pollio Timageni successerit*, facile sibi persuadebit quisquis ea conferre voluerit, quæ de eodem *Timagene* atque ASINIO POLLIONE *Romano* apud L. SENECAM *de Ira* Lib. III. cap. 23. atque apud M. SENECAM *Controvers.* XXXIV. Lib. V. (p. 217. *extrem.*) leguntur

ll) In eodem argumento, ne quid dissimulem, iterum apud PLUTARCHUM eosdem *Augusti Cæsaris Commentarios* citatos video. Sed, utrum oculis suis umquam eos *Commentarios* usurpaverit, nec ne, *Chæronensis Scriptor*? non habeo dicere: *Alexandrinum* nostrum diligenter illos studioseque perlegisse, id quidem, quum duobus locis (vide not. *mm*.

Hæc fere, ait, *fuerunt utriusque verba, quoad ea quidem ex* (Cæsaris) Commentariis, *e quibus sententiam eorum, quæ utrimque dicta sunt, cognovi, in hujus* (Græci) *sermonis vim proprietatemque licuit transferre. nn)* Qui locus etiam eo potissimum notandus est, quod ex eodem discamus, *Orationes* eas, quibus hinc inde, non nimis tamen frequenter, *Historiam* APPIANI ornatam deprehendimus, non tam ex Auctoris ingenio fictas, quam ex earum rerum temporumque, de quibus agitur, monumentis ductas esse. Ac profecto, sicut nemo æquus & intelligens Scriptoris nostri Lector fuerit, quin cum voluptate videat, admirabili quadam ratione ac raro in primis pro ea ætate, qua scripsit APPIANUS, exemplo, in illis *Orationibus* omnem germanæ ac masculæ eloquentiæ vim esse conjunctam, argumentorumque pondera non magis nervosa gravitate, quam lucida simplicitate, exposita; sic etiam puto fore neminem, qui quidquam in iisdem *Orationibus* dixerit reperiri, quod ostentandi magis ingenii scriptum, quam ad erudiendos Lectores & ad accuratam eis ac fructuosam rerum earum, de quibus agitur, notitiam adferendam accommodatum, debeat videri.

& *nn.*) ipse testatum faciat vir honestissimus ac minime gloriosus, non dubitare, opinor, debebimus.

mm) Græca apud HOESCHELIUM, *pag.* 8. *media*, sic leguntur: Ἐν δὲ τοῖς Ὑπομνήμασι τοῦ δευτέρου Καίσαρος, τοῦ κληθέντος καὶ Σεβαστοῦ, παλαιότερον μὲν οὐδὲν, οὐδ᾽ ἐν τοῖςδε περὶ Παιόνων εὗρον. ... Οὐ γὰρ ἀλλοτρίας πράξεις ὁ Σεβαστὸς, ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ συνέγραφεν. *Latina*, ex P. CANDIDI versione, exhibentur in *Henr. Stephani Edit.* p. 762. col. b.

nn) Hæc sine dubio sententia est verborum APPIANI, quæ *Civil. Lib.* V. p. 697. D. in hunc modum leguntur: Ταῦτα μὲν ἔλεξαν ἀλλήλοις, ὡς ἐκ τῶν Ὑπομνημάτων ἦν ἐς τὸ δυνατὸν τῆσδε τῆς φωνῆς μεταβαλεῖν, τεκμαιρομένῳ (scil. ἐξ αὐτῶν τῶν Ὑπομνημάτων) τῆς γνώμης τῶν λελεγμένων. Quæ verba, ad sensum, non male hoc modo expressisse GELENIUS videtur: *Hæc propemodum utriusque verba in Commentariis eorum temporum invenio.* Vetus Interpres, suo more: *Hæc inter se locuti sunt, velut e commentariis quibusdam referentes elata voce, quoad licuit, quæ dicturi fuerant ex animo prius meditati.* p. 370. Edit. *Mogunt.*

VI. In horum itaque Scriptorum numero, quos Auctores habuisse APPIANUM ex mentione eorumdem, non sane ostentationis causa, sed velut aliud agendo, ubi res poscebat, a Scriptore nostro injecta, discimus; in illorum igitur numero Auctorum nullus est, quin vel æqualis fuerit eis temporibus, atque etiam ipse interfuerit rebus eis, de quibus agitur, vel saltem ætate proximus & antiquissimus Auctor fuerit, qui eis de rebus scripserit. Ac posset quidem, si id nunc agere nobis vacaret, longa dehinc disputatio institui de reliquis, quos, præter hos ab ipso nominatim citatos, secutus esse Auctores APPIANUS putandus sit. oo) Sed illud quidem & altioris indaginis est, neque ad eam rem, cujus causa potissimum hæc tota pars disputationis nostræ a nobis

oo) De THUCYDIDE, quem *Civil.* II. p. 452. B. citatum legimus, nihil dixi; quia ad hujus auctoritatem non sane in aliqua historiæ Romanæ parte provocavit Noster, sed eo loco, ubi non nisi de usu nominis, *Epidamni*, agebatur; quo nomine a THUCYDIDE eamdem urbem appellatam refert Noster, quam Romani vulgo DYRRACHIUM vocabant. — *Fragmentum* XXVIII. atque XXIX. apud URSINUM p. 370. sq. quæ ex *Numidico* APPIANI *Libro* decerpta sunt, ex SALLUSTII *Jugurtha* sumta esse, ac partim ad verbum fere ex eodem translata, monuit URSINUS, in *Notis* ad ea *Fragmenta* p. 125. sq. Quod quemadmodum minime male ab URSINO observatum videbitur ei, qui cum *Fragmento* XXVIII. SALLUSTII *Jugurtham* Cap. 102. & cum *Fragm.* XXIX. eumdem *ibid.* Cap. 103. 105. & 108. contulerit; sic nemo facile fuerit, qui male in ea re APPIANUM fecisse, aut non satis probatum Auctorem secutum esse, dicat. Sed ex ipso tamen *Fragm.* XXVIII, tum vero maxime ex alio ejusdem *Numidici* Libri *Excerpto* quod apud VALESIUM p. 561. his verbis legitur: ὅτι Μέτελλος Βαγαίων ἀνῄρει τὴν βουλὴν ὅλην, κ. τ. λ. (collato SALLUSTIO l. c. cap. 69) satis apparet, non unum SALLUSTIUM in ea parte *Historiarum* suarum Auctorem habuisse APPIANUM. — Ceterum de *Thucydide* atque *Sallustio* non abs re erit, hoc loco adferre, quæ CÆLIUS SECUNDUS CURIO, cum APPIANUM a GELENIO *Latinitate donatum* ederet, in *Epistola Dedicatoria* opportune adnotavit; cum, *Certum est*, inquit, APPIANUM *THUCYDIDIS ac SALLUSTII filum & rationem sibi proposuisse: atque utriusque religiosam dictionem*,

ſuſcepta eſt, magnopere neceſſarium. Ex his ipſis interim, de quibus jam dictum eſt, Scriptoribus probabili admodum ratione *de Auctorum ſelectu*, quos in conſcribendis Hiſtoriis ſuis ſecutus fuerit APPIANUS, judicium ferre licebit. Illud unum præterea hoc loco, ubi de *Auctoribus quos habuerit* APPIANUS quærimus, ad conficiendum id, cujus cauſa hanc inſtituimus quæſtionem, debebimus conſiderare: *IN ILLIS APPIANI LIBRIS, DE QUIBUS, QUIN GENUINA SINT, NULLUM DUBIUM EST, clara ne veſtigia aliqua deprehendantur, e quibus appareat, etiam PLUTARCHO Auctore in ſuis hiſtoriis uſum eſſe Noſtrum?*

Ac non jam quæro, *ad verbum ne ac ſyllabatim*, quod a quibuſdam Scriptori noſtro objectum vidimus, PLUTAR-

immortalemque velocitatem, imitari voluiſſe.

Ex T. LIVIO multa paſſim deſcripſiſſe APPIANUM, contendit DUKERUS, ad LIVII Librum XXXVI. Cap. 42. (Edit. *Drakenb.* Tom. IV. p. 1090.) ubi, cum emendationem quamdam Auctoris ſui propoſuiſſet DUKERUS, *Confirmat*, inquit, *hanc conjecturam Appianus, qui ſine dubio hoc quoque, ut alia, ex Livio deſcripſit.* Ac non vereor, ne magnam virorum doctorum reprehenſionem incurſurus foret APPIANUS, ſi quam plurima ex *Patavinis* illis voluminibus in ſuas *Hiſtorias* tranſtuliſſe deprehenderetur. Sed, verum ſi quæras, in vetuſtioribus rebus (qualis ea fuit, de qua ibi agitur, quæ bello adverſus Antiochum Man. Acilio Coſ. A. U. 563. geſta eſt,) quæ *Livianæ* narrationi conſentientia habet APPIANUS, ea non continuo ex ipſius LIVII voluminibus, ſed ex iiſdem potius, aut conſentientibus cum his, e quibus ſua LIVIUS hauſerat, *Annalibus illorum temporum*, de quibus agitur, hauſiſſe putandus eſt: quemadmodum etiam, ubi diſſentit a *Patavino* Scriptore *Alexandrinus* noſter, non hunc continuo erroris condemnandum perſpecte cenſuit eruditus LIVII Editor, ARN. DRAKENBORCHIUS; ſed in eis rebus potius exiſtimandum eſſe monuit, *alios Annales* LIVIUM, *alios* APPIANUM *eſſe ſecutum*; (*Drakenb. ad Livium* Lib. XXXVII. Cap. 30. §. 1. Tom. V. p. 65. & ad Libr. *eumd.* Cap. 40. §. 8. p. 87.) atque etiam alibi, (ad Lib. XXXVIII. Cap. 37. §. 6. Tom. V. p. 229.) ubi cum LIVIO pugnare videbatur APPIANUS, conciliare inter ſe duos Scriptores idem DRAKENBORCHIUS haud infelici conatu tentavit.

CHUM, ne umquam quidem laudato ejus nomine, in eorum librorum aliquo exſcripſerit APPIANUS? Quod quidem ſi oſtendi poſſet; fateor, me non videre, quo pacto, qui id ſibi permiſerit, *Plagii crimine* poſſet abſolvi: quamquam, ſi modo non puerili quadam ratione id feciſſe, ſi ita callide PLUTARCHI verba ſuis intexuiſſe, deprehenderetur APPIANUS, ut apte ſaltem cohærerent omnia, neque nimis facile diſcerni ab APPIANI ſtilo poſſent panni aliunde adſuti; tum ſane plurimum adhuc abeſſe hujuſmodi genus plagii videri deberet ab eo perquam puerili inſtituto, quo illud *Parthici Libri* monſtrum in lucem editum videmus. Sed nimirum hanc de PLUTARCHO quæſtionem, *utrum eo Auctore uſus ſit ALEXANDRINUS noſter?* ita a nobis moveri intelligitur, ut, ſi *unius Plutarchi auctoritatem ſubinde in Hiſtoriis ſuis ſecutus eſſe* deprehendatur APPIANUS, pro *mediocri admodum* & exiguæ auctoritatis Scriptore habeam atque ipſe denunciem Noſtrum; qui cum e fonte haurire licuerat, proximo quoque rivo fuiſſet contentus; atque ut porro, ſi in iis rebus, quæ ex ejuſdem PLUTARCHI auctoritate, in Hiſtorias ſuas tranſtuliſſe APPIANUS deprehendatur, *ne nomen quidem Scriptoris, SIBI ÆQUALIS, cui ſua debuerit, laudavit*, non minus ultro equidem concedam, recte *alienorum laborum fucum* fuiſſe appellatum.

VII. Jam vero conſentaneum videri debebat, ut hi, qui, *e PLUTARCHO plurima ſua vel ad verbum deſcripſiſſe APPIANUM, vel ſaltem in ſuum uſum convertiſſe*, non deſinunt clamare, exemplis non nullis ſatis claris atque planis accuſationem illam ſuam confirmarent. Ac aſſidue equidem ea exempla atque teſtimonia apud accuſatores APPIANI requirens; non ſine ſumma admiratione, univerſos, cognovi, adeo confeſſum ſeſe reum habere, exiſtimaſſe, ut ne verbum quidem, ſive confirmandæ accuſationis cauſa, ſive convincendi rei, adjiciendum putarint. Nimirum omnes id ipſum, quod primum omnium in quæſtionem dubitationemque ad-

duci debebat, pro confecto atque indubitato sumserant, *Parthicum illum Librum satis superque* Plagii arguere convincereque APPIANUM. Quo posito, jam satis argumenti iisdem videbatur, si qua in re APPIANI narratio in reliqua sua Historia cum eis, quæ de eadem re PLUTARCHUS habet, quodammodo consentiret; ut non amplius dubitandum esse judicarent, quin in ea re PLUTARCHO Auctore usus fuerit APPIANUS. Quod genus argumentandi, atque mira sane ratio quæstionem hanc *de PLAGIO, cujus reus agebatur APPIANUS*, judicandi, quum mihi in eos potius judices convenire videretur, qui insontem reum incognita & indicta causa condemnare secum decrevissent, quam in hos, qui sine ira & studio, sic ut ratio & jus & æquitas postularet, quæstionem illam instituerent; cœpi ipse cum APPIANO PLUTARCHUM eis in locis, quibus de eisdem rebus agunt ambo Scriptores, sedulo conferre. Ac fieri quidem potest, ut fallar, ut nondum singula satis accurate inspexerim atque expenderim; sed mihi ad hunc quidem diem, non modo lineam nullam, quam e PLUTARCHO *descripsisse* convinci APPIANUS possit; sed ne unicum quidem APPIANI locum, ex quam plurimis, quos studiose conquisivi, deprehendere contigit, de quo cum aliqua rationis aut veri specie affirmari contendique possit, eum locum ex PLUTARCHO ab APPIANO in suam Historiam esse translatum, aut in ea re PLUTARCHI auctoritatem unice secutum esse Nostrum. Quare tantisper, donec nobis contrarium planis atque perspicuis documentis fuerit demonstratum, hoc pro *certo atque perspecto* sumere, ex communis juris præscripto, licebit: *In illis APPIANI libris, de quibus, quin genuini sint, nullum dubium est, vestigium nullum deprehendi, ex quo appareat, aut certa quadam ratione affirmari possit, PLUTARCHO Auctore usquam in suis Historiis usum esse APPIANUM.*

VIII. Hæc cum sint *de Auctoribus* dicta, quos in conscribendis Historiis suis APPIANUS adhibuerit; nunc, quæ

de Ratione, qua horum ſcripta in uſum converterit ſuum, monenda ſuperſunt, ea paucis, quatenus ad id de quo quæritur ſufficiat, expediemus. Nimirum, quod ſi ex probatis illis & antiquis Romanæ hiſtoriæ fontibus, e quibus ſua hauſiſſe tantiſper putandus erit APPIANUS, dum contrarium fuerit oſtenſum, longiora ſubinde loca ad verbum deſcripſiſſe deprehenderetur; ſi id commoda quadam ratione fecit, ſi luculento ordine, atque ita, ut apte cuncta cohæreant, res quasque digeſſit; non ſane ob eam rem *FUCUS alienorum laborum*, per vituperium, vocari merebatur; ſed *cum melliferæ* potius *aviculæ* ingenua ac ſolerti & laudabili *aſſiduitate comparanda* Scriptoris noſtri *induſtria* videri debebat. Ac, quod Nomina eorum Auctorum, quos excerpſit, non in quaque Hiſtoriarum ſuarum particula ſigillatim & accurate adſcripſerit; id nos quidem, quippe noſtro quodam incommodo factum, qui ſcire averemus, quid ex quoque Auctore deſumtum fuiſſet, dolere poſſemus: neque tamen idcirco culpandus magnopere APPIANUS fuerat futurus, nedum *Plagii* arguendus; quippe qui ipſe in *Præfatione* Operis ſui non aliud ſibi meritum tribuit, niſi id ipſum, quod illas rerum Romanarum Hiſtorias, ab aliis permultis, tam Græcis, quam Latinis, Scriptoribus expoſitas, in hunc potiſſimum ordinem, qui ipſi peculiarem aliquam & commoditatem & ſuavitatem utilitatemque videbatur Lectori allaturus, digeſſerit. Atque ipſam illam admirabilem APPIANI artem, quam in ordinanda digerendaque ampliſſima univerſæ hiſtoriæ Romanæ materia demonſtravit, luculentiſſimamque rationem, qua modicis quibuſdam voluminibus infinitum pæne argumentum incluſit, quisquis conſiderare ac paulo æquiore animo æſtimare voluerit; næ is, dubium non eſt, quin, ſi vel omnes illi Auctores, e quibus ſuum opus congeſſit APPIANUS, integri etiamnum noſtris in manibus verſarentur, nihilo ſecius judicaturus eſſet, ſingularem quamdam gratiam

ab omnibus Romanæ hiſtoriæ ſtudioſis Scriptorem noſtrum commeruiſſe.

IX. Jam vero, quod in antiquioribus Scriptoribus, ſine reprehenſione ac citra Plagii culpam, facere potuerat APPIANUS, id eum ne in his quidem ſibi permiſiſſe, facile oſtendi poteſt Nam primum, quum in eorum Auctorum numero, quibus APPIANUS uſus eſt, POLYBIUS ſit; de cujus Hiſtoriis magna pars ad noſtram ætatem pervenit; e quo eodem Scriptore Noſter, ſi quidem ei ſolenne fuiſſet ex ſuis Auctoribus majores quasdam minoresve lacinias, non laudato Auctoris nomine, ſuis hiſtoriis intexere, eadem ratione vel in primis multa in ſua transferre ſcrinia debuerat; ex eodem igitur POLYBIO *nihil quidquam* in ulla Hiſtoriarum ſuarum parte *ad verbum deſcripſiſſe* ALEXANDRINUS noſter deprehenditur. Tum vero quod ad eos APPIANI *Auctores* attinet, quorum ad nos monumenta non pervenerunt; in illis non magis ei placuiſſe *rationem eam*, quæ ei exprobrari ſolet, *ad verbum alios deſcribendi*, neque eam rationem usquam ab APPIANO, in iis quidem Libris, qui vere ei tribuuntur, eſſe adhibitam; id quidem ſatis ſuperque unumquemque ſtudioſum, nec plane imperitum, Scriptoris noſtri Lectorem ipſe *ſtilus* ejus, *dictionisque ac narrationis totius forma ac color* poterat condocere. Nam quod ſi variorum Auctorum varium ſtilum ac dicendi habitum ſuæ immiſcuiſſet intexuiſſetque narrationi; fieri plane non potuerat, quin ſimile quidpiam ejus rei APPIANO accidiſſet, quam de ſua ſcriptione ZONARAS fatetur, cum in *Præfatione Annalium* ſuorum, *Dictionem*, inquit, *eſſe variam, nec per omnia ſui ſimilem, nemo miretur: aut culpet orationem, aut me ejus auctorem. Cum enim hiſtoriam ex variis Scriptoribus, veluti ſtipem, colligere me oporteat; in multis, illorum & dictione & compoſitione utendum erit. (Pag. 6. Edit. Pariſ.)* Atqui APPIANI ſtilus, dictionisque color & habitus, ſicuti *ſuus* eſt Scriptori noſtro *atque proprius*; quem quidem ſti-

lum a PLUTARCHO præsertim minime necesse habuerat mutuare, neque cum hujus genere dicendi commutatum vel ipse APPIANUS voluisset, vel APPIANI lectores magnopere cupere debebant; sic, in omnibus Historiarum ipsius partibus, atque etiam in deperditorum Librorum Fragmentis, ita *æquabilis* ac per omnia, quoad rerum varietas tulit, *similis sui* deprehenditur, ut in iis quidem Libris, qui nemine dubitante APPIANUM Auctorem habent, attento cuivis Lectori non possit non apparere, nihil usquam alieni, nihil in quo ille nativus atque proprius APPIANI dicendi color desideretur, esse admixtum.

X. Hisce, *de Fontibus, e quibus sua hausit APPIANUS*, itemque *de ratione, qua suis usus est Auctoribus*, præmissis; jam, ad evincendum luceque clarius patefaciendum id, cujus causa potissimum illa a nobis præparata sunt, scilicet, *a cujuslibet potius sive inepti Scioli temeritate, sive Librarii lucro inhiantis libidine, quam a gravissimi Scriptoris nostri erudita innocentissimaque manu, PARTHICI illius LIBRI COMPILATIONEM esse profectam*, nihil aliud denique superest, nisi ut ipsum illum Libellum, cujus ob flagitium immerito APPIANO Plagii crimen impactum est, propius quodammodo cognoscendum Lectoribus nostris demus, atque totius illius *Compilationis formam rationemque* paulo enucleatius sub eorum adspectum ponamus. Quod brevissimis quidem, quoad fieri poterit, verbis, ad finem quum properet oratio, sumus facturi.

I. Primum igitur, *Exordium* quod attinet Libelli; quum in quoque eorum Librorum, quo populi alicujus res, quas cum Romanis habuerunt, exposuit APPIANUS, ab hoc incipere constanter consueverit, quod ipsa etiam ratio postulabat, ut ejus populi, de quo agebatur, præviam aliquam notitiam Lectori adferret, ac de origine ejus gentis, siquid de ea memoratu dignum dicendum haberet, de ejus sedibus, de superioribus ejusdem fatis, denique de statu, quo fuerit

fuerit ille populus eo tempore, quo primum bellis misceri cum Romanis cœpit, nonnulla in ipso Libri Exordio exponeret; *Parthicus* hic liber unus est ex omnibus, qui APPIANO tribuitur, in quo ne vestigium quidem ullum earum rerum occurrat. Sed nimirum *Exordii* loco nihil aliud ibi legitur, nisi lacinia quædam, ex *Syriaco* APPIANI libro, (pag. 120. A. B. C.) ubi in *Parthorum* mentionem ille inciderat, huc transscripta. Quum APPIANUS autem, ubicunque ordinis aut perspicuitatis ratio postulabat, ut ea, de quibus alio loco dixerat vel dicturus erat, sive brevibus verbis repeteret, sive in transcursu tangeret, numquam non ad eum locum ablegaverit Lectores suos, quo vel antea de ea re dixisset vel deinceps fusius esset dicturus; hoc loco nullum indicium adjecit Compilator, ex quo suspicari posset Lector, laciniam eam esse ad verbum ex APPIANI *Syriaco* descriptam. Nimirum APPIANI stilo, qui in ipso compilationis illius initio conspicuus esset, capere Lectores voluisse videtur callidus homo, ut ad APPIANUM auctorem referre hanc totam scriptionem ne dubitarent: verendum autem erat, ne non solum in eam dubitationem inciderent Lectores, si scirent, ex alio APPIANI libro totum illud Fragmentum esse ad verbum descriptum; sed etiam, ne quam maxime in eadem confirmarentur, (quemadmodum mox videbimus) si ipsum locum *Syriaci* libri, unde illa lacinia decerpta est, inspexissent. Sed ne non modo calliditatem suam, verum etiam rusticam plane imperitiam, jam inde ab initio suæ compilationis proderet Homo noster; initium totius Libri, qui nullo modo cum fine præcedentis alicujus libri connexus erat, ecce, ab his verbis facit mirus ille Artifex: Μετὰ ΔΕ τοὺς ἐκ Πομπηΐυ κ. τ. λ. *Post eos AUTEM &c.* Neque tamen incommodo Lectorum APPIANI accidit, quod ea lacinia ex *Syriaco* libro in compilatione ista repetita sit; quoniam ex eadem lacinia, quippe e meliori APPIANI Codice pluribus abhinc seculis transscripta, mendæ nonnullæ, quæ Scriptoris nostri Exem-

plaria in *Syriaco* Libro occuparunt, tolli commode possunt. *pp)*

2. *Sub finem* illius *Exordii*, post verba ἀσχολυμένων ἔτι Ῥωμαίων ἐς τὰ ἐσ' ἀλλήλυς ἐμφύλια, cum in *Syriaco* Libro illis verbis hæc subjecta essent, ἀλλὰ τάδε μὲν ἐντελῶς ἐν τῇ Παρθικῇ συγγραφῇ λέξω: horum loco, ut transitum sibi ad PLUTARCHI narrationem *de Crassi in Parthos expeditione* pararet, hæc verba a Compilatore nostro adjecta legimus: Καὶ ἔπραξαν μὲν οὐδὲν μέγα, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου, λῃστεύουσι μᾶλλον ἢ πολεμοῦσιν ἐοικότες. Ἀλλὰ τάδε μὲν ὕστερον γενόμενα τῇ Κράσσου κακοπραγίᾳ τε καὶ συμφορᾷ, προαγαγούσῃ αὐτοὺς, (hæc enim lectio, ex *Augustano* Codice, restituenda est homini, ubi, quæ *Impressi* habent, prorsus turbata sunt) ἐς θράσος ἀμήχανον, ὑπὸ Ἀντωνίυ συνεστάλη. Quo assumento, quod suo ex ingenio homo noster adjecit, & ignorantiæ, & astutæ simul impudentiæ, nescio, utrius magis; sed utriusque certe satis luculentum documentum dedit. Dixerat scilicet in *Syriaca* Historia APPIANUS, „ se ea, quæ *Crasso*, quæ *Bibulo*, quæ *Saxa*, Syriam provinciam administrantibus, a Parthis gesta sint, *copiose & accurate* (ἐντελῶς) in *Parthico* Libro esse expositurum." Atqui quæ post Crassi interitum, *Bibulo* Syriæ Proconsule, & præsertim, quæ deinceps, *Saxa*, Antonii legato, eamdem provinciam tenente, a *Parthis* adversus Romanos gesta sunt; de iis utique in *Parthico* Libro, pro instituta APPIANI ratione, proprius accurate dicendi locus erat; eoque etiam magis,

pp) Cum in *Syriaco*, p. 120. A. in *impressis* vitiose legatur . . . ἐπέμφθη Γαβίνιος μετὰ στρατιᾶς καὶ πολέμου ὁρμῶν. καὶ Μιθριδάτης μὲν κ. τ. λ. poterat quidem ille locus ex *Augustani* Codicis lectione, satis commode, sic emendari: ἐστέμφθη Γαβίνιος μετὰ στρατιᾶς. Καὶ πολεμεῖν αὐτὸν ὁρμῶντα Μιθριδάτης μὲν κ. τ. λ. Sed ex hac *Parthica* Compilatione videtur locus ille sic restituendus: Καὶ ἈΡΑΨΙ πολεμεῖν αὐτὸν ὁρμῶντα, aut etiam, omisso verbo πολεμεῖν, legendum esse, καὶ ἐπὶ Ἄραβας αὐ-

quod Saxæ tempore Parthi, *Labieno* duce in Syriam irrumpentes, ejecto *Saxa*, eodemque in Cilicia profligato & occiso, ipsam Asiam usque ad Joniam invaserant. Conf. LIVIUS, *Epitome* CXXVII. DIO CASSIUS Lib. XLVIII. Cap. 24-26. VELLEJUS PATERCULUS Lib. II. Cap. 78. Jam vero quum neque eorum, quæ *Bibulo* Syriam administrante a Parthis gesta fuissent, neque *Saxæ*, Syriæ Præfecti, mentionem ullam apud PLUTARCHUM suum invenisset Compilator noster, neque vero aliunde quidquam de iis rebus cognitum haberet: non modo in ea parte compilationis suæ, qua illarum rerum historia, ex APPIANI quidem consilio, exponi debebat, ne uno quidem verbo vel *Bibulum* vel *Saxam*, aut quid adversus hos gesserint Parthi, commemoravit; verum etiam multo ante cavere callidus homo voluit, ne illo loco aliquid earum rerum vel exspectarent vel quærerent Lectores. Quo consilio, jam in eorum verborum locum, quibus promiserat APPIANUS, sese de rebus a Parthis adversus Romanos, sub *Bibulo*, atque dein sub *Saxa*, gestis in *Parthico* Libro accurate esse dicturum, Veterator noster non erubuit, hæc potius verba APPIANI menti atque consilio satis clare testificato ex adverso repugnantia, reponere: *sed nihil quidem magni, aut quod vel memoria dignum sit, gesserunt; quippe prædonibus magis, quam bellum gerentibus hostibus, similes.* (Confer, quæ infra *num.* 5 observaturi sumus.)

3. Jam ab illo Exordio, quod partim ipsi APPIANO subreptum, partim etiam contra planam ejus sententiam oppido adulteratum vidimus, *ad Crassi Expeditionem contra Par-*

τὸν ὁρμῶντα Μιθριδ. κ. τ. λ.

Mox in verbis sequentibus nomen Parthorum Regis rectius Ὀρώδης, ut est in *Parthico* Libro, quam Ἡρώδης, scribitur.

Eadem pag. 120. B. post verba ἀντὶ Παρθυαίων ἐπὶ Ἀλεξανδρέας ex *Parthico* Libro, addendum videtur verbum ὁρμῆσαι. — *Ibid.* pro verbis, ἘΠΙ ΤΩ, ἄνευ ψηφίσματος ἐς Αἰγυπτον ἘΜΒΑΛΕΙΝ, ex Codicis *Augustani* in *Parthico* Libro Lectione, in *Syriaco* etiam, omissis verbis ἘΠΙ ΤΩ, reponendum est ἄνευ ψηφίσματος ἐς Αἴγυπτον ἘΜΒΑΛΩΝ.

thos, cujus historiam e PLUTARCHO totam exscripsit, transiturus Compilator; quum ea, quæ apud PLUTARCHUM præcesserant, in brevius contrahere vellet; turpiter rursus, cum imperitiam suam inscitiamque, tum vero etiam negligentiam, prodidit. Primum enim, *Cæsaris petitionem consulatus* cum *petitione Crassi & Pompeji*, quæ in quintum annum post Cæsaris petitionem inciderat, (quam eamdem non minus PLUTARCHUS ipse in eadem *Vita Crassi*, p. 551. C. D. & *ibid.* E. F. quam APPIANUS *Civil.* II. p. 432. sq. & *ibid.* p. 437. C. D. E. *qq*) satis accurate a Cæsaris petitione distinxerat) confundens atque miscens homo noster, *Cæsarem Pompeji & Crassi competitorem fecit*. (Vide pag. 134. extr.) Deinde, quoniam PLUTARCHUS, de Cæsaris petitione Consulatus & de priori Triumvirorum conspiratione verba faciens, *Ciceronem* cum Catulo & Catone nominaverat, tamquam viros qui libertatem reip. contra paucorum dominationem defendere solerent; nunc idem Compilator noster, turbans alioque rapiens omnia, *CICERONEM*, ait, *cum Catone adversatum esse Pompejo Crassoque consulatum illum petentibus*. (Vid. p. 135. A.) Illud autem neque a PLUTARCHO, neque ab APPIANO, aut ab alio quopiam Scriptore, umquam proditum est; atque falsum esse, ex eo satis apparet, quod constet, eo ipso tempore amicitiam Pompeji Crassique coluisse CICERONEM; qui etiam ipse scribit, se per id tempus,

qq) Qui ea Auctoris nostri loca conferre voluerint, eis hasce ex *Augustano Codice* enotatas Emendationes non ingratas spero futuras. *Pag.* 432. A. pro ἐπεὶ μένω, lege, ἐπὶ μέν τι, *per aliquod tempus.* *Ibid.* C. στρωμάτων οὐχ ἑτοίμων, lege, ἑτοίμων. *Ibid.* διόμενος τρέψαι, lege, ἐπιτρέψαι. *Ibid.* E. φθάνω δ' αὐτὸν, lege, φθάνοντο δ' αὐτῶν. *Pag.* 433. A. τὰς χεῖρας ἀλλήλας ὑπερφαλίζον, lege, συνηράνιζον. — *Pag.* 437. C. καὶ σπενδοῖς ἐς ἅπαντα, lege, ἐς ἅπαντας. *Ib.* Καίσαρι δ' ἐς ἡγεμονίαν, lege, ἐς τὴν ἡγεμονίαν. *Ibid.* D. pro corrupto ἐψηφισθῆναι, quod religiose e prioribus Editionibus TOLLIUS etiam conservavit, lege ἐπιψηφισθῆναι. *Ibid.* D. τῶν ἀμφ' αὐτοὺς ἔριδες, lege, τῶν δ' ἀμφ' αὐτ. ἔριδ. *Pag.* 438. A. πολλά τε ἄλλα ἀπαίσια; adde, ἐγένετο. *Ibid.* pro Παρθυίνη, lege, Παρθυήνη.

rr) Sic, (ut statim ex principio

(ne scilicet vel Triumviros vel Senatum offenderet,) *a curia & ab omni parte rei publicæ sese subtraxisse. Ad Q. Fratrem* Libr. II. Epist. VI.

4. Post infelicem hunc, quem diximus, transitum, mox (pag. 135. lin. 3.) inde ab illis verbis, Καὶ ἐπέδοσαν Καίσαρι μὲν ἄλλην πενταετίαν, ipsissima PLUTARCHI verba, quæ in *Vita Crassi* p. 552. C. leguntur, paulatim incipit adhibere Compilator: qui, si impensius paulo callidus fuisset, aliquanto etiam ulterius potuerat APPIANI verbis uti; iis, quibus ipse Scriptor noster eamdem provinciarum inter Pompejum Crassumque sortitionem, ac profectionem Crassi ad bellum Parthis inferendum, exposuit. *Civil.* Lib. II. p. 437. extr. & sq. Tum vero, abhinc verbis οἵ τε γὰρ πολλοὶ Πομπήϊον, quæ eodem loco p. 135. A. proxime sequuntur, *tota Crassianæ expeditionis Historia*, quæ usque ad p. 155. E. perducitur, ex PLUTARCHO, (inde a pag. 552. D. usque ad finem *Vitæ Crassi* p. 565. B.) *plane* AD VERBUM transscripta est. Nam quamquam in hac eadem compilatione satis multa occurrunt, a PLUTARCHI verbis, prout ea in vulgatis hujus Scriptoris Exemplaribus occurrunt, haud parum discrepantia; totum tamen discrimen non nisi in singulis vocibus aut brevibus phrasibus inest, quæ librariorum culpa negligentiaque, mox in ipsa hac *Parthica* compilatione *rr)*, mox etiam in

hujus Historiæ exempla quædam depromam,) quod pag. 135. B. post verba, ὡς μόλις, omissa sint illa, quæ PLUTARCHUS adjecit, ἐν ἀλλοτρίοις καὶ πολλοῖς, sine quibus sententia orationi vix constabat; id quidem, vereor, ne injurius essem in Compilatorem hujus Libri, si consulto ab eo factum esse judicarem. Sed per festinationem negligentiamque, sive ipsius Compilatoris, sive potius posteriorum Librariorum, omissa illa verba putanda sunt: quemadmodum & alibi verba hæc, Τούτων ἦν Κάσσιος, ὁ ταμίας· quæ PLUTARCHUS p. 554. D. habet, quamquam ea in impressis Exemplaribus *Parthicæ* hujus compilationis (p. 138. B.) frustra quæras, non tamen ipsius primi Compilatoris culpa omissa sunt, sed subsequentis alicujus Librarii, negligentia; in *Augustano* autem Codice non minus,

PLUTARCHI Editionibus, ſive omiſſæ ſunt, ſive corruptæ. Atque bona quidem PLUTARCHI fortuna ita evenit, ut plurimis in locis multo etiam emendatiora ſint Compilationis hujus Exemplaria, quam ipſarum PLUTARCHI *Vitarum* Editiones: quo fit, ut probæ haud paucæ Lectiones, quæ illi Auctori librariorum Editorumve negligentia perierunt, eidem legitimo domino ex Compilatoris noſtri furto reſtitui poſtliminio poſſint debeantque. *ss)*

5. Ad finem perducta Craſſi hiſtoria, ſequitur (inde a pag. 155. extrema) *altera hujus Parthicæ Compilationis Pars*, qua *Antonii bellum Parthicum* continetur. Ea pars incipit ab iis rebus, *quæ*, cum Parthi, Labieno & Pacoro ducibus,

quam apud ipſum PLUTARCHUM, leguntur. Iterum, ubi p. 135. B. poſt verba ἤκιστα κομπαστὴς in *impreſſis* ſequitur importunum verbum ἦν, quod apud PLUTARCHUM non invenitur; idem verbum ab *Auguſtano* etiam Codice recte abeſt. Pag. 156. A. poſt verba ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, idem *Auguſtanus Liber*, quatuor verba, καὶ μέχρι Φοινίκης προῆλθε, quæ eo loco apud PLUTARCHUM p. 929. C. inſerta leguntur, eodem prorſus modo expreſſa habet. Eadem pag. 156. B. verbis αὐτὸς δὲ χαριζόμενος Codex ille, recte, ſicut PLUTARCHUS, vocem Καίσαρι inſertam habet. Eademque ratione ſæpius alias, *emendatiorem* iſtum *Codicem* ſi inſpicias, nullum inter Fragmentum hoc *Plutarchianum*, atque inter ipſa PLUTARCHI Exemplaria, diſcrimen apparet.

ss) Speciminis loco videamus, *a media pagina* 552. apud PLUTARCHUM, qua initium hujus fragmenti continetur, *uſque ad finem ejuſdem paginæ*, quot ſphalmata, quæ PLUTARCHI *Exemplaria* occuparunt, hujus Compilationis opera tolli poſſint. Igitur primum, ubi apud PLUTARCHUM p. 552. C. eſt, Καίσαρι μὲν ἄλλην ʼΑΠΕΔΟΣΑΝ, lege ex hac *Parthica* compilatione, ʼΕΠΕΔΟΣΑΝ. *Ibid.* D. quum ſit: Ἦν δὲ ʼΟΥΚ ʼΑΚΟΥΣΙΟΣ ὁ κλῆρος ἅπασιν mihi pæne nullum dubium eſt, quin, quod apud noſtrum hominem (p. 135. A.) legitur, ʼΑΣΠΑΣΙΟΣ, potius PLUTARCHO debeatur, eique Auctori reſtituendum ſit. *Ibid.* ad verba, πολλὰ ΚΑΙΝΑ καὶ μειρακιώδη, HENR. STEPHANUS monuit, ex *Parthico* Libro ibi reponendum eſſe KENA. Neſcio tamen, an rectius retineatur KAINA, *MIRA multa, ac juvenilia. Ibid.* E. ΠΑΡΟΙΚΟΣ πόλεμος. Lege, cum noſtro Compilatore, ΠΑΡΘΙΚΟΣ. *Ibid.* ὅτι πρὸς τοῦτο Κράσσος ʼΕΠΤΟΗΤΑΙ. Lege, cum noſtro homine, ʼΕΠΤΟΗΤΟ. *Ibid.* F. pro συμπροπέμψαι, lege, συμπροπέμψαι. *Ibid.*

Syriam totamque pæne minorem Asiam occupassent, *a Ventidio, Antonii legato, gesta sunt*, dum ipse Antonius adhuc vel civilibus turbis distineretur, vel voluptatibus cum Cleopatra indulgeret. Tum vero, a pagina 157. D. usque ad finem totius libelli, *ipsius Antonii adversus Parthos Expeditio* exponitur. Ac de hujus quidem *Antonianæ expeditionis historia* nihil aliud magnopere habeo quod moneam, nisi quod tota quanta e PLUTARCHI *Vita Antonii*, paucissimis hinc inde vel omissis vel contractis, aliis non nisi per librariorum errorem mutatis, transscripta sit. *tt)* Unum tamen exemplum infra adponere liceat, *uu)* ex quo appareat, quam *imperita* etiam *ineptaque scrupulositate* Antonii illa historia ex PLUTAR-

in fine: σιωπῇ δι' αὐτῶν ΠΡΟΣΙΟΥΣΙΝ. Lege cum nostro, ex *Augustano* Codice, ΠΡΟΪΟΥΣΙΝ. Quare, si eo potissimum consilio H. STEPHANUS operam illam suscepisset *Parthici* hujus Libri cum PLUTARCHI *Crasso* & *Antonio* curatius conferendi, ut vidisset, quibus locis, quave ratione, ex hac Compilatione posset corruptis PLUTARCHI Exemplaribus medela adferri; non nisi optime ac præclare fuerat facturus. Nunc, quod istam collationem ita instituit, ut studiose interdum quæsierit, aut quærendum esse monuerit, *QUO CONSILIO quædam APPIANUS*, quem is sibi persuaserat esse hujus Compilationis Auctorem, *aliter, quam apud* PLUTARCHUM *leguntur, posuerit?* atque *UTER istorum Auctorum uno alterove loco ELEGANTIORI DICTIONE usus esse censendus sit?* id vero non potest ingenio tanti Viri sagacitateque non indignum videri.

tt) Prima verba hujus posterioris partis Compilationis *Parthicæ* (p. 155. extr. usque ad p. 156. A. lin. 4. Ἀιωρουμένης δὲ --- ἐς Ἀλεξάνδρειαν.) in PLUTARCHI *Antonio* p. 927. extr. usque ad lin. 2. p. 928. leguntur. Sequitur alia lacinia (p. 156. l. 4 - 10. ἐπάγοντα δὲ Πάρθους --- ἐς τὴν Ἰταλίαν.) ex PLUTARCHO *ibid.* p. 929. B. C. desumta. Jam illa verba Compilatoris nostri (p. 156. lin. 10.) καὶ φίλος γενόμενος Καίσαρι καὶ Πομπηΐῳ τῷ Σικελίας ἄρχοντι, προύπεμπεν αὖθις εἰς Ἀσίαν Οὐεντίδιον κ. τ. λ. ex illis ejusdem PLUTARCHI *ibid.* p. 930. C. D. (Ἀντώνιος δὲ μετὰ τὰς διαλύσεις Οὐεντίδιον μὲν εἰς Ἀσίαν προύπεμπε κ. τ. λ.) ducta sunt. Denique abhinc his verbis reliqua, quæ sequuntur, usque ad finem hujus Compilationis, ex eodem PLUTARCHO, *ibidem*, continua serie descripta sunt.

uu) Scilicet cum PLUTARCHUS pag. 936. insigne aliquod documentum reverentiæ ac benevolentiæ attulisset, qua Antonii milites in imperatorem suum fuissent affecti;

CHO in hanc *Parthicæ historiæ Compilationem* fuerit translata.

6. Sed de ea ratione, non nimis quidem callida, qua a *Craſſianæ* calamitatis narratione ad illam *Antonii* Hiſtoriam progreſſus eſt homo noſter, pauca quædam monenda ſuperſunt.

Primo enim, numquam in ullius rei vel hominis mentionem, præſertim ejuſmodi perſonæ, cujus primariæ quædam partes eſſent in ea re, de qua agebatur, incidit APPIANUS, quin, quantum ſatis eſt, doceat ſtudioſum Lectorem, *quæ* aut *qualis* illa *res* ſit? *qui homo?* & *qua ratione, quibus cauſis*, factum ſit, ut *in eum locum ſtatumque*, quo quiſque n hiſtoriæ ſcenam primum inducitur, *pervenerit?* Sed in hac *Parthicæ Compilationis* parte plane contrarium ejus rei factum videmus. Subito, ac velut de cœlo delapſi, & *Labienus*, (p. 155. *extr.*) & mox *Antonius*, (p. 156. A.) inducuntur. Quis mortalium *Labienus* ille fuerit? quove caſu *vir Romanus* co devenerit, ut *Parthorum dux* & imperator contra Romanos eligeretur? quod mirum ſane quodam modo videri debebat Lectori; id ne uno quidem verbo monetur. Neque magis declaratur, qui factum ſit, ut *Antonius* potius, quam quilibet alius Romanorum, bellum iſtud contra Parthos ſuſceperit; ubi ſaltem uno verbo commonefaciendus fuerat Lector de *perſona ANTONII*, & de illa partitione imperii inter *Triumviros*, de qua APPIANUS *Civil.* V. p. 709. dixerat. — Qui vel ſummis labiis APPIANI *Hiſtorias* deguſtavit, eum non poterit profecto proprius ſenſus non condocere,

ib. C. hæc verba adjecerat: Τούτου δὲ αἰτίαι πλείονες ἦσαν, ΏΣ ΠΡΟΕΙΡΗΚΑΜΕΝ· εὐγένεια, λόγου δύναμις, κ. τ. λ. *Complures autem erant cauſæ, QUEMADMODUM JAM SUPRA DOCUIMUS, cur ita affecti eſſent milites: nobilitas, eloquentia, ſimplicitas, crebra largaque munificentia, & in jocis ac colloquiis comitas.* Hæc igitur verba qui cum iis contulerit, quæ haud ita multo poſt initium *Vitæ Antonii* p. 917. C. D. E. apud eumdem PLUTARCHUM leguntur; is

cere, quam ſit hæc ratio, hiſtoriam aliquam ingrediendi, a luculenta eademque conſtantiſſima APPIANI ratione alieniſſima.

Deinde, quamquam ante dixerat Compilator noſter, (vide ſupra, num. 2.) quæ *Saxæ* tempore geſta a Parthis ſunt, ea tam exigui momenti eſſe, ut ne memoria quidem digna ſint; tamen earumdem rerum mentionem hoc loco, breviſſimam quidem, ſed ſane talem fecit, ex qua appareat, non minimi momenti eas res fuiſſe; nam (p. 156. A) ex PLUTARCHO ſuo nobis narrat, *Parthos, Labieno duce, totam Aſiam, inde ab Euphrate & Syria uſque ad Joniam & Lydiam, in poteſtatem ſuam redegiſſe.* Sed nimirum neſciebat homo noſter, illam ipſam *Parthorum in Aſiam expeditionem, LABIENO duce ſuſceptam*, eſſe *eamdem, quæ SAXA Syriam tenente accidit.* Jam vero, quamvis & *Labieni* & expeditionis ab eo cum Parthorum copiis adverſus Romanos ſuſceptæ, hoc loco, ut dixi, mentio fiat; tamen id ipſum rurſus plane aliter factum videmus, quam ratio ab APPIANO inſtituta poſtulabat. Nam cum non modo in *Syriaco* Libro, ut jam ſæpius monuimus, ille profeſſus ſit, ſe *copioſe & accurate* ea de re in *Parthico* Libro verba facturum; verum etiam iterum, de *Bellis Civil.* Lib. V. p. 709. E. conceptis verbis ſic ſcripſerit: *quæ autem LABIENUS & Parthi, cum fecerint, tum vero paſſi ſint, ea PARTHICUS LIBER declarabit:* nunc a Compilatore noſtro vix, ac ne vix quidem, unum verbum amplius de *Labieno*, ac de his quæ cum Parthico exercitu ille in Syria Aſiaque geſſerit, commemoratum legimus, quam iis ipſis locis APPIANUS commemorave-

plane videbit, ad eum locum referenda eſſe verba illa ὡς προειρήκαμεν. Atqui quamvis neque eumdem locum, neque alium quempiam, quo eædem Antonii dotes exponerentur, ſuæ compilationi inſeruiſſet Artifex noſter; tamen *bona fide* jam eadem illa verba, ὡς προειρήκαμεν, quibus ad eum, quem dixi, locum Lectores ſuos delegavit PLUTARCHUS, ſimul cum reliquis verbis transſcribere non dubitavit p. 163. E.

rat, ubi promiſit, ſe hoc loco copioſius atque accuratius eaſdem res eſſe expoſiturum.

Denique, ipſum initium totius hujus poſterioris Partis Compilationis iſtius, Αἰωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς --- φερόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐς Ἀλεξάνδρειαν (p. 155. *extrem.* uſque ad pag. 156. lin. 4.) quam *imperitiſſime abſurdiſſime*que e PLUTARCHO huc rapta, & quam *monſtroſe* (ut nullam plane medicinam valeas loco illi adferre) *diſtorta* ſint; id ne ipſe quidem elegantiarum illarum, quibus hinc inde in hac Compilatione APPIANUS, ſi Deo placet, uſus ſit, Admirator, HENRICUS STEPHANUS, ſibi potuit diſſimulare: qui ad extremum non aliam rationem, nodum iſtum, quem ipſe ſibi nexerat, ſolvendi invenit, niſi ut ad quæſtionem illam, quam ipſe ſibi movet, *Unde autem profectum hunc errorem ſuſpicabimur?* his verbis reſpondeat: *Ego certe ab eo ortum eſſe crediderim, cui APPIANUS iſta ex Plutarcho excerpenda dederat, paulo longius, quam juſſiſſet Appianus, progreſſo in his, quæ ex eo excerpenda loco erant.* Sed tota STEPHANI Adnotatio ad eum locum (p. 41. *Annotationum* in ipſius *Editione;* vel p. 264. ſq. in *Edit. Tolliana*) perlegenda eſt, & cum ipſo illo PLUTARCHI loco, unde hæc transſumta ſunt, conferenda; ut plane videas, quam turpiter pueriliterque hoc eodem loco Compilator noſter ſeſe prodiderit.

FINIS SECTIONIS VI.

Errata quædam hoc modo corriget Benevolus Lector.

Pag. 12. Not. *a.* col. 1. lin. 4. pro *Sect. IV.* lege *hujus Sect.*
Pag. 13. Not. *d.* col. 2. lin. 8. pro *t.* pone *t.)*